

SLEKT OG DATA

Tema: Bymennesker

Innhold

Redaktørens spalte	3
Lederens spalte	4
Tema Bymenneske	
Innbyggere fra alle kanter.	5
Lokalhistorisk arkiv i Porsgrunn	10
Adressebøker i byene	12
Iver Olsen	16
Bergen by 1680–1730: en biografi	22
Bergen skolemuseum	31
Go, go, genealogy	34
Slektsgransking og historisk demografi	36
Islandsk slektsdatabase i en krim	39
Arkivformidling i lys av unionsoppløsningen	40
Dypvågboka, nå også på data!	42
Foreningsstoff	
Slektsforskerdagen 2006	44
Tones og Espens DIS-ferie	46
Nytt styre 2006	49
Smånytt	50
Bokomtale	52
Diskalenderen	53

Forsidebilde

Dette bildet er tatt tidlig i september i år på bytorget i Tromsø. Fotograf er Siv Bente Grongstad

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer pr år

Abonnement for bibliotek og liknende institusjoner kan tegnes for kr 300 pr år

Annonser kan tegnes ved henvendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 36 11 22 mandag, onsdag og torsdag 9-15

DIS-Norge
Postadresse:
Postboks 6601 St. Olavs plass
0129 Oslo
Besøksadresse:
Ullevålsveien 1
epost: sd-bidrag@disnorge.no

Redaktør:
Tone Eli Moseid
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i desember. Siste frist for levering av stoff er 2. november.

Opplag: 8 500
Produksjon og trykk:
Stens trykkeri AS, Dilling

Design: Grongstad Grafiske

Redaksjonskomite:
Tone Eli Moseid, redaktør
Marit Bødtker
Finn Holden
Liv Marit Haakenstad
Jan M. Keus
Arnfinn Kjelland

Redaktørens spalte

”Bymennesker” er tema for høstens nummer av Slekt og Data. Mange vil kanskje tro at dette handler om en slags elite, om handelsfolk, håndverkere og borgere, i motsetning til bønder og tjenestefolk. Men ser vi på historien, vil vi fort se at dagens byboere ofte har dype røtter i landkommunene rundt. Derfra kom tjenestefolk og etter hvert industriarbeidere, enten for en periode for å tjene seg penger til å skaffe seg et eget utkomme på hjemmeplassen, eller til en billett til Amerika. Mange ble i byen, og ble etter hvert byboere like god som de som kan telle anene sine mange generasjoner bakover i borgerbøkene.

Hva er så spesielt med byene? En del kilder er spesielle for byene – kilder vi ikke finner paralleller til i landkommunene. Adressebøker, borgerbøker eller byenes manntall er eksempler på slikt. De store byene har ofte etablert egne byarkiv som tar vare på slike kilder – institusjoner som med sine samlinger og sin kompetanse er svært verdifulle ressurser for slektsforskere, byhistorikere og andre med interesse for personalhistorie. Oslo byarkiv og Bergen byarkiv er gode eksempler på dette, og nylig har for eksempel Tromsø kommune samlokalisert sitt byarkiv med Tromsø bibliotek. Det er en utfordring for de øvrige kommunene i Norge å sikre sine arkiver og gjøre dem tilgjengelige i like stor grad, gjerne gjennom interkommunalt samarbeid.

I dette nummeret presenterer vi et knippe artikler som kan fortelle noe om både bymenneskene, kildene vi må gå til for å få kunnskap om dem, og noe om hvor de en gang kom fra. Dette er ikke ment å være noe uttømmende nummer om bymennesker, til det er temaet for omfattende. Her er det snakk om noen puslespillbrikker som først og fremst skal være til glede og nytte for leseren. For alle har vi et forhold til byene, enten vi bor der selv eller finner fjern eller nær slekt der. Enten vi har forfedre som kjørte høy, ved eller plank inn til byene, eller ble drevet fra plogen og inn i fabrikklokalene da det store hamskiftet inntrådte.

Et medlemsblad skal også presentere aktuelt foreningsstoff til medlemmene. Denne gangen er det den årlige slektsforskerdagen som står i søkelyset.

Still mobiltelefonen til å varsle lørdag 28. oktober, da går slektsforskerdagen av stabelen over hele landet. Det fullstendige programmet for alle arrangementene er ikke klart når bladet går i trykken. Sjekk derfor DIS-weben for å få den ferskeste oversikten over hva som skjer der du bor. Velkommen skal du være, hvor du nå enn måtte ha lyst til å besøke et av arrangementene, i byen eller på landet!

Tone Eli Moseid
redaktør

Foto: Chris Erichsen

Lederens spalte

BYMENNESKER

Jeg, et bymenneske? Hva sier det om meg, hva sier det om oss som hører til en gruppe kalt bymennesker?

Bymennesker er urbanister, personer som trives med mange mennesker rundt seg, har muligheten til å ikke stikke seg fram, være anonyme mens det motsatte kan være å sette pris på stillhet og muligheten til å gå egne veier. Akkurat nå sies det at det mest urbane av det urbane, det er "å sitte på kafe". Alle merkelappene passer neppe på alle bymennesker, men som helhet sier de noe om en annen måte å leve på som byomgivelsene åpner for.

Andre hevder at det oppstår en tragisk konsekvens av at folk mot sin vilje presses ut fra ei landsbygd til byene og at de alltid drømmer om å vende tilbake. Byene har i følge atter andre hatt en større betydning for kvinner, fordi det i byen ble legitimt at de skaffet seg arbeid og etablerte sin egen plattform.

Fredrik Skagen uttrykte det en gang slik: "Hva er det som er så magisk og magnetisk tiltrekkende med andre byer når jeg er ute og feriereiser. Frivillig oppsøker jeg trange gater mellom høye hus, den beste oppsamlingsplassen for svettende menneskehopper, katter, rotter og mus, forurensning, skitt og støy. Enda så glad som jeg er i naturen, er byer for meg det store clouet."

By og bygd som forskjellige miljø har vokst fram over lang tid og det er ikke nytt at folk i byene drømmer om natur, fjellvandring eller sommer på landet. Det å overlate hus eller i hvert fall noen rom til familier som sommerstid flyttet ut fra byen, kan vi finne

eksempler på helt tilbake til slutten av 1800-tallet.

Ivar Eskeland trekker fram et annet perspektiv: "Det er i bygdene me finn det urnorske; byfolk i dette landet sviv kulturelt sett i eit tomrom, for dei fleste er berre 1. og 2. generasjons bymenneske og står kulturelt med begge føtene traust planta i lause lufta." Vi, bymenneskene, er altså en form for innvandrere, utvandret fra bygda, men med kort historie i det urbane området. Unntak finnes, personer som kan skilte med flere generasjoner født og oppvokst i for eksempel Oslo. Men på de fleste spørsmål om hvor folk kommer fra, så må de fleste fortelle at foreldre eller besteforeldre kom fra et annet sted i landet.

Jeg avslutter med noen ord fra Beate Deacon:

Du lille bymenneske
Du som klager over at våren var så kort
og at sommern kom for fort

Du som gjerne ville se
alle blomstene i riktig rekkefølge
i asfaltjungelen er det lite å følge

Ta deg en tur opp i marka
der ser du snøen smelte
og kanskje du dumper oppi et gigantisk paddestevne

det gjorde jeg.

Torill Johnsen
leder

Foto: Liv Ofsdal

Innbyggere fra alle kanter. Byen og de utenlandsfødte

AV ELLEN RØSJØ

Nydalens Compagnies arbeidsstokk. Her, som i resten av Kristianias industri, arbeidet mange svensker. Ca. 1910. Fotograf: ukjent. Oslo byarkiv/Nydalens Compagnie A-10093/U/001/003

Oslo har vært en innvandrerbym i lang tid. Særlig stor ble innvandringen i forbindelse med industrialisering og hamskifte. Oslos befolkning ble mer enn sjudoblet mellom 1855 og 1900. Byen hadde en kraftigere vekst enn noen annen vesteuropeisk by, med unntak av enkelte nye bydannelser, ensidig knyttet til storindustri. I 1905 var 7,6 % av befolkningen i Kristiania født utenfor landet, og de kom fra minst 38 forskjellige land. Vi skal lete etter noen av disse konkrete menneskene i denne artikkelen.

Det voldsomme suget etter arbeidskraft til industri, handel, bygg og anlegg ga en strøm til byen av folk fra landsbygda. Statistikken viser at av byens 229 101 innbyggere i 1900 var seks prosent født i Sverige. I alt nesten åtte prosent var født i utlandet, mot bare tre prosent i landet som helhet. Hovedstaden hadde da også 27% av alle utlendinger i landet i 1900 (vi sammenlikner i 1900 da vi ikke har noen statlig folketelling for 1905). I dag har Oslo om lag en tredjedel av det som defineres som innvandrerbefolkningen i Norge, og de utgjør en femtedel av hovedstadens innbyggere. Statistikken har i nyere tid

fått andre betegnelser, og førstegenerasjons-innvandrere og personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre utgjør nå 21,2% av folketallet i Oslo.

Flyttestrømmen til byen hadde funnet sted i byens kraftigste vekstår, fra 1870-tallet til krakket i 1899. Bare fra 1895 til 1898 hadde Kristianias befolkning vokst med over 40 000 innbyggere til 226 423. Med ett opphørte nesten all byggevirkomhet, og flere kriseår fulgte. En mengde anleggsarbeidere ble gående ledige. Folketallet sank, det gjaldt også antall utenlandsfødte.

I 1905 utvandret 2440 Kristiania-innbyggere til oversjøiske steder, de fleste til Amerika. Omtrent slik var antallet også i åra 1900-04, mens det i åra 1894 til 1899 hadde vært langt lavere. I 1906 var folketallet igjen oppe på samme nivå som i 1900. Også for hele Norge var 1905 ett av åra med høyest utvandring, 21059 personer utvandret fra landet det året og årsaken de oppga var ”manglende adgang til lønnet virksomhet”. Omtrent 1 million nordmenn hadde emigrert til oversjøiske land mellom 1825 og 2000. Bortsett fra Irland har ikke noe annet europeisk land hatt så stor utvandring, relativt sett.

Svensker – eksemplet Selma Marie

Svenskene var, som i resten av landet, i stort flertall: 9677 svensker bodde i Kristiania den 31. desember 1904. De bodde over hele byen. Ved hjelp

Mange nasjonaliteter i statistikken

De største grupper (over 50 personer) utenlandsfødte fordelte seg slik 31.12.1904:

Sverige	9677
Danmark	1109
Finland	55
Russland	177
Tyskland	961
Amerika	272
De forente stater	212
England,	163
Frankrike	93
Italia	51

Her var også bl.a. én tyrker, 16 fra Afrika og 17 fra Madagaskar, 8 fra Kina, 3 fra India og to fra Java og Sumatra, 17 fra Australia og én fra New Zealand.

av Fattigvesenets forhørsprotokoller kan vi følge enkeltpersoner som kom i vanskeligheter i byen. Den 16. mars 1905 opptok Kristiania fattigvesen forhør over tjenestejenta Selma Marie Olsen (navnene ble ofte fornorska). Hun ble innlagt 1. mars på Fødselsstiftelsen, på en av friplassene fattigvesenet hadde der. Fødselsstiftelsen, opprettet 1818, lå der regjeringskvartalet nå er og hadde 25 plasser. Man måtte betale for seg, men fattige kunne få halv pris. For de som ikke kunne betale ble fattigkassa løsnningen. Det vanlige var at fødsler foregikk hjemme, så dette var byens eneste alternativ til hjemmefødsel til 1914 da Rikshospitalets kvinneklinikk kom. Selma forklarte at hun var født 1882 11/2 i Elgå Sockn i Värmland av foreldre jorbruker Olof Andersson og hustru Karoline. Her var hun også konfirmert i 1896, og ble oppfostret hos sin bestefar, jordbruker Anders Eriksson på Linhøiden. Deretter var hun i tjeneste på gården Fallet hos Erik Olsson i to år, hos sin onkel snekker Nils Lingreen i Jernskog Sockn på Koppom bruk to år, og så tilbake i Elgå Sockn på Sætra hos Skrædder Karl Skog tre år.

Funksjonæren noterte videre i protokollen:

"til 28/10-02, da hun kom til Kristiania, der hun tjente i Brogade 7 hos Rabbineren Aschkanaze i 2 Mdr. Siden i Herman Foss gd. 6 IV hos Danielsen og

Grensevakt på Storlien. Efraim Wolff Koritzinsky (nr 3 fra venstre i bakke rekke) var sanitetskaptein. Han var 22 år og midt i legeutdannelsen. Antakelig var han den første norske jøde med utdannelse fra Krigsskolen. Broren drev urforretning og var i mange år etter krigen forstander for Det Mosaiske Trossamfund i Oslo. 1905. Fotograf: ukjent. Oslo byarkiv/ Koritzinsky A-11023/U001/001

de sidste 14 dage i Akersbakken 14 II. Foreldrene er døde. Ben. (benekter) tidl. Hjælp.

Barnefaderen, Mursvend Andor Andresen, skal bo i Maridalsv. 60 III. Bf. Tilskr. 28/3-1905. Foreldrene til bf. bor paa opg. Sted, men hvor han er vides ikke."

Bakgrunnen for slike forhør var bestemmelsen i fattigloven om at den fattige skulle understøttes på sitt hjemsted. Og dette ble definert som den "fattigkommunen", dvs. det fattigstyre-distriktet, hvor vedkommende sist hadde bodd sammenhengende i minst to år. Utlendinger måtte ha fem års opphold i riket for å få hjemstavsrett.

Fattigvesenet kunne ikke nekte å hjelpe fremmede i nød, men de krevde utgiftene refundert av hjemstavnskommunen, og de kunne, dersom det ble ansett mest hensiktsmessig, sende klientene hjem. Når det gjaldt utlendinger hadde man avtaler med flere land, deriblant Sverige, Danmark og Tyskland. Men ellers ble utgifter til langveisfarende, i likhet med romani eller reisende, som ble kalt "fanter", refundert over statskassa.

Hjemstavnsforhørene ble vanligvis tatt opp ved første gangs understøttelse, som ofte skjedde når folk ble syke og lagt inn på hospitalet - eller de sto med en lege- eller apotekerregning de ikke kunne betale. I mange tilfeller var det også arbeidsløshet som gjorde at man "... fremstillede sig som hjælpeløs" på fattigforstanderens kontor. Kvinner som søkte friplass på fødselsstiftelsen var også en betydelig gruppe (antallet lå i overkant av 200 i 1887), og de fleste av disse var, som Selma fra Värmland, ugifte tjenestejenter i begynnelsen av tjue-åra som hadde havnet i "uløkken". Selma hadde bare bodd to år og fire måneder sammenhengende i Kristiania, så Fattigvesenets direktør kunne bare notere "Sverige" i margin på henne. Selma fikk sin friplass, men refusjon ble søkt fra Sverige. Hun hadde ikke bodd lenge nok til å være "B.t.", byen tilhørende, altså med hjemstavsrett og rett til dekning av kommunen. Mer ble det ikke notert, og hvordan det gikk videre med Selma og barnet hennes kan fattigvesenets kilder ikke hjelpe oss med.

Mange jenter fra landet i østlandsområdet eller svenske nærbygger - som Selma - kom til byen for å søke huspost. De kunne i noen år flytte fra den ene arbeidsgiveren til neste og skiftet gjerne jobb ved faredag, 14. april eller 14. oktober. Målet var å legge seg opp litt startkapital og litt arbeidserfaring før de giftet seg. De fleste kom seg ut av det ved ekteskap, ved et varig arbeidsforhold der de kunne slå seg til ro eller ved å få langt bedre betalt fabrikkarbeid.

De mange svenskene i byen var oftest kommet som arbeidsvandrere i ung alder, som Selma. De søkte hit fra de svenske grensebygdene som hadde kortere vei til Kristiania enn til noen svensk storby. Jentene gikk til huspost eller til tekstilindustrien, mannfolka til industri og bygg- og anleggsarbeid, de va også gartnere og i underholdningsbransjen (varieté-teatre) og godt representert blant håndverksmestere og kjøpmenn.

Italienske gipsmakere og lirekasse-musikanter

I de årlige folketellingene møter vi også de utenlandsfødte. Blant de over hundre gipsmakerne som har hatt firma i Kristiania er nærmere halvparten italienske. På det meste var det rundt et par hundre gipsmakere i byen. Noen av familiene kan gjennom generasjoner følges i adressebøker, folketellinger og likningsprotokoller. Den mest kjente familien er Guidotti, som seinere drev begravelsesbyrå.

Mange av dem som kom nordover var ungkarer, svenner og unge mestere på jakt etter arbeid. Fikk de først et lengre arbeidsforhold, fant de gjerne kona si her også. Flertallet av gipsarbeiderne ser ut til å ha kommet fra nord-Italia, med en overvekt på fjellandsbyer i Lucca-området, i den grad tellingene gir nærmere opplysninger om hvor i Italia de kom fra.

Etter krakket i 1899 reiste mange av italienerne videre for å arbeide i andre land, særlig til Sverige eller tilbake til Italia. I Norge bidro en del til gjenoppbyggingen av Ålesund etter brannen i 1904. Stukkatur hørte med til jugendstilen.

I 1905 var det 51 italienerne igjen i byen (mot 83 - fire år tidligere). De drev som gipsmakere, stukkatorer, mosaikkleggere og arbeidere, men også som positivspillere (lirekassemusikanter) og med handelsvirksomhet. Karl den 12tes gade 32 hadde i 1899 hele sju gipsarbeidere med fødesteder i Lucca-området i Italia, samt to kvinner født i henholdsvis Finland og Värmland. Vi finner fortsatt noen italienerne i Karl den 12tes gate 32 i 1905. Men disse har andre yrker. I desember 1905 bodde Giovanni Zazzera, selger av leketøy, født i Bettola i Italia 1872, med kona Marianna Zazzara, født i Gropparello i Italia, og deres sønn Jakob født i Groparello i 1897 og datter Olesia født i Kristiania i 1905 i annen etasje. De var kommet i august samme år.

I Gruegaden 20 i første etasje finner vi Giovanni Bartelotti som handler ballonger, vifter og papir med hustru Giovanna som var kommet i 1900. De har døtrene Darin født i 1901 og Ines født i 1905. I tillegg bor seks italienske positivspillere i alderen 15

til 48 år i leiligheten. De var uten fast bosted og reiste rundt og spilte: Angelo Gallinavi, Luigi Gandolini, Karlo Santori, Kudvig Jakonelli, Biagio Vettise og Karmino Jokonelli. En hadde bodd i Sverige året før, de andre i Italia. Ståltrådarbeider Pedro Bardetti med kona Lisa bodde også i første etasje. Han var født i Italia og hun i Østmark i Sverige. De kom til Kristiania henholdsvis i 1873 og 1865.

I Klingenberggata 14 finner vi menageridirektør (sirkusdirektør) Giacomo Cunco født i Genova. Han var gift med Johanne Matilde, født Larsen, fra Karlsøy. De hadde sønnen John Giacomo Cunco, født på Røros, som i en alder av 16 år var titulert som kasserer. Tjenestejenta Anna Margarete Scharff bodde også sammen med dem. Året før hadde familien bodd i Gøteborg. I Byarkivets protokoll over utlendinger med norsk statsborgerrett finner vi Cunco igjen. Det ser ut som han søkte om statsborgerrett 6. august 1906 og avla statsborgerløftet 18. februar 1909.

Jødiske innbyggere

En annen gruppe som trer fram i folketellingene er jødene av forskjellig nasjonalitet. Med 1905-tellinga kommer personlistene - en for hver husstand. Rubrikkene har opplysninger om fødselsår, og dato, om man er fast bosatt på adressen, og i fall ikke: hvor man har "sedvanlig bosted". Videre spør man etter statsborgerskap og bopel ved forrige telling. Jøder er ikke avmerket i disse års tellinger, men navn og opprinnelsesland gir en pekepinn. Men jøder som var medlem av et jødisk trossamfunn ble registrert som dissenter, religiøse samfunn utenfor statskirken, og beretning sendt inn til Magistraten. De fleste var sysselsatt i handel, særlig omførsels-handel, og en del i håndverk og industri (Salomons skofabrikk, Glotts cigar- og cigaretfabrikk, Conrad Langaard).

Adresseboka for 1905 viser at de utgjorde minst elleve av 102 frukthandlere, fem av 196 tobakks-handlere, elleve av 254 manufakturer og tre av 58 urmakerforretninger. Jødene bodde først og fremst på Grünerløkka og i området rundt Hausmanns gate - nær synagogene og egne butikker. Fram til 1910 bodde mellom 35 og 39 prosent av jødiske innvandrere i dette området i det såkalte Jakob sogn - rundt 1900 bodde hele 16 prosent i ei gate: Osterhaus' gate!

I fjerde etasje i Brogata 7 finner vi rabbiner Dr. Mayer Aschkanaze, som Selma fra Värmland tjente hos ei kort tid, med fødested Stanislaw i Østerrike. Han var kommet hit i 1898 og gift med Fanny født

Landau fra Østerrike, som kom i 1902. Vi finner deres vielse 13.7. 1902 i innberetninger fra dissentermenighetene til Magistraten. Her er anmerket at begge fedre var rabbinere og at samtlige er "Israeliter". Brudgommen var enkemann og lovlig skifte var avholdt i Tyskland. Datteren Esther Debora var født her i 1904. De bodde sammen med barnepike Birgitte Eriksen fra Trondheim og tjenestejente Anna Krohl fra Skiptvedt. I samme gård holdt to svenske damer til i hver sin leilighet, skreddersyrske Emma Sofie Andersson som kom fra Sverige i 1893 og Anna Wendén, gift syerske som bodde alene og var kommet fra Vesternorrlands län i 1902.

I Ebbells gade 3 finner vi ullvarehandler Menace Aronstam med kone Rebekka begge født i Russland og innflyttet i 1897, datter Rachel og sønn Salomon. Foreldrene var født i henholdsvis Latvia og Litauen i følge "Våre falne". Begge, samt deres datter Sofie f. 1915, ble deportert i 1942 og omkom i tysk fangenskap. I samme gård finner vi også kjøpmann Magnus Kaup som var født i Russland. Han var uten statsborgerskap, kom til byen i 1900 og var sjømann ett år tidligere. Vi finner fabrikkbestyrer Wiktor Julius Boman fra Stockholm med hustru Bertha født i Vestre Gausdal og de fem barna. Her finner vi også en svensk familie. Murersvenn Elov Adolf Bergquist fra Sillerud og Marie fra Glava var kommet hit i henholdsvis 1891 og 1888. Deres fem barn var alle født i Kristiania. De hadde seks losjerende, en av disse kom også fra Glava.

Da som nå

Da som nå var Oslo en by som var avhengig av innvandret arbeidskraft, alt fra spesialister i håndverksfag til håndlangere, musikere og artister. Samtidig var det vanskelig å skaffe seg arbeid i tida etter Kristiania-krakket, så mange nordmenn utvandret. Både jøder, svensker og tyskere dannet menigheter her og organiserte seg i foreninger som tok seg av samvær og hjelpebehov - ikke ulikt mange av dagens innvandrere. Antakelig var den jødiske minoriteten noe av det mest synlige i bybildet med synagoger, sabbat, egen mat, butikker og møteplass i parken på Olaf Ryes plass. De fleste andre kom fra kulturer så lik majoritetens at det først og fremst var språket som ga dem et særegent preg. Særlig svenskene kunne få et og annet ukvemsord etter seg. Andre som syntes godt var selvsagt de omreisende lirekassespillerne. Omreisende musikere ble sett på med stor skepsis og søkt utvist av justismyndighetene.

Mange aspekter ved dette er slående lik situasjo-

nen hundre år seinere. For oss er det også tydelig at det er lite kilder som sier noe om innvandrerne sett fra deres eget ståsted. Det blir fort den ekstraordinære situasjonen som nedfelles i myndighetenes arkiver, som den hjelpeløse på fattigvesenets kontor. Men på tross av den norske funksjonærens blikk, sier slike hjemstavnsforhør oss likevel ganske mye om livsvilkår og menneskeskjebner den gang. Vi får håpe dagens innvandrere får satt flere egne spor etter seg, også i form av arkiver som framtidige generasjoner kan studere, slik vi oppfordrer til i prosjektet Oslos multikulturelle arkiver.

Kilder:

- Statistisk årbok for Kristiania 1900 og 1905
- Kristiania fattigvesen, Hjemstavnsundersøkelser, Fødselsstiftelsen 1903-1905
- Folketellinger 31 . desember 1904 og 1905 for Kristiania
- Adressebok for Kristiania 1905
- Utlændinge der har norsk statsborgerret A-K
- Christiania Magistrat, Dj 523 Innberetninger fra dissentermenighetene 1896-1921

Litteratur:

- Bergersen, Terje: Med engler og rosetter. Italienske gipsmakere i Kristiania, Tobias 4/96,
- Gjernes, Marta: Dei fyrste jødiske innvandrarene i Kristiania. Historisk tidsskrift 3/ 2004
- Røsjø, Ellen: Oslo byarkiv og den flerkulturelle utfordringen. Oslo som innvandrersby. ABM-skrift 13, ABM-utvikling 2005
- Statistikk og historie. Kristianiakrakket 1899. SSB. Oslo 2001
- Våre falne. 1939-1945. Oslo 1948-1951
- Myhre, Jan Eivind: Svenskers møte med nordmenn. Foredrag 5. juni 2000
- Kjeldstadli, Knut (red.): Norsk innvandringshistorie, bd. 2. Oslo 2003

Denne artikkelen har tidligere stått på trykk i Tobias nr. 1-2 / 2005, som var et temanummer om Kristiania 1905. Artikkelen er gjengitt med tillatelse fra forfatteren, som er konstituert byarkivar ved Oslo byarkiv.

SLEKTERS GANG

Å dø
er å være del
av naturens
plan.

Å leve er
for en stund å ha
ansvar for å justere
planen.

Vi er alle
planleggere
for senere slekter.

Som vi er del av
tidligere slekters planer.

Men plan-talla har
ingen av oss
sett.

Roar Gulbrandsen

Lokalhistorisk arkiv ved Porsgrunn bibliotek

AV TONE MOSEID

Også for de mindre byene i Norge finnes det et rikt tilfang av lokalhistoriske kilder. Porsgrunn bibliotek har gjort en flott innsats for å gjøre en del av slike kilder for Porsgrunn tilgjengelig på nettet. På bibliotekets nettsider har du muligheten til å søke i bibliotekets bokbase, fotobase, okkupasjonshistoriske arkiv, samt det lokalhistoriske arkivet. La oss se litt nærmere på hva vi finner i det lokalhistoriske arkivet.

Lokalhistorisk arkiv på nett

Porsgrunn bibliotek har digitalisert ca. 10 000 sider lokalhistorisk litteratur. På nettsidene til arkivet er en del av de mest sentrale historiske verkene om Porsgrunn nå tilgjengelig:

- Joh. N. Tønnessen: Porsgrunns historie (bind 1-2)
- Finn C. Knudsen: Eidanger - Porsgrund
- Finn C. Knudsen: Gjerpen - Porsgrund
- Christian Abrahamsen: Solum - Porsgrund. Det gamle «Vessia»
- Carl Lund: Porsgrund 1807 - 1907
- I. C. Ramberg: Boken om Eidanger
- Per Chr. Nagell Svendsen: Gårds- og slektshistorien for Eidanger. Fra 1814-1980, b. 1-2.
- En del av Hans Reynolds sine bøker er også lagt ut, samt
- Utdrag av eldre Porsgrunnsbeskrivelser
- Noen årbøker:
 - Brevik Historielags årsskrift 1929
 - Brevik Historielags årbøker 1980-
 - Porsgrund Historielags årsskrifter
 - Porsgrund Historielag: Gamle Porsgrunnsbilder

Fullstendig, alfabetisk liste over verkene er tilgjengelig, samt en egen oversikt inndelt i trykt og ikke trykt materiale. Alle disse publikasjonene er OCR-scannet og ligger i søkbart fulltekstformat, og innholdet er bearbeidet videre for å lette gjenfinning. Dette betyr at man kan navigere seg fra kapittel til kapittel på nettsidene, men også søke på ord og navn i et eget søkefelt, for så å få opp en fullstendig treffliste. La oss ta en titt på et av de større verkene: Gårds- og slektshistorie for Eidanger.

Skjermbildet for innholdsfortegnelsen til Gårds- og slektshistorie for Eidanger, bind 2.

I innholdsfortegnelsen er det lenket til hver enkelt gård - det er et eget kapittel som dekker husmannsplasser. Det som gir denne nettressursen en ekstra dimensjon i forhold til papirutgaven, er at det er lagt inn lenker mellom personnavn og mellom gårdsnavn der de forekommer på flere steder – det er derfor til en viss grad mulig å følge en person fra en gård til en annen, og der det henvises til andre gårder lenkes det dit, slik at det blir lett å navigere i hele dette trebindsverket. Under gården Halvarp står det for eksempel følgende:

- ”Trygve Abrahamsen (1903-1976) var sønn av Julius Abrahamsen og Alma Gunnhilde Mathisen. I 1925 giftet han seg med Olga Karoline Kroken fra Kjøse. Trygve og Olga Karoline har disse barna:
1. Alfild, født 1925. Gift med Arnold Kokkersvold (1921-1976). Sønn av [Aksel Arnold Kokkersvold](#) på Søndre Bassebo.
 2. Ranveig, født 1931. Gift med Oddvar Abrahamson (født 1924). Sønn av Peder og Olava Abrahamson i Langangen.
 3. Inger-Andrea, født 1935. Gift med Arne Hellerud fra Svarstad i Vestfold.
 4. Bjørn, født 1950. Gift med Reidun Andreassen (født 1950) fra Steinsholt i Hedrum.

Her lenkes det altså direkte til Aksel, der han står oppført under gården Søndre Bassebo i samme verk. Slik er også de andre historiske verkene lagt til rette for enklere bruk og gjenfinning.

Treff i flere databaser?

Ved å søke etter bestemte ord eller uttrykk i det generelle søkefeltet på nettsiden, får man opp en fullstendig treffliste, som viser til flere av disse databasene. Et søk på "Deichman" gir 44 treff – alle i fulltekstbasen. Tilsvarende gir et søk på et sted eller en gård en slik treffliste. Det må søkes separat i bildedatabasen for å få opp det som eventuelt måtte være av portretter eller bilder av gårder og bygårder. Søk i bibliotekets bokbase (som inneholder mer enn trykte bøker) er også atskilt fra de øvrige ressursene.

Fotodatabasen

Porsgrunn bibliotek har digitalisert og gjort søkbare ca 1800 fotografier fra Porsgrunn. Bildene tilhører for det meste Porsgrunns museene og Brevik Historielag. I tillegg har Porsgrunn bibliotek lagt ut Widerøebilder og bilder fra NORCEM, en av de gamle hjørnesteinsbedriftene i området. Disse siste er ikke indeksert ennå, men er lagt ut som thumbnails, gruppert etter emne. En del foto etter Halvard Børve, en lokal arkitekt, er også lagt ut.

Fotodatabasen er en Bibliofilbase, med det tradisjonelle søkegrensesnittet vi ofte finner i en del norske folkebibliotek. Ikke veldig intuitiv, og med svært liten skrift. Likevel skal man være klar over at det er mulig å definere egne innstillinger for fontstørrelse og kontrast, slik at sidene er lettere å lese. Denne funksjonaliteten får man tilgang til under "Innstillinger".

Framtida?

Det som er ekstra spennende her, er at den nye Porsgrunnshistorien er under arbeid og skal være ferdig til byjubileet i 2007. På nettsidene til Porsgrunn bibliotek kan vi følge forfatterne i utarbeidelsen av historieverket.

Mens arbeidet med den nye Porsgrunnshistorien pågår, legges en del tekster ut på nettsidene. Her er det ingen grunn til å vente i flere år med å få tilgang – et eksempel på dette er artikkelen "To kvinneskjebner: en fjern fortid" av Ole Georg Møse. Artikkelen handler om to trolldomsprosesser i Grenlandsområdet. Ellen Schruppf, en av de andre bygdebokforfatterne, har publisert en artikkel om 1905 i Porsgrunn.

Opphavsrett

En av årsakene til at det har vært mulig å publisere eldre lokalhistorisk litteratur på nettet, har vært at dette ikke har brutt med opphavsrettslige regler. Rettighetene til å framstille eksemplarer og spre dem for allmenheten (noe man unektelig gjør ved å legge det ut på Internett), ligger til forfatteren, eller opphavsmannen, som er uttrykket som brukes i Åndsverksloven. Denne retten gjelder inntil 70 år etter opphavsmannens død. Her har altså verket "falt i det fri" som det heter – forfatteren har vært død lenge nok – eller det er innhentet tillatelse fra rettighetshaverne til å publisere på nettet. Legg også merke til at bildene i bildedatabasen er merket med "Porsgrunn bibliotek. Bildet kan ikke brukes uten tillatelse fra rettighetshaver". Her må man altså ta kontakt med biblioteket før bildet eventuelt brukes i en eller annen sammenheng.

Her er inngangen til nettressursen: <http://www.porsgrunn.folkebibl.no/>

Her presenteres arbeidet med den nye Porsgrunnshistorien.

Porsgrunns historie 1500 - 2000

Hvorfor et nytt historieverk om Porsgrunn?

Det er 50 år siden det ble startet et historieverk om Porsgrunn. John Tønnessons Porsgrunnshistorie 1575 - 1920 ble båndet i 1997.

Dagens forskning og kildebevisning har et annet fokus på fortiden enn i Tønnessons tid. Det er 50 år siden - samtidig som det har skjedd nye og nye oppdagelser som betyr at det er behov for en ny bok om Porsgrunns historie.

Særlig for i skrivet Porsgrunns historie fra 1500 - 2000, en periode hvor Porsgrunn aldri tidligere er beskrevet i en felles bok.

Forfatterne startet arbeidet sommeren 2002, og vil avslutte i 2005/2006.

Prosjektet er et samarbeid mellom:

Forfatterne ber om din hjelp

Ellen Schruppf spør:

Du kan hjelpe oss med å finne ut av Porsgrunns historie, og jeg vil gjerne ha din hjelp til å finne ut av Porsgrunns historie. Du kan hjelpe oss med å finne ut av Porsgrunns historie, og jeg vil gjerne ha din hjelp til å finne ut av Porsgrunns historie.

Du kan hjelpe oss med å finne ut av Porsgrunns historie, og jeg vil gjerne ha din hjelp til å finne ut av Porsgrunns historie.

Du kan hjelpe oss med å finne ut av Porsgrunns historie, og jeg vil gjerne ha din hjelp til å finne ut av Porsgrunns historie.

Forfatterne presenterer foreløpige utkast

Her vil forfatterne legge ut foreløpige utkast til sine tekster slik at du kan følge med på hva de jobber med. Dette er bare foreløpige utkast, og teksten vil ikke nødvendigvis bli slik i det endelige historieverket.

Forfatterne vil også være interesserte i å se på Porsgrunns bebyggelse eller andre som har noe å bidra med. Her vil de vise til de foreløpige utkastene, men man kan også bidra med egne bilder og tekst.

De som har bilder og tekst kan sende dem til:

Adressebøker og andre kilder knyttet til byene

AV TONE MOSEID

I dag tyr vi til telefonkatalogen på nett når vi skal finne ut hvor personer bor, og hvordan vi skal kunne komme i kontakt med dem. Selve telefonkatalogen i trykt form har også historisk verdi, men vi skal ikke gå så mange årene tilbake før det var bare en liten andel av befolkningen som hadde noe så luksuriøst som en telefon. Det er andre kilder som kan være til nytte når vi skal lete etter aner, spesielt i byene, som sjelden eller aldri har liknende oppslagsverk som bygde- og gårdshistorier. De fleste av oss har hørt om adressebøker, men hva inneholder de, og hvor får vi tak i dem? Oslo byarkiv har lagt ut en del informasjon om adressebøker og liknende på sine nettsider, og vi har hentet noe derfra i denne presentasjonen.

Hovedpersonene i alle husstander pluss en del hjemmeboende voksne sønner og døtre står normalt oppført i adressebøkene. Det er vanlig å bruke disse som registre til folketellingene. Opplysningene i en adressebok er før 1945 normalt tatt opp høsten i forveien, slik at hvis man søker etter en person i en folketelling et år, og tellingen ble tatt opp om høsten, må man bruke neste års adressebok som register.

Opplysninger om hvem som eier en eiendom står i adressebøkene fra og med 1879. Er eiendommen bebygd, vil opplysninger også stå i folketellingene fra og med 1907. I folketellingene fra og med 1905 står det også opplysninger om hvor man bodde ved forrige telling og - hvis man hadde flyttet siden denne - når man flyttet til nåværende adresse og hvorfra. Fra og med 1960 er lignings-

protokollene ordnet etter fødselsdato, og disse inneholder også innførsel av hvilken adresse vedkommende var registrert på. Eldre ligningsprotokoller er derimot ordnet etter adresse, og gir derfor ingen hjelp.

Kristiania/Oslo

Den første adresseboka fra Kristiania vi kjenner er "Christiania Veiviser" fra 1838. Dette er en liten liste med hovedpersonene i byens familier sortert på forbokstav. Den lille boka gir etternavn, initialene til fornavnet, yrke og adresse. Adressebøker med omtrent samme oppsettet ble utgitt også i 1857, 1861, 1863, 1866, 1871, 1873, 1874 og 1877. Fra og med 1879 til begynnelsen av 1990-tallet ble Kristiania adressebok utgitt hvert år. Boka har flere avsnitt, men de to viktigste er det alfabetiske navne registret og gateregistret.

I navne registret står hovedpersonene i alle husstander samt enkelte losjerende, hjemmевærende sønner og døtre - dersom disse er studenter eller i "voksent" arbeid. Husmødre, læringer og skolebarn er ikke oppført. Innførselene er gjort alfabetisk og inneholder: Etternavn, fornavn (som regel bare det første), yrke (ofte med arbeidsgiver i parentes) og adresse. Små romertall bak nummeret angir etasjen. "Bb" betyr bakbygning, "Sb" sidebygning. Etter 1979 står alle personer over 20 år. I gateregistret står alle gatene alfabetisk. For hvert hus kommer det en oversikt med gards- og bruksnummer (fra og med 1960), eiendommens eier og en liste over beboere. Det er kun de som står i navne registret som er innført her.

Listene inneholder kun personenes navn, ikke yrke. Gateregistrene inneholder i nyere tid også en del takst- og grunnprisopplysninger. Etter 1979 er matrikel- og takstopplysningene skilt ut i en egen avdeling.

Aker

Adressebøker for Aker er gitt ut i 1916/17, 1922, 1924/25, 1929, 1934/35 og 1937/38. Bøkene har kun et alfabetisk navne register, og adressene kan ofte være vanskelige å stedfeste, f. eks. "Villa Solli, V. Aker lpb" (landpostbud). Personale ved Oslo byarkiv kan imidlertid hjelpe med å finne nåværende gateadresse i slike tilfeller.

Adresser og navnelister på nett

Oslo byarkiv har lagt ut en del nyttige kilder på nettet.

- Leieboermanntall 1662-1663. Fortegnelse over "Taxerede Leihusfolch" i Christiania, Bragernes og Strømsø.
- Strandsittermanntall for Drammen. Udatert manntall, antakelig fra 1660-årene, over strandsittere (husmenn) og personer som drev borgerlig næring i Drammen uten borgerskap.
- Gårdeier-fortegnelse 1787 (Brannredskaps-fortegnelse). En fortegnelse over gårder og gårdeiere i Christiania, utarbeidet av byens Magistrat som et ledd i brannvernet.
- Forstadsmanntall 1683. Manntall for byens forsteder: Vaterland, Pipervika, Gamlebyen, Bymarka ved Sagene, Grønland

Mandtal Vden Byen forretted
ind Gands Gandsen Gandsen
Olla Ollerbyen Marbust or Byen
Tinne Erich Varn fød.

1683 m gld.

Ved Claus Goppner.

Juden Byen Mandtal som samer Aar or Golt
er blifven forfærdigt skal følge for fød.

samt Bragernes og Strømsø. Opptatt av rådmann Claus Alexanderssen Hoppener.

- Folketelling Aker 1834

Nærmest komplett folketelling for Norges største landkommune Aker omtrent midt mellom de statlige tellingene i 1801- og 1865-tellingen.

- Borgerboka 1745-99

Database over borgere i Christiania som drev næring på grunnlag av tidligere eller innvilgede bevillinger i andre halvpart av 1700-tallet.

- Skattebetalere 1845

Database basert på de originale innføringene i "Ligning af Christiania Byes Nærings- og Fattigskat for Aaret 1845". Navn, yrker og adresser er registrert slik man skrev dem i 1845.

Trondheim adressebok på nett

Trondheim folkebibliotek har sørget for å gjøre Trondheim adressebok tilgjengelig for hele verden, i form av digitale faksimileutgaver for perioden 1888 – 1920. Vi har hentet litt informasjon om dette prosjektet fra Trondheim folkebiblioteks nettsider:

«Det er en "klassisk" lokalhistorisk kilde som Trondheim folkebibliotek herved presenterer på internett. I diskusjonen om hvilke bokressurser som kunne egne seg for digital publisering, pekte adresseboka seg snart ut som et godt og nyttig prosjekt. Biblioteket sin bestand av Trondheim adressebok har vært mye brukt opp igjennom årene, kanskje særlig av folk med slektsinteresser. Det har også vært jevnlig forespørsler fra mange kanter

angående oppslag i denne kilden. Adressebokbestanden til biblioteket bærer preg av denne intensive bruken, og flere årganger er mangelfulle eller rett og slett kassert eller kassable. Siktemålet med å publisere dette materialet har derfor vært todelt: Å skjerme/skåne originalbestanden, og å gjøre materialet tilgjengelig for allmennheten.

Siden oktober 2002 har Trondheim folkebibliotek digitalisert Trondhjems Adressebok for publisering på Internett. I denne perioden er 26 bind av adresseboka gjort tilgjengelig, til sammen dekker disse 33 år. Over 12.000 sider er scanna. Fra 2005 har biblioteket tatt en pause, dels er denne pausen "juridisk" betinga. Reglene for digital publisering av navnelister (uten formalisert godkjenning) forutsetter

Søkebildet for Trondheim adressebok 1918. Lenkene fører til de enkelte sidene i faksimileutgaven.

at det ikke er samtidige/nålevende personer i materialet. Biblioteket har valgt 85 år som en fornuftig buffer (vel vitende om at folk under 16/18 år ikke er registrert i adressebøkene).»

Introduksjon til Trondheims adressebøker

I siste halvpart av 1800-tallet utvikla vare- og tjenestesamfunnet i byene seg kraftig. Det oppsto en rik flora av firmaer og foretak med tilbud innenfor et variert spekter. Snart meldte det seg et behov for å lage nasjonale, systematiske oversikter over denne sektoren av samfunnslivet, som var i rivende utvikling. Slik oppsto de første adressebøkene i Norge, som imidlertid helt mangler det privat-adressepreget som vi forbinder med de seinere, lokale adressebøkene. Et tidlig registrert slikt adressebok-foretak i Norge, er Adressekalendar for Norges Handel og Industri som kom ut med fire utgaver på 1860- og 70-tallet. I 1880 ble så Norges Adresse- og Annonce- Kalender lansert. Etter to utgaver endret denne navn til Norges Handels- Kalender, som i 2001 kom i utgave nr. 124! Dette ble den siste papirutgaven, siden er den kun publisert elektronisk. Titlene til disse tidlige foretakene illustrerer hva som fra starten av var det primære siktemålet med adresekalendarerene: Et hjelpemiddel/springbrett for varehandelen og den øvrige tjenesteytende sektor. Norges innbyggere (og særlig i de sterkt voksende byene) ble på samme tid et marked for disse tjenestene. Samtidig var bydemografien temmelig uoversiktlig. Det fantes ingen offentlig folkeregistrering. På privat initiativ oppsto derfor adressebøkene i de større norske byene- et hjelpemiddel som skulle bidra til lettere kommunikasjon mellom alle deler av samfunnslivet: Foretakssektoren, offentlige myndigheter og den menige mann og kvinne.

Av denne nye typen adressebøker (som altså kombinerer

Dopheide
Olaf Trygvassens Gate 12
Norske Reisekuffter, Væsker etc.
Trondhjem

Forlang altid E. C. Dahls Bryggeries ØL

582

Nyveien Sundet Joh. rentier — Carl O. aktiem. & km. — Julius bankass. — Ingvald komm. Petersen D. overkellner Jensen Konrad kontorist 14 (Petersen D. kellner) Hestnes Johan kontorist Forseth H. A. organist Andreassen Astrid enkefr. — Dagmar tilf. inde — Cecilie husjomfru Lund Alma frk. Risan Olaf musikersj. Sinnas Arnt eksp. Sundsvoll U. komm. Heen Kaja kontord. — Julie kontord. Lie Waldem. eksp. Kristiansen R. fuldm. Eidem B. elektr. Kalbo Arthur barber 16 Brandhaug S. sersjant Lorentsen Karen sydamme Angell Edv. forr. kjører Hoeggen P. enkefru — Hagbart bokb. — Margit butikkest. — Ulrik elektriker Kulvik Emil opsynsbetj. Evjen K. utskiftn. fm. Rønning K. kontordame Wig Hanna frk. Berg Nils snekker — Markus opsynsbetj. Hjerkås Olga lærerinde 18a Lian Oline frihandel Bergs meieri Byns uts. Søstrene Nilsens vaskeri & strykeri S. T. Hjemts amts skattefogedkontor Samdahl A. skattefoged — Andrea frk. — Alvide kontord. Ellingsen H. M. verksm. Engen Ivar reisende Bellingmo E. lokomot.f. Sivertsen Ludv. bankl.m. 18b "Holdbar" gjærfabr. (kem. Dori Moxness) Østern Ingv. busseu. Sten Sigurd fuldm. Nordbotten A. skipper Tveite Aug. Chr. gross. Hanssen Marja butikd. Flood K. G. byfoged Gärtner Rolf d/sferer Johnsen Einar dispon. 20 Arentz Otto cand.	Arentz Fanny lærerinde Petersen Hans kjøbm. Sundland Arth. kjøbm. Amundsen Oscara best. 22 Wilmann Johan kjøbm. Eli Ingv. bokh. 24 Hennemo P. E. overing. Moe Simon ing. 26 Aas Einar guldsn. — Ole guldsn. Jenssen J. overkond. 28 Aas Einar guldsn. Stenersen Martin arb. — Astrid bokh.ske Kipsgaard R. natvakt Johnsen Joachim kaif.m. 30 Thoresen T. kontorchef „Elverhei" Løvold Petter byarb. — Peder dreng Johansen J. kalarb. Berge Elling snekker — Emil cementst. Viksaas A. cementst. Hansen Joh. jernb. arb. — Klara butikd. „Nidarheim" Hansen Nils fabrarb. Stoberg Lars brygarb. — Inga kontord. — Sylva frk. — Ludvig arb. Nordenberg Karen enke Svensson R. minerarb. — Alb. cementst. „Solheim" Lorentzen Lovise frk. Helgesen Helge pensionist Mikalsen J. verkst. arb. 42a Stensdahl O. M. assist. — Jarl gymn. Dalseth Klaus sersjant Rognes Olav telegrafist Isdahl M. sagbr. arb. 42b Wisth E. avd. chef Bageien Arne lagerchef — Petter kontorist — Petra frk. — Svanhild frk. 44a Christiansen C. postexp. Krogstad I. lokomot.f.m. — Petter kontorist Rødal Inger koldjomfru Sandvik Ulrikke husbest. 44b Iversen Sverre gross. Kulstad Olaf posteksp. 46 Dahle Henrik ing. Calvert Percy trælastgr. — Lillian lærerinde 48b Dahl Karl kasserer	Olden Ellen pike Bakstad Anton maskin. — Martine enkefr. — Erling maskinist — Signe forr. dame 50 Halvorsen O. G. ing. overlærer Haglund Erik stud. Nesheim Olav lærer Skogstad Nesheim Solina lærerinde — Oline enkefru Vik Arnfin politibetj. 52 (Brostrøm F. kjøbm.) Lund Arnt ing. Holta D. opsynsm. — A. dykker — Jenny butikd. Olsen Margot kontord. 54 Ukkelberg Just vognm. Nossun Ingvald arb. Olsen Oluf bygm. Berg Gabriel snekker 56 Sodahl Olaf fotograf Skorlid Karen husbest. Digre Olaf kontorist — Beret enkefru „Aasheim" Nordvedt Anna enkefru — Karl kontorbetj. Storseth Martin ing. Piel Georg maskinarb. Larsson John musiker „Fjeldstuen" Almo Søren toldbetj. Halstrøm Jach overstiger „Blida" (Solem Olaf agent) Gulberg John bedker — Gudrun kontordame Wist Ottar arb. Tøndefr. Blida forl. lok. Nyveibakken til høre fra Nyveien. 2 Hugaas E. fhv. sersjant Isdahl Sverre musiker 4 Motzfeldt A. civ. ing. — Thuriid telef. inde — Ketil gymn. Fiskvik Johanne husbst. Syrdaahl Thom. dsk. f. — Astrid frk. 5 Haugan Anne enkefru Strandberg Lars Skom. „Glimt" Bendz T. L. disponent — Solweig eksp. trice Larsen Alb. eksped. 10 Fjermstad O. overkonst.
--	---	---

Kjøper og sælger

Slik ser en av sidene ut i adressedelen av Trondheim adressebok 1918.

opplysninger fra offentlig sektor, næringsliv og privatsfære) var Oslo (Christiania) først ute, i 1879. Bergen og Trondheim fulgte nærmest, i 1888. I perioden 1900-05 kom flere av de største byene etter, over alt etter privat initiativ. I Trondheim var det H. Moe's Bog- & Papirhandel som sto for adresseboka. Dette firmaet hadde røtter tilbake til byens aller første bokhandel, grunnlagt av Hans Menne i 1820. Adressebokmakerne startet på bar bakke, og det lå et genuint feltarbeid bak innsamlinga av opplysninger og data.

Størst besvær voldt naturlig nok kartlegging av "byens indvaanere", med bopelsinformasjon. Byen ble inn delt i roder, og registrantene gikk fra port til port, fra oppgang til oppgang, og forhørte seg om hvem som hørte hjemme på hver enkelt adresse. En trenger ikke mye fantasi for å forstå at denne metoden åpner for ei rekke unøyaktigheter. Presisjonsnivået til (de ofte tilfeldig tilstedeværende?) informantene måtte variere veldig. Boforhold kunne være nokså uoversiktlige, antakelig var det ganske mye av det en kan kalle "tilfeldig opphold", folk fra omlandet med midlertidig tilhold hos slekt i byen o.s.v. Mange varianter av navn og yrke ville også lett oppstå, spesielt når en hadde med sekundærinformanter å gjøre. Og det må ofte ha vært tilfellet.

I forordet til første utgave legger ikke utgiveren skjul på vanskelighetene med å få samlet inn opplysninger, men han trøster publikum med at arbeidet ville falle lettere etter hvert. Dette var da sikkert også tilfelle. Likevel bør alle brukere av adresseboka ha i mente at det lett finnes sprik mellom gitte opplysninger og faktiske forhold. Det er videre å regne med at nøyaktigheten for opplysningene gitt i avsnittene 1 og 4 (i de tidligste utgavene) er vesentlig høyere enn i avsnittene 2 og 3. I tillegg må en være klar over at det også rent ideelt fantes begrensninger for omfanget i adresseboka. Barn

under en viss alder er åpenlyst utelatt. Likeså er registrering av kvinner mangelfull. Prinsippet kan ha vært at kun uforsørgede/selvforsørgede kvinner er tatt med, mens den tradisjonelle (og hyppig forekommende) hustrurollen ikke har kvalifisert for innførsel! Disse omfangskriteriene har imidlertid vært revidert underveis, uten at det blir gjort rede for i selve adresseboka. Likevel er det viktig å være klar over at adresseboka fra starten ikke ga seg ut for å være ei oversikt over alle (heller ikke voksne) innbyggere i Trondheim.

Offentlige folkeregistere kom etter hvert på plass. I hovedstaden ble et slikt oppretta i 1906. Trondheim var relativt seint ute på dette området, og vedtak om et Trondheim folkeregister kom først i 1917. Kartlegging av byens befolkning kom nå etter hvert inn i mere regulerte, obligatoriske former. Utgivelsene av adressekalenderene fortsatte imidlertid som før. Men det tradisjonelle feltarbeidet fikk nå ei ny form: Agentene fra H. Moe brukte det offentlige registeret som utgangspunkt, og skrev direkte av! Vi må gå ut ifra at opplysningene i bøkene gradvis ble mere nøyaktige som en følge av dette.

Moe&Co. engasjerte seg etter hvert i adressebokproduksjon for flere norske byer og fylkeskommuner. Sammen med oslofirmaet Bryde dominerte Moe dette markedet i en mannsalder. Adressebok for Sør-Trøndelag ble lansert i 1924/25. Opplysningene her inkluderte tall fra skatt og likning.

Trondheim adressebok utkom relativt ufortrødent fram til 1993. Dette var 105. årgang og 98. utgave av adresseboka (noen årganger var slått sammen i årenes løp). Moe&Co. hadde drevet denne virksomheten med konsesjon fra Datatilsynet, men helt uventa ble denne inndratt sommeren 1993. Dette var motivert ut ifra personvernproblematikk. Firmaet påklagde vedtaket, men den departementale behandlinga tok lang tid.

Etter to år fikk utgiveren klarsignal for fortsatt utgivelse. I mellomtida var imidlertid selgerkorpset oppsagt og kontinuiteten brutt, og Trondheim adressebok var skrinlagt for godt.

Som historisk kilde vil imidlertid adresseboka være viktig for alle som er opptatt av sider ved fortida i Trondheim. I nyere tid har bruken av de gamle adressebøkene særlig dreid seg om slektsforskning og søking etter personalopplysninger. Men bøkene gir også omfattende opplysninger om privat og offentlig liv og røre, om skoler, lag og foreninger, institusjoner m.m. Hver årgang av adresseboka gir derfor et verdifullt tidsbilde av det samtidige Trondheim.

Papirutgaver

Er du på jakt etter adressebøker som ikke er digitalisert og lagt ut på nettet? Mange av de større bibliotekene har disse på sin lesesal. Ved å gjøre et søk i Sambok, Norsk samkatalog for bøker (<http://www.nb.no/baser/sambok/>), kan du få opp en oversikt over hvilke adressebøker som finnes, og hvilke bibliotek som har dem. Et søk på "adressebok" i "Ordsøk"-feltet gir en god del treff, også på adressebøker som kanskje ikke er så relevante. Et tilsvarende søk i tittelfeltet gir 228 treff – husk forresten å søke på "adressebog" også, for å fange opp eldre skriveformer. Både Kristiansand og Stavanger bibliotek har for eksempel Adressebok for Stavanger fra 1901 og framover. Deichman er i ferd med å mikrofилme Oslo adressebok – kanskje dette er noe det går an å låne inn til ditt lokale bibliotek etter hvert?

Kilder:

- Oslo byarkivs nettsider: http://www.byarkivet.oslo.kommune.no/OBA/faktaark/f_adressebok.asp
- Trondheim folkebibliotek: <http://www.tfb.no/db/adresseboktrondheim/>

Iver Olsen

AV LIV MARIT HAAKENSTAD

Utover på 1800-tallet flyttet mange fra landet til byen. Folketallet steg, industrien skjøt fart, og folk begynte å flytte på seg for å få et levebrød. Det å lete etter personer som har flyttet til byen har mange likhetstrekk med det å lete etter personer som har utvandret. Dersom du ikke vet hvor de bosatte seg, kan det føre til en del leting. Her skal jeg prøve å vise deg hva et byarkiv kan tilby deg i tillegg til det du finner i andre kilder i perioden 1801-1865. Eksemplet om Iver Olsen nedenfor er et kjent tilfelle, og vi vet hva som skjedde med ham.

Flere av Norges største byer har et byarkiv. Byarkivene er kommunale. Her kan du finne mye lokalstoff som angår byen og menneskene som levde der. Du kan finne både privatarkiv og fotosamlinger. I tillegg kan du benytte deg av Statsarkivet som dekker den regionen byen du leter i tilhører. I dette tilfellet skal vi lete i Oslo Byarkiv, som dekker både det eldre Oslo og Aker kommune, som i dag er samlet i Oslo kommune. Vi har tatt en prat med Bård Alsvik hos Byarkivet i Oslo om hvilke kilder vi kan finne i der.

Iver Olsen (1804-1869)

Iver Olsen ble født 6. juli 1804 på

husmannsplassen Kalverudhaugen (-eie) på Biristrand. Kalverudhaugen hørte innunder Kalverud gård, som i dag heter Elvestad. Foreldrene til Iver Olsen var Ole Iversen, født på Baabergeie i 1775, og Anne Olsdatter, født på Steig i 1780. På farssiden nedstammet Ole Iversen fra folkene på Søndre Bjørnstad, mens Anne Olsdatter stammet fra Steig.

I kirkeboka for Biri 1814-28, folio 290 a finner vi Iver Olsen registrert utflyttet fra prestegjeldet i 1822. Han er Ungt Mandskab af Faab: C: Lægds No 71, født 1804 og flytter til Agger. Da han har oppgitt at han flyttet til Aker, kan vi ta en titt på kirkebokkatalogen for Aker for å finne hvilke kirkebøker som er aktuelle å lete etter ham der. Kirkebokkatalogene finnes på www.riksarkivet.no. Velg Kilder, Mikrofilm, Mikrofilmregistre og Kirkebøker, Oslo. Øverst finner du Aker prestegjeld. Klikker du på lenken, vil du først finne et sammendrag av prestegjeldets historie. Her står det når det var sammenslåinger eller splittelser av prestegjeldet. Under finnes en opplisting av de ulike ministerialbøkene (den kirkeboka som er ført av presten). I kirkebok nummer 12, 1819-1828, kan du finne Iver Olsen innflyttet til prestegjeldet. En annen kilde vil være skifter – sjekk gjerne om det kan finnes skifter etter den utflyttedes foreldre eller søsken på hjemstedet. Disse vil kunne opplyse om hvor den personen som har utflyttet befinner seg.

I en alder av 19 år reiste Iver Olsen til Aker. Faren var nettopp død, året var 1823. Han fikk arbeid der som møllegutt ved Bakke Mølle i Nyda-

len. Denne mølla tilhørte den kjente vekkelsespredikanten Hans Nielsen Hauge fra 1811 til 1817. Den ble da solgt til Jens Hansen Kjendsethjordnet, født i Stumlien, Biri i 1785. Han var en av Hauges nære venner og medarbeidere. Iver hadde med seg et anbefalingsbrev fra haugianerne på Biri til haugianeren og kjøpmannen A. Solem i Sandaker, og han arbeidet først for ham på Sandaker Mølle.

Slektsforsker Arvid Eystein Older (se personregister) har uttalt at Iver Olsen var en av de mange oppvakte landsgutter som kom inn til hovedstaden. Han var dristig og foretaksom og som haugianere flest nøysom og flittig. Iver Olsen hadde ingen egentlig skoleutdannelse, men han kunne lese og skrive. En gammel skolelærer fattet interesse for den oppvakte og lærelystne gutten og ga ham i hans fristunder litt undervisning i skrijving og regning. Iver fortsatte lesingen på egenhånd og tok også undervisning hos en student for to skilling pr. time. Dette resulterte i at han selv ble omgangsskolelærer i Maridalen (i Aker, nord for Oslo) fra 1830. Hans virkeområde var Nordmarka, hvor han nedla et stort arbeid for å forbedre skoleordningen i kretsen.

Iver fortsatte sin møllergjering ved siden av skolegjeringen, men etter hvert som han begynte å drive i større målestokk både som brukseier og gårdbruker, måtte han i 1837 ta farvel med lærergjeringen. Han forpaktet da Sandaker Mølle og gårdparten i Sandakerbakken av kjøpmann og haugianer Arnt Solem på Sandaker. Før forpakningstiden var omme, kjøpte han i 1841 møllen

Iver Olsen (1804-1869) og Karen Marie (f. Biermann, 1809-1889), bosatt på Sandakerbakken gård. Foto: ukjent/Historielaget Grefsen-Kjelsås-Nydalen.

med to tilhørende vannfall, dam og vannrettigheter, samt gården for i alt 10 000 Spd (spesiedaler). I et brev til Engebret Olsen Feiring på Biri i 1837 skrev han bl.a. «at mine brødre har vært hos meg, alle tre.» Han skaffet med andre ord familien arbeid i Oslo.

Den 10. november 1836 giftet han seg med Karen Marie Biermann, født 7. mars 1813, datter av en velstående kjøpmann på Sagene, Johan Fredrik Biermann. Dette ga ham økte muligheter i de mangeartede forretningene han gikk løs på etter hvert.

Iver Olsens første eiendomservervelse i Aker skjedde så tidlig som i 1833, da han forpaktet Sandaker Mølle og Sandakerbakken for 15 år mot en årlig avgift på 600 Spd. På Sandakerbakken, eller Sandakerveien 63, lot han i 1854 oppføre et her-skapelig hus som i dag eies av Oslo Kommune (Thor Olsens stiftelse). I 1842 kjøpte han sammen med søskenbarnet Hans P. Aas halvparten

av Bjølsen Sagbruk eller Møllebrug for 4100 Spd. I 1851 solgte han sin fjerdepart til sin svoger Evald Biermann på Gjetemyren for 3200 Spd. Iver Olsen kjøpte også Midtoddan ved Maridalsvannet. Denne gården ble brukt som et slags «friluftsparadis» for familie og venner. Margrethe Pedersdatter, født Roterudstuen 1810, og Fredrik Christoffersen nedre Alset, født 1811, begge fra Biri, var husfolk og vertskap der i mange år. I 1854 kjøpte han en del av gården Østre Grefsen. Etter hans død satt enken i uskiftet bo, til hun i 1882 overdro gården til sønnen Iver Bredo Olsen. Han kjøpte senere også gården Vestre Grefsen. Iver Olsen var i slutten av 1850-årene en av de største personlige skatteyttere i distriktet. I 1856 hadde han 1200 Spd. i inntekt, og nevnes blant de 26 største skatteyttere i Aker.

Han må ha hatt mangfoldige interesser, for blant de besøkende var professor Halvor Rasch, P. Chr.

Asbjørnsen, maleren J. F. Eckersberg, Åsmund Olavson Vinje, musiker og organist L. F. Lindemann og skuespiller Johannes Bruun.

Hver dag var han som regel på farten med hest og karjol for å se til sine mange gjøremål. I 1865 bestod husholdningen av i alt 24 personer. Foruten 8 hjemmевærende barn var det 1 husjomfru, 4 tjenestepiker, 6 tjenestedrenger/møllearbeidere, 1 kusk, 1 huslærer og 1 losjerende slektning.

Den 12. juli 1869 døde han i sitt hjem på Sandakerbakken etter lengre tids sykkelighet. Han ble begravd på Gamle Aker kirkegård. Hans kone, Karen Marie Biermann, døde 28. desember 1889.

Byarkivet i Oslo¹

Dersom vi ikke hadde kjent til historien om Iver Olsen, hvordan kunne vi da funnet flere opplysninger

¹ www.byarkivet.oslo.kommune.no

Familien Olsen med venner på Sandakerbakken 1868. Stående lengst til venstre: Iver Bredo Olsen, ved siden av Carl Arnt Arnesen, Disen. Stående lengst til høyre: Harald Olsen, ved siden av Johan Olsen. Sittende midt i trappen: Iver Olsen og hustru. Like bak dem: Ole Andreas Olsen. Øverst i trappen til høyre: Anne Arnesen på Disen. Sittende nederst i trappen: Anders Jensen, Harald Arnesen, Evald Olsen. Bak ham: Ingeborg Olsen (Garben). Foto: ukjent/Historielaget Grefsen-Kjelsås-Nydalen.

om ham? På hjemmesiden www.byarkivet.oslo.kommune.no finnes det en lenke til "Slektsforskning" til venstre. Denne er delt inn i fem hovedgrupper: Personopplysninger, Folketellinger, Adressebøker, Likningsprotokoller og Skolearkiver.

Under lenken *Personopplysninger* finnes det enkelte manntallslistene som dekker perioden 1832-36 og 1840-42 for Aker. Av disse er det kun folketellingen for 1834 som ligger ute på Internett i pdf-format. Dette finner du ved å velge *Slektsforskning*. Der står det om *Kilder på nett* – klikk *Les mer*. Der finner du så *Folketelling Aker 1834* i oversikten. Klikk på lenken til *Artikkel*, og klikk deg videre til *Eiendommer i tellingen 1834*. Vi valgte først lenken *Hele Aker (alfabetsisk)*. Der så vi at Sandager lå under *Maridalens skoledistrict*. På den aller siste siden i dette dokumentet fant vi under *Sandager Mølle* følgende informasjon:

912.	I. Olsen	36
913.	Halvor Olsen	21
914.	Ole Olsen	18
915.	Børe Olsen	15
916.	Oline Olsdatter	24
917.	Peter Pedersen	20
918.	Ole Pedersen	22 (?)
919.	H. P Aas	26

Halvor og Ole og Børe var Ivers brødre, og Oline er søsteren hans. Han hadde i tillegg en søster Kari, men hun er død på dette tidspunktet. Peter og H. P. Aas (Hans Pedersen Aas) er brødre og søskenbarn av Iver Olsen. Aas-brødrene hadde også en bror Even som ble kjøpmann i Kristiania og far til operasangeren Ingeborg Aas (Gina Oselio), gift med Bjørnstjerne Bjørnsons sønn Bjørn. Vi vet ikke med sikkerhet hvem Ole Pedersen var, men det er en Ole Pedersen, 19 år fra nabogården Røste som reiser til Aker i 1833.

Selve tellingen i denne kretsen er undertegnet I. Olsen. Ettersom han var skolelærer var det nok han som også tok opp folketellingen dette året.

Vi finner også *Skolearkiver* i Byarkivet. Ved Oslo Byarkiv har de katalogisert og ordnet det eldste materialet fra Aker-skolene. Klikker du på lenken *skolearkivenes innhold*, vil du finne mer informasjon om skolene og skolearkivene. Iver Olsen vil antagelig vært nevnt i disse protokollene ettersom han var lærer i Aker, men neppe som elev, i og med at han er godt voksen rundt 1860. Det finnes klasse- og oppmøtelister fra en del Aker-skoler tilbake til 1860-tallet. Iver er heller ikke fattig, men der-

som dette hadde vært tilfelle, kunne vi lett i *Fattigvesenet* i Aker etter ham. Han hadde da sannsynligvis gjennomgått en *hjemstavnsundersøkelse*. Denne skulle klarlegge hvem som skulle betale fattigunderstøttelse for vedkommende. Forhørene forteller oss når og hvor personen er født, foreldrenes navn og stilling og hvor vedkommende har bodd fra fødselen til han eller hun søker hjelp. I tillegg til hjemstavnsregistre finnes forhørsprotokoller og klientregistre fra noen av fattigdistriktene.

En annen kilde for denne perioden er ligningen. Det finnes ligningsprotokoller fra 1855 og til 1947/48. Dette er offentlig materiale som ikke er underlagt restriksjoner. For Aker er en

del lister bevart fra 1840-tallet, men komplette hovedprotokoller er altså først bevart fra midten av 1850-tallet.

Kilder: Haakenstad, Liv Marit; Steig 1641-1995, Fra husmannsgutter på Biri til brukseiere i Kristiania, Utgitt på eget forlag 1995.

Byarkiver

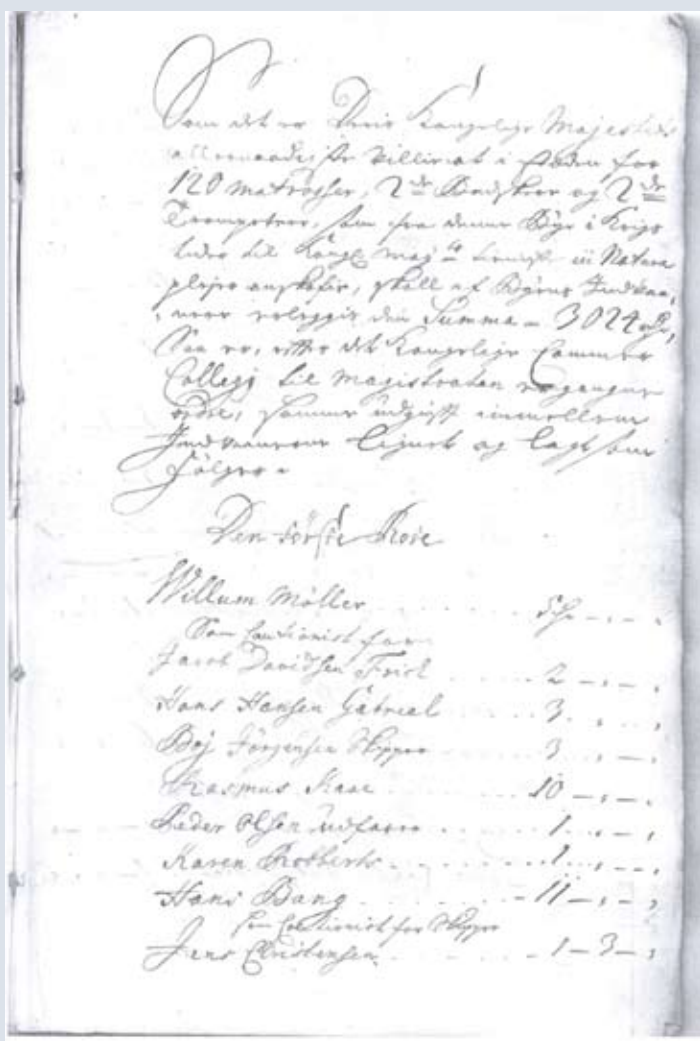
- Oslo byarkiv – www.byarkivet.oslo.kommune.no
- Bergen byarkiv - www.bergen.kommune.no/byarkivet
- Stavanger byarkiv - <http://ro.disnorge.no/byarkiv.htm>
- Trondheim byarkiv - www.trondheim.kommune.no/byarkivet
- Tromsø byarkiv - www.tromso.kommune.no - velg Bibliotek og byarkiv

Sandakerbakken gård (Thor Olsens stiftelse). I dag har hovedhuset adresse Sandakerveien 63, Oslo og huser en barnehage. Foto: ukjent/Historielaget Grefsen-Kjelsås-Nydalen.

Bergen by 1680–1730: en prosopografi (kollektiv biografi)

AV TORE HERMUNDSSON VIGERUST

Første side av Båtsmanns- barberer- og trompeterskatten 9. mai 1710.

Bergen var fra 1100-tallet til omkring 1814 Norges befolkningsrikste kjøpstad. Bergen var også byen med den største innvandrerbefolkningen. Svært mange av dagens slekter har bakgrunn fra Bergen. Det er ingen tvil om at en bedre oversikt over personene og slektene i Bergen vil gavne norsk slektsforskning. Bergen er også rik på skriftlige kilder til belysning av byens slekter. Tidsperioden 1680–1730 er ikke den første perioden med mye aktuelt kildemateriale, men det er i hvert fall en tidsperiode med et dekkende kildestoff. Vi kan trygt slå fast at for en omfattende kartlegging av Bergen bys befolkning, trer perioden 1680–1730 frem som den virkelig første perioden da alle husholdninger og nær sagt alle individer er med i de skriftlige kildene.

Til denne påstanden kan det innvendes at det for eksempel finnes mange kilder fra 1670-årene. Det er riktig, slik at "1680" mere er å betrakte som et tøyelig cirkaår i denne sammenhengen. Og 1730 er et tilfeldig valgt år, som rett og slett henger sammen med hvor mye en forfatter eller slektsforsker klarer å hanske med av kildestoff før det vokser vedkommende helt over ørene.

I dag kan man orientere seg i det personhistoriske og genealogiske stoffet om Bergen via tre innfallsvinkler: Den trykte litteraturen, med Bergen bys historie, der Anders B Fossens bind II (1979) dekker tiden 1536–1800, skriftene fra Bergens Historiske Forening og Det Hanseatiske Museum, slekthistoriske tidsskrifter som Personalhistorisk tidsskrift og Norsk slekthistorisk tidsskrift, samt en uoverskuelig mengde slektsmonografier og andre lokalhistoriske bøker.

Den andre innfallsvinkelen er kildene på Digitalarkivet, <http://digitalarkivet.uib.no>, - Databaseveljar - Hordaland - Bergen, og debattene i Brukerforumet, samt DIS-Norges lenkesamling og debattene i Slektsforum. Den tredje måten er en selvstendig fordykning i det kildestoffet som ennå ikke er publisert på Digitalarkivet eller andre steder. Mitt eget veivalg er denne siste innfallsvinkelen, og kildene jeg har gått i dybden i, er de som er mest tilgjengelige

for meg, og det er skattemanntallene som oppbevares i Riksarkivet i Oslo.

Kort sagt, så ønsker jeg i samarbeide med DIS-Norge å utvikle en internettjeneste, som skal publiseres på DIS-Norges webside, med biografier og genealogier for Bergen by for tidsrommet 1680–1730. Målet for en slik informasjonstjeneste er å skape en ny tjeneste som supplement til hva som finnes fra før av, og gjøre informasjonen sikrere enn tidligere, og veien frem innebærer å presentere kvalitetssikrede kortbiografier over alle kjente personer i Bergen by for den nevnte tidsperioden, ved hjelp av det skrevne samtidige kildematerialet. Dette kildematerialet vedlegges i full tekst, også på denne websiden. Men kildetekstene er ikke det primære.

I dag må hver enkelt slektsforsker som bruker kildene som ligger på Digitalarkivet, og på andre webadresser, selv gjennomgå hver eneste kilde for å plukke ut aktuelle personer. Dette gjøres som regel ved søk i en eller flere kildetekster der personnavnene er skrevet i samtidens sterkt varierende ortografi. Kildetekstene har blitt formatert i søkerfelt, selv om slike søkerfelt skulle mangle i originalene. Hver enkelt bruker må i dag på egen hånd foreta analyser av kildene med sikte på personidentifisering og lenking av kildedata.

Jeg mener at denne type arbeide både er meget tidkrevende og dessuten kunnskapskrevende, og at det derfor vil være et stort skritt fremover for mange om en kunne presentere ferdige lenkesamlinger ordnet etter person, og at hver person fremtrer med normaliserte navn og yrkesnavn.

Min plan er ikke ferdig gjennomtenkt og heller ikke testet i praksis – det vil følge i løpet av kommende vinterhalvår. Inntil videre kan jeg skissere hvordan det tenkes nå. Men først litt om mine kilder.

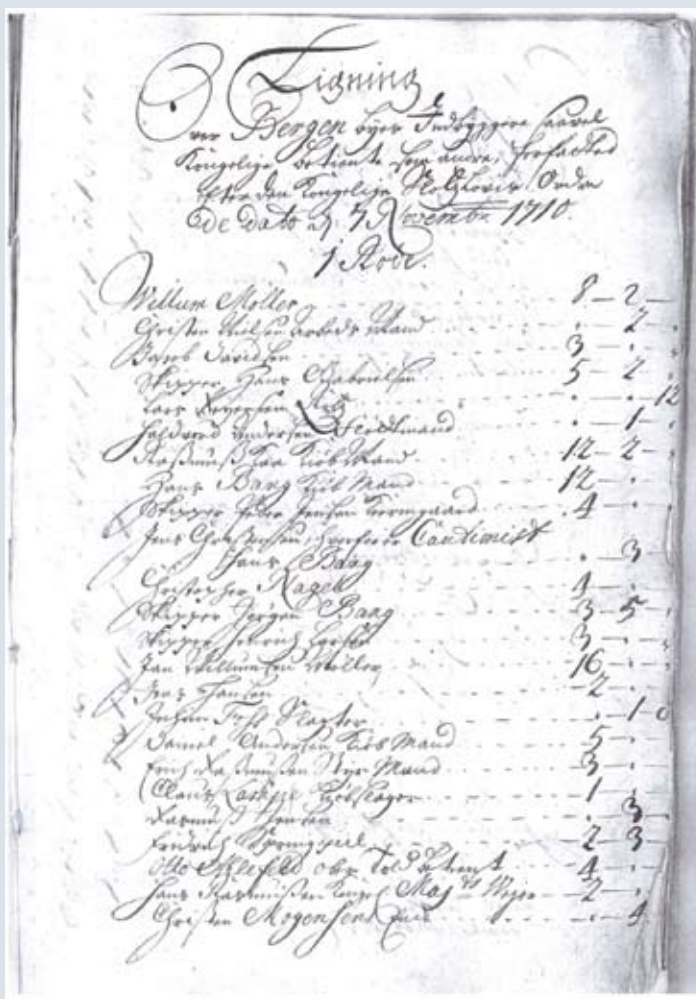
Bergen by var som andre norske byer, styrt av kongelig oppnevnte myndigheter, og disse sto til ansvar for bystyret ovenfor myndighetene i København. Derfor ble også de årlige regnskapene innsendt til Rentekammeret (forløperen for Finansdepartementet) for revisjon. I tiden ca 1680–1730 ble det ofte skrevet ut særskatter, først og fremst for

å finansiere den militære opprustningen og krigsinnsatsen, men også til utvikling av det militære og sivile embedsapparatet. Regnskapene i serien som nå heter Rentekammerets Byregnskaper, stammer fra revisjonen av disse særskattene.

Vi har bevart en rekke skattemanntall som vedlegg til disse regnskapene fra Bergen: Folkeskatten 1681, Familieskatten 1682, Krigshjelpen 1683, Koppskatten (med heste- og ildstedskatt) 1683, 1684, 1686, 1688, 1689, 1690, 1691, 1692, Krigsstyr 1688, Fortifikasjonsskatt 1691, samt restansemanntall for disse skattene for de flere år. Dernest følger Kopp- heste- ildsted- husleie- og rentepengeskatten 1700 (etter forordning 1.12 1699), Båtsmannsskatt 1700, Båtsmanns- barberer- og trompeterskatten 1710, Skjærbåtskatten 1711 (etter forordning 7.11 1710), Parykk- og skoskatten 1711, Kopp- heste- og ildstedskatten 1711, Krigsstyr fra 1712 og årlig til og med 1721, Viborgskatten 1727 og Kjøbenhavns brannstyr 1729, 1730 og 1731. I tillegg kommer andre kilder som kirkebøker, borgerboken, kommunikantbøker, militærruller, overformynderprotokoller og skifteprotokoller.

Den største enkeltkilden, når tilleggsgruppen ovenfor holdes utenfor, er manntallet av 1714. Her skulle i teorien samtlige husholdninger være kommet med, men ikke alle barn. Fraværende soldater er blant annet nevnt. Manntallet for Koppskatten 1700 samt 1711–manntallene er fyldige. For de andre varierer komplettheten. Noen av manntallene har bare med byens over- og middelklasse, som er adelen og embedsmennene, de store kjøpmennene, borgerskapet og håndverkerne, men ikke arbeiderne. Noen husholdninger finnes dermed i samtlige av de ovenfornevnte skattemanntallene, mens andre personer kun kan ha kommet med i 1714-manntallet, eller kanskje også enkelte andre år.

Det er ikke skattemanntall for årene 1693–99 og 1701–09. Derimot finnes det mye materiale i tilknytning til bybrannen i 1702. Dessuten må det omfattende kildematerialet vedrørende Det Hanseatiske Handelskontor på Bryggen trekkes inn. Originalene fra Kontorets arkiv ligger i Lübeck og

Første side av Skjærbåtsskatten 24.2 1711 (etter ordre av 7.10 1710).

en god del er allerede publisert. Brannen førte til en omfattende omregulering av gater og bygninger, noe som medfører store vanskeligheter med å sammenkoble hushold fra årene 1680–1700 til husholdene 1710–30.

Jeg ser for meg at hver person får et skjermbilde med søkefelt for alle navneleddene (hvert av fornavnene, patronym og slektsnavn) samt tilleggsrubrikker for stovevarianter og viktige særformer av for- og slektsnavn. Det skal også være flere felter for yrkesnavn og felter for titler. Navnene skal være språklig normaliserte. For hver person vil det så følge i sitatsform de kildetekstene som er bearbeidet, der personer er kjent, med lenker til disse kildene i fulltekst.

Personinformasjonen må være kvalitetssikret på det vis at alle personopplysninger som gis i personskjemaet må forusette en klar kildeopplysning i originalkildene som ligger på webstedet. Eventuelt, hvis det dreier seg om personopplysninger som viser til kildetekster på andre webadresser eller til trykte kildetekster, så gis det en tydelig henvisning til disse kildene. Men som prinsipp skal leserne kunne gå fra en gitt personopplysning til kildegrunnlaget for denne personopplysningen, såfremt leseren ønsker å kontrollere denne.

Jeg kan gi et eksempel på lenking fra 1. rode i Bergen by. Når jeg nedenfor har satt inn “[x]” skal dette forstås som en lenke til selve kildeteksten.

Willem Willemsen Möller [Møller], normalt kalt Willum Möller, signerte selv *Willem Möller* [x]. Bor 1700–1731 i 1. rode. Yrke: Skindkremmer 1700[x], kjøpmann 1714–31[x]. Hadde middels god økonomi. Borger fra senest 1711[x]. Bruker parykk[x]. Gift 1700 og 1711, men hustruens navn ikke nevnt[x]. Hun bar en topp (“hue”)[x]. Ingen voksne barn 1700, har barn 1711. Har 1700 en tjenestepike, 1711 en tjenestedreng og en tjenestepike. Bor i et hus med tre ildsteder. Var 1700 formynder for Jan Skröders sønn og datter.[x]

- 1700 Kopp-hest-ildstedskatt: Willem Willemsen Möller Skindkræmer rdl 2-0, Hustruen rdl 2-0, Een tieniste pige rdl 1-0, 3 Jldsteder rdl 2-0 = skatt rdl 7-0. Formynder for Jan Skröders børn, j dreng og j pige, som har Capital 200 rd[x].
- 1700 Båtsmannsskatt: Willum Willomsen Möler, skatt rdl 4-3[x].
- 1710 Båtsmanns-barberer-trompeterskatten: Wilum Möller, skatt rdl 5 rdr[x].
- 1711 Skjærbåtsskatten: Willum Möller, skatt rdl 8-2[x].
- 1711 Parykk-skoskatt: No 1. Wellum Möller er

Borger, bruger Paruque, min Kone bruger borger hue, mine Börn og slet borgerdragt, en dreng som ieg gifuer hver half Aar i Lön 2 rdr og een Pige som gifues halfue Aared i Lön 8 mk. At dette saaledis er rigtig angifne og sin saaledis rigtig befinder, det vil ieg alletider tilstaar og hermed bekreffter med min haandß underskrifuelße, Willem Möller[x].

- 1713 Krigsstyr: Willem Möller, Borger, skatt rdl 0-0-12[x].
- 1714 Manntall: Willem Möller, Kiøbmand[x].
- 1715 Krigsstyr: Villum Möller[x].
- 1720 Krigsstyr: Willum Möller Kiøbmand, skatt rdl 5-0[x].
- 1721 Krigsstyr: Willum Möller Kiøbmand, skattetakst rdl 5-0, skatt 3-4-8[x].
- 1727 Viborgskatten: Willum Möller Kiøbmand, skatt rdl 1-0[x].
- 1729 Københavns brannstyr: Willum Möller Kiøbmand, skatt rdl 2-3[x].
- 1730 Københavns brannstyr: Willum Möller Kiøbmand, skatt rdl 2-0[x].
- 1731 Københavns brannstyr: Willum Möller Kiøbmand, skatt rdl 0-4[x].

Slik kan et personskjema se ut ved starten, men mengden av biografiske opplysninger vil vokse etter hvert som flere kilder trekkes inn. Fossen (1979, se ovenfor) anslår Bergens befolkning i 1683 til ca 9.000 personer og i 1714 til 11.080. Antallet personer som kan bli biografert for hele tidsperioden fra 1680 til 1730, på bakgrunn av skattemanntallene alene, antas da skjønnsmessig å bli minst 30.000.

Styrken ved en slik beskrevet tjeneste, er at biografiske data for den enkelte person blir samlet på ett sted. Leserne sparer tid og møye med å skulle foreta alt identifiserings- og kontrollarbeidet på egen hånd. En mulig svakhet kan bli at den som foretar identifiseringen og sammenlenkingen av enkeltkilder til biografier (i første omgang meg alene) gjør feilidentifiseringer. Feilene kan få et evigvarende liv!

Det er også skjær i sjøen: Enkelte personnavn anvendes om en rekke samtidigelevende personer, navn av sjangeren Ole Olsen. Kanskje kan det aldri gi helt korrekte identifiseringer av slike personer. Og det er synd. Men at det finnes et par hundre personer som ikke kan skilles fra andre navnebærere, burde ikke stå som hinder for at tusenvis av personer får helt sikre kildeidentifiseringer.

Jeg kan her legge til at for å foreta identifiserin-
gene korrekt, trengs det kjennskap til variasjonene i

Første side av Manntallet 1714.

staveformen på person- og yrkesnavn, og kjennskap til vekselbruken av titler, at yrkesnavn kan erstatte etternavn etcetera. Denne kunnskapen kan alle lære gjennom erfaring, men det tar mye tid. Vi ser dessverre, gjennom debattene i Digitalarkivets Brukerforum (særlig), at mange er for raske til å trekke slutninger om kildekoblinger, fordi de ikke tar seg tid til å sette seg inn i samtidsspråket og uttrykksformene i kildene. På lengre sikt vil det derfor være en fordel at kildedata systematiseres og samles for hver person, med de feil dette kunne innebære.

Det reiser igjen spørsmål om det kanskje skal innføres identifikasjonsnummer (ID) for personer fra 1600- og 1700-tallet, slik at disse lettere kan holdes fra hverandre. Også dette forhold skal jeg eksperimentere med hvis jeg får hjelp fra datakyndige i DIS-Norge. Jeg er nemlig ikke datakyndig nok alene for å hankses med dette prosjektet! Det vil selvsagt være lenker mellom personene i samme hushold og øvrige slektninger.

Jeg har ingen formening om hvordan denne databasen best skal organiseres, men det er i hvert fall klart at hvis den blir realisert, så vil slektsforskere få tilgang til et stort og viktig kildestoff for landets viktigste by, fra en interessant tidsperiode. Fungerer tjenesten for Bergen, åpner det seg muligheter for å lage tilsvarende tjeneste for de andre norske byene.

Siden DIS-Norge får utgifter i forbindelse med server, databaseprogrammer og arbeidstid, er det naturlig at tjenesten enten helt eller delvis blir reservert for medlemmene.

Etterord

I tittelen anvender jeg faguttrykket prosopografi. Fagordet har vært anvendt i utenlandske universiteter siden 1500-tallet, men er forholdsvis nytt her i landet. Jeg har tidligere kun anvendt det i en oversiktartikkel om norsk middelalderprosopografi, trykt i Norsk slekthistorisk tidsskrift xxxvi: 1 (Oslo 1997). Ordet finnes ellers forklart i ordbøker og leksika.

www.vigerust.net, tore@vigerust.net

Ligning over Båtsmanns- barberer- og trompeter- skatten av Bergen kjøpstad, 9. mai 1710

Gjengitt etter original i Riksarkivet, Rentekammeret, Byregnskaper, Bergen, pakke P5. Kontribusjonsregnskaper 1699–1710.

Tegnet “*” betyr at slik står det vitterlig skrevet i kilden, mens “<...>” betyr at bokstavene er utstrøket av kilden, og bokstavene I “\.../” er eller tilføyd i kilden.

Liigning over Baadsmand, Barberer og Trompetter Skatten af Bergens Kiøbsted Anno 1710

Som det er Deris Kongelige Majestets allernaadigste Villie at i stæden for 120 Matrosser, 2de Badskere og 2de Trompetere, som denne Bye i Krigs tider til Kongelig Mayestets tieniste in Natura plejer anskaffis, skall af Byens Jndvaanere erleggis den Summa = 3024 rdr, saa er, eftter det Kongelige Cammer Collegj til Magistraten ergangne ordre, samme udgift imellem Jndvaanerne lignet og lagt som følger.

Den første Rode

Willum Möller	5 rdr
- som Cautionist for Jacob	
Davidsen Frich	2-0
Hans Hansen Gabriel	3-0
Boj Jörgensen Skipper	3-0
Rasmus Kaae	10-0
Peder Olsen udfarer	1-0
Karen Robberts	1-0
Hans Bang	11-0
- som Cautionist for Skipper Jens	
Christensen	1-3
Peder Jensen Kierumgaard	4-0
Christopher Nagel	3-0
Jörgen Bang	2-0
Henrich Larsen Skipper	3-0
Johan Willumsen Möller	13-0
Jens Hanßen farer paa Findmarchen	1-0
Daniel Andersen Skindremmer	3-3
Erich Rasmusen	3-0
Friderich Springpiil	2-0
Jacob Hofland	2-0
Mathias Cornelisen Skipper	1-3
Christen Madsens Enche	1-0
Skipper Allbert Ellingsen	7-0

Herman Soelgaard	6-0	svarer hans Broder		Christen Persen Skipper	2-0
Elen salig Peder Pedersens Brögger	0-2	Niels Henrichsen	8-0	Hans Olsen Smed	0-4
Endre Nielsen arbejdsmand	1-0	Rasmus Jensen Lingaard	40-0	Karen salig Hans Brodersens	3-0
Den Anden Rode		Dirich Fæster	3-0	Skipper Mons Christensen	3-0
		Hans Nielsen Bager	5-0		
Karen Claus	1-0	Peder Jacobsen	0-1-8	Den Fierde Rode	
Sören Störchbens Enche	0-2	Ole Torsen Skipper	4-0		1-3
Hans Bentßen Skindkremmer	0-1-8	Hans Formand	12-0		2-0
Jochum Zæga for sin Borgerlig brug	4-0				3-0
Henrich Magnus Skipper	4-0	Den Tredie Rode		Niels Bendixens Enche	3-0
Dirich Mulle	5-0		0-3	Erich Kiempe	3-0
Michel Jansen Kiöbmand	2-0		10-0	Christen Töggersens Enche	1-0
Clarche Doth	0-2		1-0	Peder Frantzen Wulf	5-0
Poul Möllers Enche	0-2	Christen Jacobsens Enche	0-2	Jan Mejers Enche	1-4
Jens Fæster Kiöbmand	3-3	Woen Jensens Enche	1-0	Christopher Mortensen Skipper	6-0
Christian Luchou Skredder	0-4	Erich Ottesen Skipper	5-0	Thomas Davidsens Enche	2-0
Berthe Gillis	1-3	Arent Ritzeros Enche	4-0	Jon Thomesen Findlas	1-0
Peder Pedersen Smit, hvorfor er		Juer Andersen	4-0	Hans Jonsen Skipper	3-0
Cautionist Michel Noerman	1-0	Daniel Nielsen Styrmand	2-1	Evert Robbertsens Enche	4-0
Hans Jensen Skipper	1-3	Rognele Berentsen Skindkræmer	2-3	David Chrystie	2-0
Henrich Felthuusen	1-3	Willum Hansen Assessor, for sit Brug	5-0	- som Cautionsmand for Samuel	
Lars Nagel	4-0	William Kymer	2-0	Machleland	3-0
Nicolaj Bandixs* Enche	0-2	- Som Cautionist for Thomas Barchlej	3-0	Raadmand Weiners Enche for sit	
Mads Persen Bang	2-0	Peder Jonsen Styrmand	1-3	Kiöbmandskab	8-0
Peder Bang Skipper	1-3	Petter Henrichsen Fasmer	10-0	Sören Hofman Seilmager	1-0
Niels Jörgensen Kiöbmand	5-0	- som Cautionsmand for Dirich		Michel Busch	11-0
Thomas Brage	1-0	Gierding	2-0	Casten Wildenrath for hans	
Hans Harraldsen Kiöbmand	1-3	Ole Gregorisen Skipper	2-3	Borgerlig brug	10-0
Christen Jensen Consumptions		Sören Hansen Skredder	0-3	Jonas Ruus	9-0
Skriver af sit Borgerlig brug	1-0	Henrich Stolts Kiöbmand	1-0	Johan Schult	9-0
Michel Norman	10-0	Törris Christophersen Styrmand	2-0	Henrich von Rehen	12-0
Michel Nerman som Cautionist		Rasmus Rasmusen Boes	14-0	Anders Heiberg	5-0
for Valter Greg	4-0	Skipper Hans Rue	5-0	Niels Jensen	10-0
Frantz Skult Skoemager	2-0	Lars Erichsen	1-3	Niels Busch	8-0
Ole Oltman	3-0	Petter Möller	7-0	Helmich Sem	10-0
Henrich Barner	5-0	Christian Larsen Seglemager	1-3	Ole Olsen Glasmager	0-3
Joris Gording	1-3	Niels Nielsen Kipper	0-1-8	Jacob Arbejdsmands Enche	0-4
Friderich Jæger Styrmand	1-3	Jochum Roggen	3-3	Luder Hansen Skipper	1-3
Poul Raufnsdorf af sit Borgerlige		Hans Weiwitzer	4-0	Peder Lampe Styrmand	0-3
Brug	3-0	Hans Jacobsen Tode	10-0	Henrich Lydersen Bagers Enche	1-0
William Forbus	7-0	Gillis Schröder	8-0	Jan Lange Skoemager	0-4
Kisten Træl	1-3	Karen Busch	10-0	Ole Andersen Skibs Tømmermand	0-3
Jan Forman	16-0	Michel Willumsen Skipper	4-0	Den Femte Rode	
Ole Ref	0-4	Hans Tygesen	1-0		4-0
Lars Madsen	16-0	Hans Munch Styrmand	0-4		12-0
Trine Aarents Datter	1-0	Magnus Niensted	2-0		5-0
Sören Koch Bager	2-0	Jacob Jansens Enche	2-0	Warner Ross	16-0
Peder Trojels Enche	1-0	Jsaach Bucoff Bager	8-0	Giertrud Rasmus Selgensens	4-0
Christen Lahuusen Barbierer	1-0	Lars Mathiasen Skipper	5-0	Berent Hansen Weiner Skipper	3-0
Börge Williamsen Skredder	1-0	Niels Marcusen Styrmand	1-0	Giert Cramer	7-0
Capitain Henrich Nielsens Enche	16-0	David Middelthun Kiöbmand	3-3	Hans Castensen Weilandt	18-0
Skipper Henrich Henrichßen, for ham		Jörgen Christensen Kiöbmand	6-0	Casten Weilandt Skipper	4-0

Mathias Biörnsen Styrmand	1-3	Henrich Mortensen Blanche	3-0	Sören Seehuusen	26-0
Henrich Larsen Skipper	3-0	Johan Verdenhalwen	5-0	Christian Schaboos Enche	6-0
Ole Nielsen fiske Tolder	8-0	Anders Dissingthuns Enche	5-0	Herman Geverts Bager	0-4
Jens Poalsen Kiöbslaaer	5-0	Christopher Hansen Styrmand	4-0	Jan Pettersens Enche	1-0
- Som Cautions Mand for sin Broder		Jan Dissingthun	9-0	Jon Jacobsen	0-3
Ole Poulsen	2-0	Matz Foerman	20-0	Hans Drejer	5-0
Thomas Busch	6-0	Jörgen Weinrich	4-0	Lars Gundersen	9-0
Gunder Berentsen	16-0	Jens Thomason	12-0	Casper Neverman Bager	4-0
- som Cautionsmand for sin Søn		Lenert von Sande Skipper	7-0	David Heitman Kipper	1-3
Berent Gundersen	3-0	Erich Nielsen Kiöbmand	10-0	Poul Jörgensen Greve Skredder	1-0
Mathias Mortensens Enche	4-0	Claus Cramer	10-0	Casper Dirich Smeds Enche	3-3
Ties Jochumsen Seilmager Svend	0-4	Hans Cramer	6-0	Sören Sörensen Brögger	3-3
Hans Kiempe Skipper	3-0	Claus von Rechen	3-0	Marcus Jensen Latt Skipper	4-0
Henrich Sörensen Skipper	2-0	Fæmmeche og Anneche Ross	20-0	Johan Hesselman Skipper	4-0
Otto Neverman Bager	6-0	Zander Nielsen	2-0	Jacob Dissingthun	6-0
Tollach Tömmermand	0-4	Niels Zandersen	5-0	Anders Smeds Enche	10-0
Jan Jörgensen Skoemager	1-0	Morten Frostis Enche	2-0	Erich Smed	4-0
Ole Sörensen fiskevrager	0-4	Claus Matzen Kiöbmand	2-3	Job Jacobsens Enche	6-0
Dirich Jansen	4-0	Jörgen Otto Skipper	4-0	Friderich Warnich	10-0
Jörgen Persen Kipper	1-3	Rörich Reimers	4-0	Tevis Crommetie Skipper	1-3
Bent Hansen SkindKremmer	2-0	Cornelis Skult	5-0	Ares Tevesens Enche	5-0
Zibolt Roggen Styrmand	1-0	Atzer Larsen	6-0	Johan Hasewinchels Enche	20-0
Jver Störchsen Styrmand	3-0	Herman Hansen Skipper	3-0	Warner Hasewinkel	6-0
		Christen Larsens Enche	0-4	Henrich Nyemejer	6-0
Den 6 Rode		Hans Andersens Enche	3-0	Herman Sem Skipper	3-0
Jacob Busch	8-0	Anders Hæss Skipper	5-0	Matz Olsen	8-0
- som forlover for Jan Fabiansen	4-0	Jacob Brun	4-0	- som Cautionsmand for Anders	
Peder Jörgensen Skipper	4-0	Anders Fridrichsen Skipper	8-0	Erichsen	2-0
Henrich Benechens Enche	2-0	Joni Jörgensen	12-0	Michel de Rytter	7-0
Henrich Dverhagen	5-0	Lars Störchsen tapper öll	1-0	Stych Capitain von Berenfels for	
- som forlover for Dirich Greve	1-3	Jens Nielsen	5-0	handel og Kiöbmandskab	30-0
Herman Frenchens Enche	3-0	Boj Raufnsdorff	4-0	Lars Mortensen	4-0
Anders Dissingthun Skipper	6-0	Jacob von Erpecom	8-0	Henrich Ravert Junior Styrmand	2-0
Lars Bager	1-0	Johan Gullich	6-0	Sören Holst Skipper	5-0
Skipper Peder Pederßens Enche	10-0	Abraham von Erpecom	14-0	Jens Jensens Enche	8-0
Johan Pedersen Skipper	8-0	Hans Hansens Enche	0-3	Conradus de Lange	5-0
Johan Henrichsen Fasmer	9-0	Bendix Hansen Skipper	2-0	Lars Qvist Kandestöbers Enche	1-3
Willatz Erhorn	5-0	Hans Colbring	10-0	Lars Larsen Qvist Guldsmid	1-3
Haane Benechen	7-0	Christian Graa Rodemester	2-0	Abraham von Erpecoms Enche	40-0
Erich Halvorsen	4-0	Ole Knudsen Blochmager	0-2	Henrich Thomasen Seigmager	3-0
Tosten Johansen Smed	0-4	Sören Olsen Brygger	2-0	Christopher Johan Mohrsen Cammer	
Herman Hegler Höcher	0-3	- som Cautionsmand for sin Søn Joen		Raad, for sin handel og Negotie	24-0
Christen Hansen Brögger	1-0	Sörenßen	1-0	- som Cautionist for Henrich	
William Schout	1-0	Ingebret Bejer	4-0	Rentorff	16-0
Jacob Troelsen Glasmager	0-4				
Jacob Bigum Skipper	1-2	Den 8de Rode		Den 9de Rode	
Grethe paa Grunden	1-3	Gabriel Pettersen	5-0	Stephen Koch Organist, af hans	
Rasmus Anthonisen Skredder	0-4	Jörgen Dissingthun	12-0	Borgerlig brug	2-0
Niels Jensen Skipper	1-0	Poul Pedersen Skipper	4-0	Claus Ross og Storris Ross	16-0
		Jochum Nielsen Bager	4-0	Henrich Ravert Senior	3-0
Den 7de Rode		Johan Kaae	6-0	Jan von Erpecom	7-0
Bertel Segelchens Enche	1-0	Herman Wulfs Enche	10-0	Daniel Crommetie Skipper	4-0

Jan Hansen	2-3	Claus Hofmans Enche	2-0	Henrich Hartvig	10-0
Zibolt Roggen	2-0	Christian Drejers Enche	2-0	Lyder Fasting	9-0
Jacob Pedersen Guldsmid	3-0	Herman Friderichsen	8-0	Henrich Mejer Vintapper	2-3
Niels Monßen Smed	3-0	Herman Schiöotts Enche	5-0	Jan Ludt Skipper	5-0
Elen Kaae	0-4	Benjamin Neverman	3-0	Hans Henrich Dædechen Kiøbmand	2-0
Hans Messing Skipper	3-0	- som Cautionist for sin Søn Albert		Lars Poulsen	10-0
Aarent Henrich Stuwitz Kiøbmand	3-0	Neverman	2-0	Jörgen Brunchorst	6-0
Jacob Butand Brygger	5-0	Jacob Andersens Enche	24-0	Rasmus Sivertsen	1-3
Johannes Larsen Blochedrejer	0-2	Sören Willumsen	2-0	Elße Ludt	0-4
Hans Blydt Skoemager	0-4	Giirt Fentzen Styrmand	0-4	Sören Poulsen i Jan Staals huus	1-0
Clemmed Nielsen Snedker	0-4	Erendt Jansen	2-0	Jan Staals Enche	12-0
Samuel Cornelisen Skindkremmer	6-0	Cornelius Dyrings Enche	4-0	Thomas Staal	4-0
Niels Mogensen Smed	0-4	Magnus Schiött	7-0	Jan Seehuusen	4-0
Albert Pedersen Væver	0-4	Lars Walter	4-3	Niels Christensen Skipper	5-3
Henrich Rothen Væver	0-4	Sören Hyld Bager	3-0	Mathias Risis Enche	1-0
Lars Larsen Waage	6-0	Janneche Aarentz datter	2-0	Esaias Prom Apotecher	2-0
Hans Svartzkop Bager	1-0	Hans Sivertsen Skipper	2-0	Giirt Lorentzen Strandiger	7-0
Allexander Jong sögis hos Jorris		Claus Wulf	4-3	Henrich Dedechens Enche	0-4
Wallace for	20-0	Hans Tengel	4-0	Jochum Michelsen anglemager	2-0
		Jacob Grotjan	5-0	Casten Wiers	6-0
		Daniel Smit Barberer	4-0	Niels Pedersen Stolemager	1-0
Den 10 Rode		Jan Rochs Enche	5-0	Jan Pettersen Styrmand	1-0
Capitain Jacob Phillip	7-0	- Eftter sin salige Mands Caution for		Hans Hönnemör Styrmand	1-0
Daniel von Erpecom	9-0	Skipper Johan Pettersen	3-0	Jörgen Neuman Carduanbereder	5-0
Hans Monsen	4-3	Johan Friderich Gotzlou	1-0	Mogens Christensen Snedker	0-4
Giirt Pedersen Höcher	2-0	Morten Bölchen	1-3	Poul Hansen Knapmager	0-4
Eleazar Christensen	14-0	Anders Christophersen Skredder	0-2	Ole Nielsen Skipper	5-0
Jonas Helt	7-0	Abraham Friels Enche	5-0	Tevis Dyring	1-0
Jan Nielsen Weinwig	4-0	Jens Hansen Smeds Enche	3-0	Thomas Lange Snidker	1-0
Henrich Jorsen	8-0	Jens Nielsen von Renten	1-3	Henrich Aamundsen Skoemager	1-0
Henrich Nyensteds Enche	10-0	Mads Nielsen Snedker	1-0	Wilchen Verdenhalwen	1-0
Anders Jacobsen	14-0	Samson Larsen Smed	0-4	Hans Jörgen Barberer	1-0
Jdevart Hansen	2-0	Nicolaus Tideman RemmeMager	0-4	Diderich Sand	1-0
Jochum Kamp	1-3	Christian Lange Skoemager	1-0	Richert Reutzers Enche	2-0
Niels Andersen Anglemager	1-3	Anders Brynning Knapmager	0-4		
Henrich Thorafest	10-0	Jens Frörup Glasmager	1-0	Den 13de Rode	
Herman Thorafest	2-0	Roluf Lampings Enche	1-3	Jochum von der Lippe	30-0
Tönnis Olsen Skoemager	1-0	Jens Monsen Styrmand	1-0	David Marcusen	16-0
Michel Hansen Skoemager	1-3	Ole Maaler	0-4	Danchert Danchertsen	10-0
David Andersen Kypper	1-0	Erich Thommeßen KammeMager	0-3	Jochum Krull Kiøbmand	6-0
Johan Castensen Wildenrath	0-2	Niels Hansen Rebslager	0-4	Dirich Drevis	1-3
Lyder von Bremen	5-0	Rasmus Pedersen Kipper	1-0	Adam Jollis	12-0
		Herman Olsen Rebslager	0-3	Jörgen Jörgensen Guldsmid	3-0
Den 11te Rode		Ole Persen Rebslager	0-3	Albert Folscher	4-0
Zander Jansen	6-0	Henrich Kuhlman	1-0	Herman Gierding Skipper	5-0
Danchert Gerdings Enche	3-0	Ole Erichsen	1-0	Dirich Lampe	4-0
Rasmus Henrichsen Styrmand	3-0	Ole Ellingsen	1-0	Johannes Alfsen Skipper	3-0
Jacob Rytter	2-0			Ole Olsen Smed	6-0
Jan Svart	1-0	12te Rode		Hans Davidsen Kiøbmand	5-0
Daniel Dirichs Enche	4-0	Jan Willumsen Skipper	7-0	Morten Fris Skipper	6-0
Jan Danielsen	2-0	Gregorius Kobroe	5-0	Lyder Lulleman Kramboed	1-0
Niels Danielsen	1-3	Henrich Grandorff	2-3	Lars Miltzou	6-0
Erich Jonßen	1-0				

Berthe Pers datter	2-0	Hendis Søn Zacharias Hofman	5-0	Magtele Nordthuus	0-4
Östen Olsen	6-0	Herman Muller	16-0	Ole Pedersen Bager	4-0
Jan Greve Skipper	1-3	Gert Geelmuyden	4-0	Nicolai Eggers Knapmager	1-0
Anthoni Gynter Glasmager	0-2	Jens Bigum Kiöbmand	4-0	Arnoldus Baltzersen Paruqvemager	2-0
Anders Jensen	2-0	Petter Schachts Enche Öltapper	2-0	Ditmer Kaachum feldbereder	5-0
Jacob Jensen	3-0	Anders Nielsen Anglemager som		Cammer Raad Schreuder	16-0
Erich Hyld	4-0	Cautionist for sin Søn Jacob			
Anders Hansen Lotz	0-3	Andersen anglemager	0-4	Den 17de Rode	
Jens Hyld Kremmer	2-3	Salig Niels Stengaards Enche	4-0	Laugmand Knag af sin Handel	8-0
Sören Rye Skipper	2-0	Skipper Helmer Jörgensen	3-0	Peder Madsen Bogöe	1-3
Casper Rich Slagter	4-0	Zacharias Olsen Kipper	3-0	Tönnis Jansen	1-3
Anders Christensen Hanrup	2-0	Robbert Kaae Kandestöber	0-3	Her Johan Jacobsen af sin handel	8-0
Petter Moll	5-0			Eschel Olsen Skredder	0-4
Hans Gudmundsen Bager	1-0	Den 15de Rode		Christopher Ritzerou	
Jonas Lyndts Skredders Enche	1-0	Lorentz Emsen Kandestöber	1-0	<Skredder> \Bager/	3-0
Michel Jansen Knapmager	0-3	Mester Christian Barberer	1-0	Berthe Hans datter brögger	0-3
Walter Knudßens Enche	2-0	Rasmus Jensen Bager	3-0	Friderich Bessels Enche	1-0
Christen Reinholtzen	2-0	Jens Wrede	10-0	Lapang Paruqve Mager	1-0
Anne Bech Slagter	1-3	Sveder Jordan Glasmager	2-0	Petter Borchers Distilateur	6-0
Emiche Ole Persens	3-0	Jon Larsen Tömmermand	0-4	Jens Andersen Refdal Kiöbmand	3-0
Niels Haagensen Skredder	3-0	Henrich Uhrdal Brögger	6-0	Jacob Ingebretsen Skreder	0-4
Melcher Olsen Barberer	0-4	William Ahrentsen Væver	0-2	Simon Nimberg Snedker	2-0
Jacob Heibej Öltapper	0-4	Petter Drög Mætter og Brögger	2-0	Borgemester Lars Sörensens Enche	
		Rasmus Torgersens Enche Brögger	1-0	af sin handel	4-0
Den 14 Rode		Johan Berentsen Væver	0-2	Gunder Narvesens Enche	3-0
Poul Madsen Skipper	4-0	Johan Hals Væver	0-2	Svend Knudßen Skoemager	1-3
Tönnis von Busch Skipper	3-0	Rasmus Stoelemager	0-2	Jochum Bolls Enchen Vertzhuus	1-0
Anders Brochs Kiöbmand	7-0	Sören Kiergaard Brögger	3-0	Styrmand Johan Boll	1-0
Ties Paasche Skipper	7-0	Dirich Mynde Maler	1-0	Hans Hamechen Skoemager	0-4
Dirich Mejer Kiöbmand	4-0			Jacob Reimers Barberer	1-0
Johan Mejer Jörgens Kiöbmand	3-0	Den 16 Rode		Steen Wenichen Distilateur	4-0
Jesper von der Velde Bager	8-0	Rasmus Hansen Bager	6-0	Hans Friel, lidet brug	1-0
Johan Reutzer Skipper	3-0	Jan de Rytter	3-3	Bent Knudsen Slagter	1-0
Michel Lune Öltapper	0-4	Tönnis Jansen Skoemager	1-0	Christopher Henningsen Skredder	0-4
Jacob Pegelau Kiöbmand	4-0	Bottel Hansen Smed	0-3	Hans Pedersen Berg, Smed	1-0
Mathias Erichsen Styrmand	2-0	Guri Einers datter, liden Borgerlig		Lorentz Hansen Skredder	0-4
Östen Erichsen Skipper	6-0	næring	0-3	Christopher Köning, Guldsmed	0-4
Hans Danchertsen Kiöbmand	7-0	Salig Ties Wills Enche	0-4	Johannes Reimers den Yngere,	
Salig Wollert Danchertsens Enche	14-0	Salig Michel Hansens Enche Brögger	3-0	Guldsmed	5-0
Sahlig Gabriel Ahlers Enche	8-0	Salig Byefoged Hans Smits Enche	2-0	Daniel Dirich Möller	2-0
Henrich Cramer	9-0	Christen Montagne	4-0	Hans Jörgensen Guldsmed og	
Peder Pedersen	6-0	Knud Andersens Enche Brögger	2-0	Distilateur	7-0
Salig Johan Wolpmans Enche	12-0	Niels Jersen Skræder	2-0	Alchie Börs, Vertzhuus	5-0
Jesper Persen Styrmand	2-0	Christopher Schouman Giörtler	2-0	Capitain Johannes Rejmers	9-0
Knud Geelmuyden	14-0	Salig Anders Grevis Enche Kramboed	1-3	Hans Olsen Skipper	2-0
Cornelius Lampe Skipper	3-0	Stephen Röpke Consumptions Skriver			
Grethe Hennings	0-2	af sin Borgerlig næring	1-3	Den 18de Rode	
Johan Ugtmand Kramboed	3-0	Lyder Geven Brögger og öltapper	1-0	Johannes Brögger af sin handel	6-0
Salig Johan de Besches Enche	12-0	Hans Göde, Væver	0-4	Lambert von der Ohe Kiöbmand	4-0
Maren salig Raadmand Hans Weiners	8-0	Amund Pedersen Skoemager	1-0	Gustavus Christensen Hattemager	0-4
Leenert Hansen Weiner	4-0	Gert Echoffs Enche	1-3	Svend Holbech Brögger	1-4
Else Hövismand Kramboed	2-3	Ludolf Hammechen	1-0	Hartwig Hanneman Gartner	1-0

Jaen Salomonsen Smed	1-0
Simon Henrichsen Rodtgytter	1-0
Erich Nielsen	0-4
Jan Raatt Væver	0-4
Peder Adriansen Vævers Enche	0-3
Hans Zandersen Væver	1-0
Hans Heitman Væver	0-3
Morten Kröger Væver	1-0
Stephen Andersen Ölltapper	0-3
Christopher Lench Væver	0-4
Ambrosius Refelt Væver	0-4
Lars Storchsen Væver	0-4
Salomon Jsaachsen	0-3
Henrich Jansen Smed	3-0
Erich Olsen Smed	0-3
Henrich Dirich Dichmejer, Vertzhuus	1-0
Herman Hardi Ölltapper	0-2
Anholt Conrad, Farver	0-3
Christen Mossou, Væver	1-0
Ingébret Michelsen Væver	2-0
Jochum Gierding Væver	1-3
Lorentz Pettersen Sredder	0-4

Den 19 Rode

Thomas Mitzel Skipper	5-0
- som forlover for sin Søn	
Ebbe Mitzel	1-3
Friderich Esbach farver	1-3
Johan Mejer Kiöbmand	9-0
Niels Jocumsen Bager	3-0
Nicolas Oldenborg	4-0
Hans Sinch	1-0
Benjamin Jansens Enche	2-0
Michel Bucher Hanskemager	6-0
Gotfrid Pollach Buntmager	0-4
Jochum Toespan Kiöbmand	3-0
Jochum Lytchen Blichmager	1-3
Roluf Greve	4-0
Bærent Kamp Kiöbmand	1-0
Jesper Stochoff	3-0
Michel Lutzou Skoemager	0-4
Henrich Holterman	4-0
Giert Thurman Styrmand	1-0
Poul Rasmusen Lindenberg	12-0
- som forlover for Jbche Pettersen	
Skipper	6-0
- For Harbert Molsted	1-3
Ole Anthonisen Skredder	0-4
Marcus Jensen Skredder	1-0
Rasmus Rasmusen fiskevrager	0-4
Hans Mathias	12-0
Georg Schouwer Bilthugger	0-3

Anders Cold Brygger	10-0
Christen Sörensen	6-0
- som forlover for Anders Hysing	1-3
Henrich Butner Knivsmed	0-4
Maren Anders	1-0
Dirich Schiött fiskevejer	2-0
Jens Pettersen Smed	0-4
Hans Pettersen Skoemager	1-0
Casten Holterman Skipper	4-0

Den 20de Rode

Niels Andersen Pych	3-3
Berent Zidendorff Glasmager	0-4
Herman Wulfs Enche Brögger	3-0
Johannes Poulsen Kipper	1-0
Dirich Scharmer Kipper	1-0
Dirich Sinning Brogger	10-0
Willum Tiesen	2-0
Herman Holtman	0-4
Peder Sörensen Guldsmid	0-2
Ole Rasmusen Kipper	1-3
Evert Faal Kandestöber	0-4
Niels Erlandsen Skredder	3-0
Zacharias Bogbinder	1-4
Christopher Örbach Distilateur	2-0
Arent Arentsen	5-0
Jacob Larsen Skoemager	1-0

Den 21 Rode

Clamer Eberhard Meltzer	5-0
Henrich Paaschis Enche	1-0
Evert Willumsen Skredder	2-0
Claus Ritzerou Bager	0-4
Herman Gierding Brögger	1-0
Tönnis Neverman Bager	5-0
Hans Verdenhalven	4-0
Johan Hansen Skoemager	2-0
Niels Juel	0-4
Berent Börsman Kiöbmand	4-0
Michel Faal Guldsmids Enche	0-4
Herman Specheter	4-0
Michel Trap Skredder	0-2
Johan Seier, lidet brug	1-3
Petter Riman Brögger	3-3
Michel Böhl, Skredder	0-4
Hans Helles, Höcher	0-4
Johannes Larsen Tömmermand	1-0
Jörgen Schröders Enche	0-2
Wilchen Stenfort Arbejdsmand	0-3
Peder Olsen Snedker	0-4
Henrich Mejer Kiöbmand	2-0
Dirich Scharmer Arbejdsmand	1-0

Lars Olsen Slagter	2-0
Christopher Becher	6-0
Den 22 Rode	
Windeler Lampe Guldsmid	1-0
Lucas Olsen Kiöbmand	4-0
Johan Ehlers Kiöbmand	6-0
Michel Schierman Kaabber Slager	4-0
Hans Mejer Skoemager	3-0
Valentin Schram Kaaberslager	1-3
Ole Andersen, holder Kramboed	3-0
Zacharias Olsen Kiöbmand	7-0
- som forlover for Erich Nielsen Ryg	1-3
Albert Smit Kiöbmand	6-0
Hans Ottesen Kiöbmand	7-0
Claus Carlsen Skipper	5-0
Barbara Ehlers	24-0
Niels Sörensen	1-3
Niels Rafnsberg Skipper	5-0
Wein Anders	1-3
Sven Hammers Enche holder een liden	
Tobachshandel	0-4
Herman Schröder Kiöbmand	30-0
Dorthe Störchs, holder Kramboed	1-0
Hillebrant Mejer Skipper	3-0
Anders Schram KaaberSlager	2-0
Claus Marchman Kiöbmand	6-0
Henrich Ditmer Kiöbmand	3-0
Aarent Börsmand, Kiöbmand	4-0
Trine Petters	6-0
Gierche Haan	1-0
Skipper Gert Mejer	3-0
Abel Mörch Kiöbmand	6-0
Karen Bremer	2-0
Ludvig Biscop	0-4
Ditmer Kaars	6-0
Harie Simers Kiöbmand	14-0
- dito paa Reinert Bödkers vegne	4-0
Arent Maas Skindkremmer	2-0
Anne Benechen	6-0
Johan Herman Bryning Bager	4-0
Rebeche Jordan Brygger	4-0
Jacob Rich Kiöbmand	6-0
Abraham Wessel	12-0

Den 23 Rode

Albert Wichman Kiöbmand	8-0
Johan Hammechen Kiöbmand	1-0
Henrich Lexou	2-0
Friderich Lochner	1-3
Friderich Strasburg Kiöbmand	4-0
Peder Rolfsens Enche	0-4

Dirich Smit	16-0	Johan Haas Skredder	0-3	Johan Pegelou Kiöbmand	8-0
Mathias Röhler	6-0	Hans Henrich Barberer	0-4	- som forlover for Skipper Jan	
Willum Prang Bager	0-4	Rolf Kling Kiöbmand	6-0	Mandal	8-0
Henrich Mejer Aarents	12-0	Bottel Schredders Enche	0-2	- Og for Herman Paasche	2-0
Cort Newerman Arbejdsmand	0-3	Johan Hysing Mægler	0-3	Hieronimus Wibusch Kiöbmand	6-0
Jacob Ertman Kiöbmand	4-0	Lars Mathiasen tapper öll	0-3	Herman Lading Kiöbmand	1-3
Johan Jörgen Mestmacher Kiöbmand	5-0	Maren Rytte, tapper öll	0-2	Johan Gevers i Möllen	4-0
Giørt Henrich Mester	6-0	Henrich Staaman Kiöbmand	10-0	Jörgen Castenbroch	8-0
Aallert Holman Brygger	1-0	Hans Mejer	1-3		
Ingebret Abelsen Kipper	0-4	Ole Janßen Rebslager	2-0	Summa Summarum Trej Tusinde Eet	
Niels Anthonisen Kipper	1-0	Christian Hansen Kipper	3-0	hundrede ottetie og sex Rixdaler fire	
Petter Öding ölltapper	1-3	Christian Pettersen Smed	1-3	March otte skilling. Bergen den 9 Maj	
Peder Jonsen Skindkremmer	0-3	Peder Torsen Skredder	0-4	Anno 1710.	
Henrich Sass Kiöbmand	5-0	Maren Peders datter Kipper Enche	1-0	Dysseldorff. C: Tuxen. C Bagge. Weiners.	
Petter Kröger Væver	1-0	Levin Schult	0-4	Hinrich Hartwig. Niels Anderßen. Harier	
Jesper Andersen Brögger	4-0	Luder Ridder Skipper	6-0	Fiemers. Jörgen Brunchhorst. Gerdt L:	
Ole Jonsen Tömmermand	1-0	Dirich Haslop Skkipper	12-0	Strandiger. P: Vulff. Niels Henrichsen. [11	
- som forlover for sin Søn Herman		Just Maas Kiöbmand	4-0	segl, noe skadet].	
Olsen	1-0	Cort von Lubeck Kiöbmand	40-0		
Hans Berentsen Kippers Enche	3-0	- som forlover for Henrich de Mester	4-0	Etterskrift:	
- Eftter hendis Mands Caution for sin		Hans Becher Bager	2-0	Denne ligning ofuer Baadsmands Skatten	
Søn Zacharias Weiner	1-3	Christian Brönsöe Snedker	0-4	udj Bergens Bye hafuer jeg efterseet, og	
Jörgen Hudich arbejdsmand	0-3	Jens Rasmusen Skoemager	0-3	saavit mig een Byens Jndvaaneres tilstand	
Henrich Fröling	1-0	Rasmus Taaning Kiöbmand	1-3	er bekiaent, weed jeg iche rettere end jo	
Ole Pedersen Höcher	1-3	Morten Langis Enche	6-0	een hvers wilchoor det nermeste mueligt	
Henrich Wichman	0-3	Peder Sörensen Skipper	12-0	derudj er treffet, hvorföre jeg og dessen	
Johan Börsman Kiöbmand	3-0	Johan Schröders Enche	10-0	Rigtighed herved underdanigst skulled	
Henrich Smit Brygger	2-0	Joens Svendsen Mester		attestere Bergen dend 27 Aprillis Anno	
Nicolaus Garbin	0-3	Tömmermand	5-0	1713. A.Undall.	
Berent Dyring, lidet Kiöbmandskab	1-0	Jörgen Lambers Kiöbmand	2-0		
Johan Haagen tapper öll	1-0	Peder Olsen Berg, Smed	2-0	[bakpå:]	
Johan Brant Skindkremmer	0-4	Henrich Schröder Kiöbmand	8-0	No 2. Jndlagt ved Bergens Magistrats	
Rasmus Mathiasen ölltapper	0-3	Henrich Tams Enche	1-0	Regenskab for Baadsmands Barberer og	
		Albert Schrifver	8-0	Trompette Skatten Anno 1710.	
Den 24 Rode		Poul Hammel Sag söger	1-0		
Johan Rösing Brögger	3-0	Jan von Lubeck Kiöbmand	2-0		

SMÅNYTT

SMÅNYTT

Søkbare lister fra Rogaland på Digitalarkivet!

Det har blitt lagt ut flere lister i regi av DIS-Rogaland den siste tiden. Alle listene er fra Lye prestegjeld i periodene 1856-1871 og 1872-1881.

For perioden 1856-1871: gravlagte, dødfødte, innflyttede og utflyttede, og for perioden 1872-1881: innflyttede,

utflyttede og dødfødte, konfirmerte, viede og gravlagte.

Dokumentasjon: Lye prestegjeld besto fram til 1927 av to sokn: Time og Gjesdal. Disse databasene dekker dødfødte i hele prestegjeldet.

Databasene er registrert/korrekturlest i 2001-2004 av Karleif Lende og registrert/korrekturlest i 2001-2004

av Bjørn Bjørnsen pluss korrekturlest i 2001 av Ingvar Skjetne i DIS-Rogaland. Koordinator har vært Gunnar Borvik, som også har utført noe etterarbeid med filen.

Kilde: DIS-Norges nettsider

Bergen skolemuseum – en nettressurs også for slektsforskere

AV TONE MOSEID

B

E

R

G

E

N

S

K

O

L

E

M

U

S

E

U

M

NETTAKTIVITETER

Bergenskartet

Minnebok

Spill

En verden i bilder

Quiz

Nabolaget

UTSTILLINGER

Skole

Verdensbilder

Klasserommet

Bilder i skolen

Skole utenfor klasserommet

Skolebespisning og hygiene

Håndgjerning for piker

Pinaren og lusetanten

INFORMASJON

Ta turen innom!

Bestill gruppebesøk

Kontakt

Nyheter

Gjestebook

Hvem er skolemuseet

Historikk

Venneforeningen

Vedtekter

DOKUMENTASJON

Billedsamlingen

Plansjesamlingen

Billedbånd

16 mm film

Lenker

Skoler

Fra 1. juli 2005 er museet en del av Bymuseet i Bergen! Se www.bymuseet.no for oppdaterte sider!

Fotosamlingen ved Bergen Skolemuseum

Skolemuseet har en stor fotosamling, og de fleste bildene har vi gjort tilgjengelig på disse sidene. Finn fram til gamle klassebilder eller skolebygg fra vår fotosamling, med mer enn 800 bilder tilgjengelig.

[Se fotosamlingen!](#)

Puslespill!

Forsøk ett av våre puslespill! Med motiver fra plansjesamlingen vår, og muligheter for å jukse - [klikk her](#).

Skole

Hvorfor går vi på skole? Nettutgaven av museets hovedutstilling finner du [her](#).

Nytt fra museet

Åpningstider høsten 2005

Museet har åpnet fra søndager fra klokken 12 til 16. Velkommen til Skolemuseet!

27.08.2004

Skolemuseet på nett best i test

I en spansk gjennomgang av samtlige skolehistoriske nettsteder er Bergen Skolemuseum det eneste stedet som oppnår full skår på alle indikatorene i testen!

27.08.2004

Skoler i Bergen

Vi utvikler en database over skoler i Bergen, og her er et par utvalgte smakebiter:

Betalingskolen

Opprinnelig var Betalingskolen ment som... [Les mer!](#)

Hambros skole

www.bergenskartet.no

www.bergenskartet.no

Svarer på historien

Skolemuseet har sammen med Gamle Bergen Museum, Bryggen Museum,

Bergen skolemuseum har en lang forhistorie, til tross for at museet åpnet første gang i 1989. I dag ligger museet i Lille Øvregate 38 i Bergen sentrum, i den gamle Latinskolen ved siden av Domkirken. Fra 1. juli 2005 er Bergen skolemuseum en del av Bymuseet i Bergen. I tillegg til at et slikt museum inneholder samlinger som er interessante og spennende for de aller fleste, har museet lagt vekt på å gi tilgang til en del kildemateriale som bør være av spesiell interesse for slektsforskere.

Bildesamling

Skolemuseet har en stor bildesamling, som består av omlag 1500 bilder og trykk. Av disse er over halvparten digitalisert, og tilgjengelig på museets nettsider. Motivene dekker både dagligliv på skolene, klassebilder og bymotiver, samt mange andre glimt fra fortiden.

Her kan du finne fram til gamle klassebilder eller skolebygg – mer enn 800 slike bilder er tilgjengelige. I søkeskjemaet kan du søke på tittel, emne eller skole. Blant søkbare emner er klassebilde, personale eller skolebygg. Det er også mulig å gå inn i den

SLEKT OG DATA 3 2006

31

Bergen skolemuseum
Lille Øvregate 38
Postboks 743 Sentrum
5807 Bergen
tlf. 55 96 40 30

Nettsted: <http://www.bsm.museum.no/>

Åpent for publikum søndager kl. 12 – 16 i vinterhalvåret. Fram til 1. september holder museet åpent fra 12 til 16 onsdag til søndag, og etter avtale for grupper og skoleklasser øvrige dager.

enkelte emnekategori og bla seg gjennom for eksempel bilder av personale. Et søk på personnavn i tittelfeltet vil gi treff på bilde av enkeltpersoner, først og fremst personale, men ikke på enkeltelever i en klasse. De 236 klassebildene er registrert med skole og klassenummer der det er kjent – dessverre er noen av disse bildene merket med for eksempel bare ”Jenteklasse, Christi krybbe”. Det er også mulig å få opp en alfabetisk listing av alle bildene, i stedet for emneinndeling.

Plansjesamling, bildebånd og 16 mm film

For de som er spesielt interessert i skolehistorie, har museet digitalisert og lagt ut over 1000 plansjer brukt i undervisningen i gamle dager – også disse er delt inn etter emne, og er gjort søkbare. Vi trenger nok ikke å være så veldig gamle for å gjenkjenne Trafikkplansje nr. 3 – en av plansjene som ble brukt i trafikkopplæring i barneskolen, produsert av Norsk Automobilforbund! Det er lagt inn en funksjonalitet som gjør det mulig å sende bildene som postkort til venner og kjente med epostadresse, men denne virket ikke med nettleseren Mozilla.

Bildebånd og 16 mm film brukt i skoleverket er ikke digitalisert foreløpig, men katalogen over disse samlingene er søkbare på nettsidene.

Skolene i Bergen

Bergen skolemuseum har også lagt ut en liste over skolene i Bergen på nettsidene. Oversikten viser skolene i Bergen som ble etablert før 1960, men den er ikke komplett, en del private skoler som var i drift på 1800-tallet, og nyere skoler er ennå ikke representert i oversikten. Oversikten dekker almueskoler, folkeskoler, grunnskoler, privatskoler, middelskoler, framhaldskoler, gymnas, videregående skoler, fagutdanning, spesialskoler, ungdomsskoler, barneskoler, realskoler og feriekolonier. Oversikten inneholder bilde av skolen, sammen med en kort historikk, og med årstall for opprettelse (og eventuell nedleggelse).

Interaktivt historisk kart over Bergen

Skolemuseet har sammen med Gamle Bergen Museum, Bryggens Museum, Lepramuseet St. Jørgens Hospital og Bergen Brannhistoriske Forening laget et interaktivt, digitalt historisk kart over Bergens historiske bygg og steder. Kartet gir en oversikt over eksisterende og tidligere bygg i Bergen som er knyttet til det offentlige rom. Kartet er inndelt i forskjellige temaer, her finner du steder i Bergen knyttet til

- Branner og brannmenn

- Fengsel og justis
- Skoler
- Kropp og helse
- Kirker og klostre

Velger du Skoler, får du opp et detaljert kart med fakta om skolene, og der du kan klikke på den enkelte skole for å få opp opplysninger om den. Her ser du den gamle Latinskolen:

Flere nettaktiviteter

Det mest spennende på Bergen skolemuseums nettsider er antakelig den elektroniske minneboken. Bilder av gjenstander og bygninger er gjengitt på nettsidene, og ved siden av står det: "Slik gjør du: Klikk på ett av bildene til høyre for å lese andres minner eller skrive inn dine egne minner fra din skoletid. Du kan senere bestemme deg for om du vil dele minnet ditt med andre nettbrukere, eller om du ønsker at kun Skolemuseet skal ha tilgang til minnet ditt." Har du et minne om skolens globus eller sokkestoppemodell, kan du fortelle om dette minnet her, og la andre få tilgang til det.

Spill, puslespill og quiz er en del av de aktivitetene som er tenkt å gjøre museumsformidling litt mer spennende for barn og unge.

Nettutstilling

Det viktigste elementet på nettstedet er museumsutstillingene på nett. For noen av oss er dette rene nostalgitrippen, med bilder fra 1970- og 80-tallet, for de fleste likevel et vindu mot tidligere tiders skolehistorie. Dette er et vindu som åpner seg og forteller noe om hvordan anene våre hadde det på skolen i tidligere tider, i en den gang liten, beskjeden by som Bergen. Sannsynligvis er dette representativt for mange større tettsteder og bysamfunn i Norge. Kanskje en ide å legge turen innom Bergen skolemuseum neste gang man er på de kanter?

SMÅ NYTT

DIS-Hordaland 15 år!

23 september 1991 ble DIS-Hordaland stiftet, dermed var det duket for festivitas på Kronstad Hovedgård i anledning vår 15-årsdagen. Leder Jarle Hannisdal ønsket velkommen til jubileumsfeiringen. Det var dekket flotte langbord i ballsalen og på menyen stod koldtbord. Her var mye god mat og stemningen var god rundt bordene.

Kveldens intellektuelle innslag var av Liv Marit Haakenstad som gjennom flere reiser til England og USA har forsøkt å finne nye opplysninger om utvandringen og de forholdene utvandrerne levde under. Hun tok festdeltakerne med på en reise i form av lysbilder. Haakenstad sa også hvor vi kan lete etter utvandrere, som i passasjerlister, folketellinger, nekrologer osv. Det ble også vist til en del bøker som vi kunne bruke som oppslagsverk i jakten på utvandrerne.

Det var 37 personer til stede ved arrangementet. Det var gledelig å se at mange av lokallagets nye medlemmer deltok denne kvelden. Tidligere leder Renathe-Johanne Wågenes hadde også tatt turen og brakte med seg hilsener fra lokalgruppen i Kvinnherad. I tillegg var det mange av DIS-Norges medlemmer som fra DISchat hadde sendt sine gratulasjoner.

Kilde: DIS-Norges nettsider

Go, go, genealogy

AV TERENCE L. DAY

Terence L. Day er kjent for sine artikler om genealogi i amerikanske aviser som TriCity Herald og Moscow-Pullman Daily News. I denne artikkelen forteller han om de norsk-amerikanske etterkommerne etter Olavus Dytterud Halverson, som emigrerte til Minnesota i 1871. Beskrivelsen av deres besøk i Norge sist sommer gir et godt bilde av hvordan det kan oppleves å gjeste "gamlelandet".

På dette bildet ser vi hele kusineflokket på besøk i Norge. Fra venstre: Marilue Von Bergen, Carol Maynard, Lou Ann Kling, Jill McDonald, Elisabeth Keepers, Renee Garrison, Sandra Woodall og Mike Lawrence bakerst. Privat foto

By Terence L. Day, who is a retired member of the Washington State University faculty and a freelance writer. This article was published in The Moscow-Pullman Daily News, 3.-4. September 2005.

Computers and the Internet are such wonderful, almost indispensable tools that many folks have come to believe genealogists never have to get out of their bathrobes and go anywhere, to research their families.

But they are wrong. Marvelous as digital technologies are, there's still a place for go, go genealogy. Get dressed, get in the car or on an airplane and go, go, go. I do much of my genealogical research in cyber space, but I'm planning a little drive this September to Kansas, Wisconsin and Minnesota to haunt cemeteries, courthouses and libraries.

Recently I was enthusiastically telling a friend about my anticipated trip. He warned about the genealogist

who traveled back East, even extending his stay to pour over microfilm records. When the genealogist got to the end of the microfilm reel he saw a cryptic statement that the film was provided by the LDS Family History Library in Salt Lake City.

The film could have been read at the library's nearest branch. There are more than 4,000 such centers. Each month their patrons order more than 100,000 rolls of microfilm, on loan. This is a service of enormous value; but there's still a place for go, go genealogy. My friend, Marilue Von Bergen of Pullman provides an excellent illustration.

In June, she was one of eight Halverson cousins who went together to Norway in search of their roots. They had an experience no cyber cruising could duplicate. Their trip genesis was three years ago when six Western cousins and two Midwestern cousins met at a family reunion in Minnesota. They descend from Olavus Dytterud Halverson, who immigrated from Norway to Minnesota in the 1871. One thing led to another and about six months before their tour, the cousins began planning the trip.

Technophiles need not be dismayed. Digital technology played a vital role in the two-week excursion. "Thank goodness for e-mail," Von Bergen said. "It would have been very difficult if we'd had to do it all by land mail! E-mail played an enormous role in planning." E-mail connected the eight American cousins and facilitated their communications. It also helped them communicate with family they had never met in Norway.

Her er den amerikanske tapeten, fremdeles på stueveggen på gården i Lesja i Eidsvoll, 100 år etter at den ble satt opp. "Dette var nesten som å holde selskap i et museum", sa Marilue.

The cousins signed up for a tour package that allowed them five days of free time at the end to peruse family connections. In June, the American cousins converged on Minnesota and flew together to Oslo. There, they visited five different family farms and were treated 'very royally. Very graciously," Von Borgen said. The family that lives on one of the farms was away on holiday, but arranged with relatives and neighbors to show them around the farm in their absence. One cousin and her husband live in Lillehammer. "They hosted us in their home while we were on the tour and after the tour they took part of their vacation and toured us around to visit other families," Von Borgen said. "If we'd rented a car and tried to find some of these places ourselves, we'd still be there."

A retired cousin in Eidsvoll, a shire with a population of about 900 [sic], shared family history and culture. "He took us around the area to some of the family churches and some of the other farms in the area," Von Borgen said. Another cousin,

Gerd Lesja, related family history in mining and farming dating back 300 years. The community bears the family name, or vice versa. I don't know which.

Farms in Norway are little like American farms. Von Borgen explained most have only 5-25 acres. A 100-acre farm is considered extremely large. Livestock live almost entirely in barns to conserve land for crops. A new law soon will require farmers to put animals on the land at least six weeks a year.

For Von Borgen, the highlight of the trip was discovery of a photograph of her then teenage grandmother, Marie Halverson Lawrence. It was hanging on the wall in the Lesja family home. The Norwegian cousins didn't know who the woman was. The picture was of a group of people on a picnic at a lake. Women were in very formal dress, drinking tea from bone china cups. The picture must have been taken in Minnesota because Marie had never visited Norway. "The picture on the wall of Marie just made the whole trip for me," Von Borgen

said.

The Lesja family home is about 300 years old. The formal living room, where Marie's picture hangs, is used only at Christmas and for christenings and weddings. "It was like being entertained in a museum," Von Borgen said. "The wallpaper came from America over 100 years ago."

Von Borgen did bring home some new genealogical data and appreciation of the Norwegian culture; but the main value of the trip was fulfilling a dream, something she has wanted to do since she was eight years old. She learned about her family, its culture, and the beautiful country of Norway. And Von Borgen will never forget how royally they were treated. "They were very willing to share everything with us. It's a graciousness that I think we Americans have forgotten how to do," she said.

Yes, microfilm and digital technologies are a marvel, but there's still a place in this world for go, go genealogy. We learn things by going and doing that we will never learn otherwise.

Slektsgransking og historisk demografi

– kyrkjebøkene som demografiske kjelder

AV ARNFINN KJELLAND

Vi såg i nr 1 – 2006 av Slegt og Data på korleis vi kan nytte folketeljingane til historisk-demografiske studiar ved hjelp av alderspyramide. Vi kan òg nytte desse teljingane til å kaste lys over demografiske forhold på andre måtar, noko vi kanskje kan kome attende til ved eit seinare høve. Men denne gongen skal vi kaste eit første blikk på den andre viktige slektshistoriske og historisk-demografiske kjelda vi har: kyrkjebøkene.

Eg skal elles skyte inn at det meste av det som står i desse artiklane bygger på ei lærebok i historisk demografi av professor Ståle Dyrvik ved Universitetet i Bergen, utgjeve i 1983, før PC-alderen.

Medan folketeljingane kan kallast «øyeblikksbilde» av ei befolkning ein bestemt dag eitt bestemt år (med visse forbehold), inneheld kyrkjebøkene løpande registreringar av det vi i denne samanhengen kallar *demografiske hendingar*: fødselar, dødsfall, vigslar, inn- og utflytting. Vi skal ikkje her kome så mykje inn på problematiske sider ved desse registreringane (at det i periodar *ikkje* er fødselar som er registrerte, men dåpshandlingar, *ikkje* dødsfall, men jordfestingar osv.) – det er forhold som dei fleste slektshistorikarar kjenner av meir eller mindre bitter erfaring. Dei er òg grundig behandla i slektshistoriske innføringsbøker.

Vi ser i denne omgangen berre på dei prinsipielle sidene ved kyrkjebøkene som historisk-demografiske kjelder. Også dette kan forklarast gjennom den generelle europeiske historia, slik eg var inne på i første stykket. Utviklinga av den sentraliserte kyrkjemakta er nemleg særskilt for Europa. Over

heile verdsdelen kom den tidlegare så sjølvstendige katolske pavekyrkja i større eller mindre grad inn under statsmakta i løpet av 15- og 1600-talet. Alt fleire hundre år før reformasjonen var innbyggjarane under kontroll av kyrkja: alle barn *måtte* døypast, alle døde gravleggast i vigsla jord osv.

Seinare, og slett ikkje berre avgrensa til dei landa der kyrkja vart reformert, overtok statsmakta etter kvart kontrollen med dei kyrkjelege institusjonane, og dermed den religiøse tilknyttinga til undersåttane. Når så befolkninga voks og prestane sjølve fann ut at dei måtte opprette skriftlege register for å halde oversynet over kyrkjelydane, kom desse registra til i betydeleg grad å omfatte *heile* befolkninga i landa i verdsdelen. (Ein av grunnane til starten på den oversjøiske emigrasjonen til Nord-Amerika var som kjent at religiøse grupper ønskte å frigjere seg frå dei banda dei europeiske statskontrollerte kyrkjene la på verksemda deira.)

Kyrkjebøkene kom i bruk opphavleg ut frå eit behov innafor kyrkja, men statsmakta oppfatta nok raskt at dei òg kunne nyttast statistisk, til å få betre oversyn over befolkninga, jfr. førre stykke. I Noreg vart prestane alt frå 1735 pålagde å sende inn talet på fødde, døde og vigde i sine prestegjeld. Oppgåvene gjekk tenesteveg frå prestane til prostane, bispane og København, og dei hadde frå starten av demografiske formål. Grunnlaget for dei tala som vart innrapporterte var nettopp innføringane i kyrkjebøkene.

I kva grad desse innrapporterte tala (ofte kalla «bispelistene») kan nyttast til demografiske studiar har vore grundig drøfta i fagmiljøet. Men stort

sett kan ein rekne med at den sikraste demografiske informasjonen får ein ved å gå til sjølve kyrkjebøkene og telje opp der.

Vi skal likevel ta med ein merknad om kvaliteten på kyrkjebøkene for demografisk bruk: medan vigsel er ei demografisk hending som vart utført i regi av kyrkja, gjeld ikkje det på same måten fødselar og dødsfall. Registreringane av begge desse har vore problematiske: praksis for registrering av spedbarn som døydde før dei vart døypte har variert, og likeeins for døde som ikkje vart gravlagde, t.d. dei som kom bort på sjøen. Ein kan sjå i dei eldre kyrkjebøkene at nokre prestar har vore merksame på dette, og notert eit tal for desse kategoriane – sjølv sagt påverka av at det etter kvart vart innskjerpa at dei skulle melde inn fødde og døde, ikkje døypte og jordfesta.

Fullstendig oversyn over kvaliteten på kyrkjebøkene i eit bestemt prestegjeld er arbeidskrevjande, og ein må da i prinsippet gjennomføre det som er kalla familierekonstitusjon, noko eg kjem attende til ved eit seinare høve.

Oppteljing og hendingsseriar

Vi skal i denne omgangen avgrense oss til å lage nokre tidsseriar som grunnlag for enkel statistikk over dei viktigaste hendingane vi finn i kyrkjebøkene. Det enklaste er å telje opp talet på fødde/døypte, døde/gravlagde og vigde år for år. Da kan du ta utgangspunkt i mikrofilm, dei skanna kyrkjebøkene som Riksarkivet legg ut fleire og fleire av dag for dag, eigne dataregistreringar eller registreringar på nettet. Det nye formatet for kyrkjebøkene på Digitalarkivet gjer det t.d. enkelt å telje opp talet

på dåpshandlingar pr år ved hjelp av «handlingssøk».

Så er det i dag naturleg å bruke rekneark, t.d. MS-Excel, for å behandle seriane. Da kan vi enkelt få til grafiske framstillingar, som er gode utgangspunkt for vidare refleksjon om det lokalsamfunnet vi ser på.

Døme 2: Første blick på demografiske hendingar i Lesja

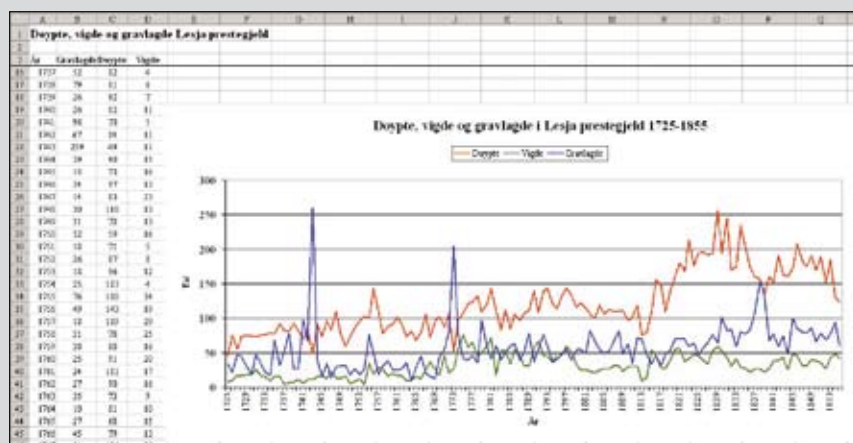
I figur 1 er desse vitale hendingsseriane for Lesja prestegjeld for perioden 1725–1855 lagt inn i eit vanleg excel-ark, og det er laga eit linjediagram over utviklinga.

Allereie desse diagramma gjev grunnlag for ettertanke. Det fyrste som slår ein er sjølvstakt kurva over dødsfall (gravleggingar). Vi ser at særleg 1743 må ha vore forferdeleg i dette prestegjeldet. Ikkje mindre enn 259 gravleggingar er bokførte dette året. No veit vi ikkje folketalet (meir om det seinare) i bygda på denne tida, men det kan knapt ha vore meir enn 17–1800 – altså døyddde kvart sjuande menneske i Lesja i 1743.

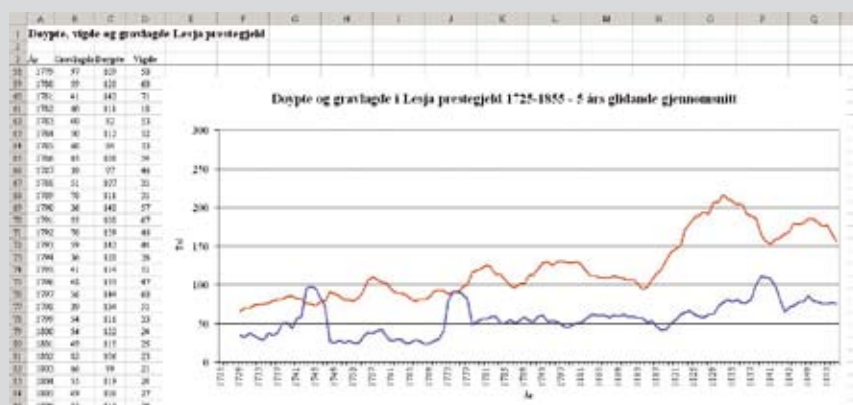
Også tretti år seinare, i 1773, har vi eit slikt *demografisk kriseår*, eit år der det døyddde fleire enn det vart fødd: ca kvart tiande menneske fall frå denne gongen.

Ikkje så gale som Svartedauden, men likevel: truleg hadde alle eldre menneske som levde i Lesja 1770-åra opplevd to år der sær mange i slekta, nabolaget og grenda døyddde på kort tid.

Likevel slapp Lesja lettare unna desse kriseåra enn mange andre bygder. I fleire år i 1770- og 1780-åra var det òg overskot av døde på storparten av Austlandet. Det galdt òg under «7-års-

Figur 1

Figur 2

krigen for 17. mai» som ein nasjonal-sinna forfattar kalla Napoleonskrigane (1807–14).

Vi ser òg at den siste perioden med nesten like mange døde som fødte var sist i 1830-åra – kjent som dei siste barkebrødsåra i Nord-Gudbrandsdalen. Her var nok fjellbygda verre stilt enn bygder som var mindre utsette for tidleg frost som tok knekken på kornavlingane om hausten.

Vi kan gjere oss nokre fleire refleksjonar kring diagramma, t.d. dei betydelege svingingane, både over fødte og døde, men ikkje like mykje over vigslar. Vi ser talet på fødte går ned når talet på døde aukar – ikkje så

overraskande kanskje. Og så ser vi den sterke veksten som kom etter 1814 – eit trekk som er felles for dei aller fleste norske bygder.

Utjamna diagram – glidande gjennomsnitt

Før vi går vidare skal vi kaste eit blick på figur 2. Her har vi brukt ein nyttig funksjon i excel: såkalla glidande gjennomsnitt, for to av seriane, fødte og døde. Ved å bruke glidande gjennomsnitt gjer ein om verdien for eitt år til gjennomsnittet av x år før og etter året – i dette tilfellet 2 år før og etter kvart år, eller altså 5 år. Kurva for 1743 utgjer no eit gjennomsnitt for åra

1741–45. Kurvene blir mindre dramatiske, men utviklinga meir tydeleg. Vi ser korleis talet på fødde stig meir enn talet på døde, som er omtrent stabilt, berre svakt stigande mot slutten av perioden.

Når du skal lage ei kurve over glidande gjennomsnitt av ei anna kurve i excel klikkar du først på den aktuelle linja i diagrammet slik at ho blir aktivert. Deretter høgreklikkar du på ho, og vel «Legg til trendlinje». Der har du fleire val, m.a. glidande gjennomsnitt, der du sjølv kan bestemme kor mange år du vil bruke.

Vitale ratar

Vi skal avslutningsvis sjå litt nærare på eit særskilt viktig omgrep vi må ta i bruk om vi vil kome lenger i vurderinga av slike hendingsseriar: *dei vitale ratane*. Dei er heilt nødvendige viss vi vil vite noko om korleis utviklinga av desse hendingane var i eit område i høve til eit anna – når vi altså vil *samanlikne* området vårt med eit anna. Og som vi var inne på i S&D nr 1: samanlikning

er ein grunnleggjande teknikk innafør historisk demografi. Var utviklinga i det området vi studerer den same som i naboområdet (eller i eit heilt anna område, eller i høve gjennomsnitt for ein region osv.)? Og svaret – enten ja, nei eller delvis – må vi grunnge i hovudsak ut frå andre kjelder, slik vi var inne på sist.

Vi treng altså ein faktor for å rekne om dei faktiske tala over fødde, døde og vigde i eit område til tal som kan samanliknast med andre område, og det er her vi nyttar ratar. Utrekninga av ein rate er ikkje spesielt vanskeleg: det er nemleg talet på hendingar pr 1000 innbyggjarar i området. Formelen er talet på hendingar multiplisert med 1000 og delt på folketalet.

For Lesja ser vi t.d. at det budde 4086 menneske i prestegjeldet i 1801, og same året vart det født 115 barn, vigd 25 par og døydde 49 menneske. Dermed vart fødselsraten for Lesja litt over 28, giftarmålsraten vel 6 og dødsraten for prestegjeldet dette året knapt 12.

Desse tala kan sjølvstøtt vere nokså tilfeldige, men dei kan likevel *samanliknast*, med ei nabobygd, heile landet eller for den saks skyld eit lokalsamfunn kvar som helst i verda, dette året eller eit tidlegare eller seinare tidspunkt.

På grunn av dei store årlege svingingane vi ser av figur 1, bør vi ikkje avgrense undersøkinga vår til eitt år slik – resultatet kan bli særskilt tilfeldig. Som vi skal sjå er problemet å finne det årlege folketalet i eldre tid, da det ikkje fanst fortløpande befolkningsstatistikk som det gjer i våre dagar. Det kjem eg tilbake til i neste stykke.

Litteratur:

- Dyrvik, Ståle (1983): *Historisk demografi*. Universitetsforlaget.
Munthe, Preben (1990): *Befolkningslære*. Universitetsforlaget.
Sogner, Sølvi (1979): *Folkevekst og flytting. En historisk-demografisk studie i 1700-årenes Øst-Norge*. Universitetsforlaget.

The screenshot shows the TMG software interface. The main window displays a family tree with Harald V (1) (1937-) as the root. The left sidebar shows a list of family members. The right sidebar shows detailed information for Harald V (1) (1937-), including his birth date (21 feb 1937), his parents (Olav V (6) (1903-1991) and Martha (7) (1901-1954)), and his children (Martha Louise (4) (1971-), Maud Angelica BEHN (62) (2003-), and Haakon Magnus (3) (1973-)). The bottom right window shows a list of children for Harald V (1) (1937-), including Ragnhild (9) and Astrid (10).

Slektsprogrammet TMG - The Master Genealogist

På topp i DIS-Norges tester! Bokmål og nynorsk på skjermen og i alle utskrifter.

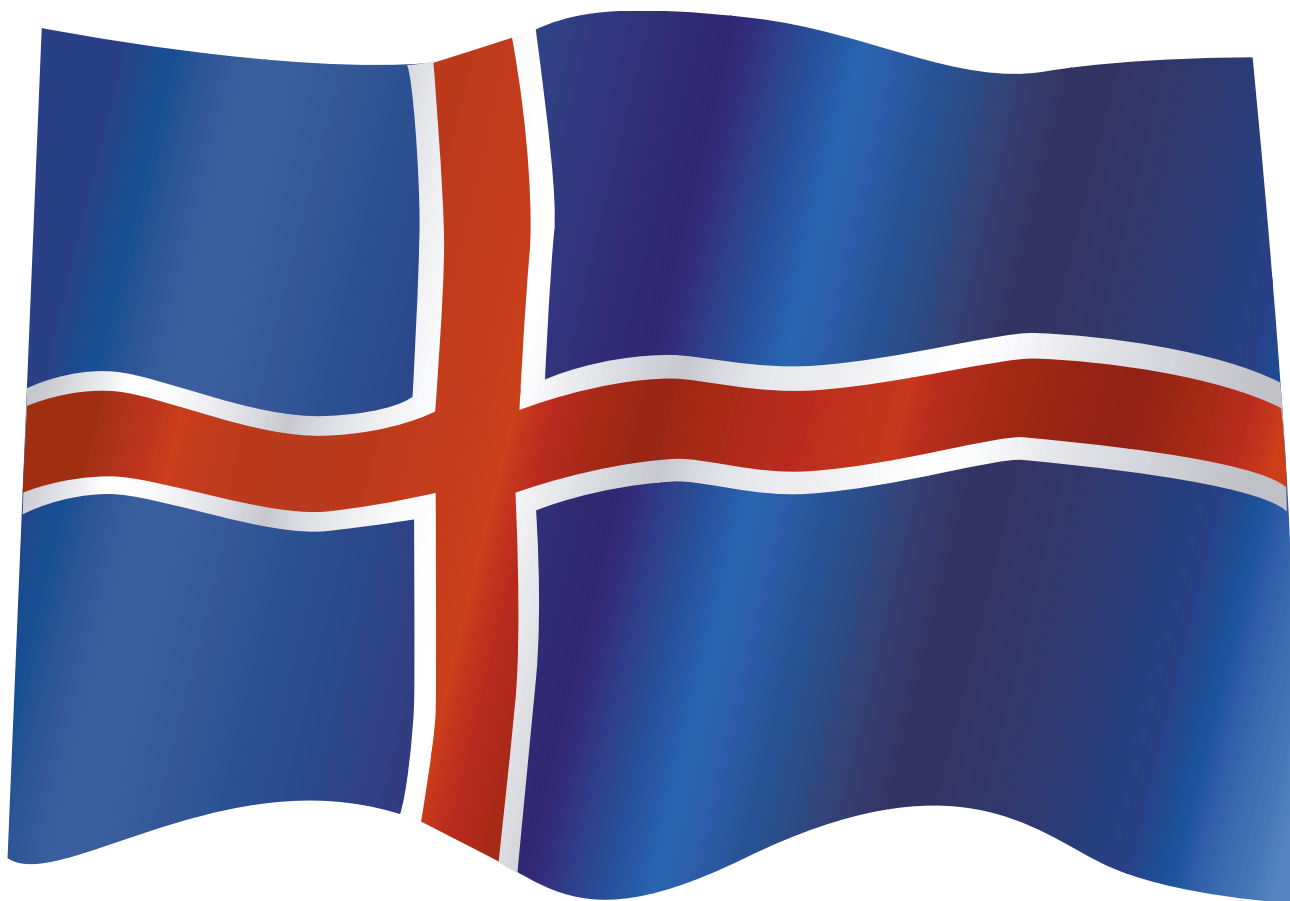
Full brukerstyring av vindusoppsett (som her med fire vinduer åpne) og alle 32 standardrapporter.

Direkte utskrift til Word, PDF, HTML. Norske tidstavler, vindusoppsett og øvingsdatasett følger med.

Spesialpris for DIS-medlemmer: kr 445,- (nedlastet). Norsk brukerhåndbok, 450 A4-sider: kr 295+frakt.

Norsk leverandør: Haugødegård tha.no, Lekeparkvegen 16B, 2319 Hamar.

Last ned fullversjonen fra: www.tha.no Epost: tha@tha.no tlf. 97105652

Islandsk slektsdatabase i en krim

AV FINN HOLDEN

Island har en sjeldent homogen befolkning, som i hovedsak går tilbake til de norske innvanderne på 800-900-tallet. Dette gjør det mulig å følge arvelige sykdommer gjennom flere generasjoner og både å prøve ut nye medisiner og å forebygge sykdomsutbrudd hos bærere av sykdommene. I 1999 ble det opprettet en slektsdatabase over alle islendinger tilbake til landnåmamennene på 800-900-tallet. Presidenten i databasen deCode Genetics, Kári Stefánsson, kan selv føre sine aner tilbake til den legendariske høvdingen og skalden Egil Skallagrimsson på slutten av 800-tallet.

En slik slektsdatabase full av informasjon om helsetilstand og sykdommer samler mange følsomme opplysninger, som krever strenge sikkerhetskoder. Da det ble foreslått å opprette en slik database, gikk da også debatten høyt i Island. Det islandske Alltingets tillatelse til opprettelsen av databasen satt derfor langt inne; saken var oppe til drøftelse og vedtak to ganger. Hjemmesiden til deCode

Genetics viser at selskapet arbeider på flere sykdomsfelt: hjertesykdommer, kreft, schizofreni, astma m.m.

Denne slektsdatabasen er utgangspunktet i krimromanen "Myren", skrevet av en av de fremste krimforfatterne i Norden, Arnaldur Indridason. Han er den eneste forfatter som har vunnet to ganger prisen for beste krimroman i Norden i ett bestemt år, Glassnøkkelen. En biolog, som arbeider i genbanken i slektsdatabasen, har en datter som dør tre år gammel av en sjelden arvelig sykdom. Han sjekker hele morens og sin egen slekt og finner at ingen i slektene har hatt denne sykdommen. Han skjønner at han enten er adoptivbarn eller har en annen biologisk far og bryter sikkerhetskoden for å finne sannheten.

"Myren" vant Gullnøkkelen da den kom ut og holder leseren fanget. Den er kommet ut på norsk i Cappelen's serie "Spenningens mestere" og koster 99 kroner i billigutgave.

Arkivformidling i lys av unionsoppløsningen

AV KJELL KNUDSEN, ARKIVAR, AAKS

Arkivar Kjell Knudsen underviser en skoleklasse på arkivavdelingens lesesal. Foto: Tore Knutsen, AAKs.

Museumspeagog Roald Hanssen underviser i museets 1905-utstilling. Foto: Tore Knutsen, AAKs.

Høsten 2005 gav Aust-Agder kulturhistoriske senter tilbud til videregående skoler om besøk i 1905-utstillingen på museet kombinert med undervisning om arkivmateriale i tilknytning til denne. Hele syv klasser benyttet tilbudet.

Aust-Agder kulturhistoriske senter markerte 100-årsjubileet for unionsoppløsningen med en egenprodusert utstilling som fikk navnet "Hvilket herligt, uforglemmligt Aar." Utstillingstittelen stammer fra en av Nedenes Amts stortingsrepresentanter i 1905, Ivar Fløistad.

Museumspeagog Roald Hanssen foreslo å invitere videregående skoler i fylket til en omvisning i utstillingen. Han ville tilby et mer omfattende opplegg enn en skoletimes omvisning i utstillingen. Derfor luftet han tanken om å gjøre noe mer ut av dette, for eksempel at arkivavdelingen kunne vise arkivmateriale som hadde en tilknytning til utstillingens tema, norsk nasjonsbygging fra 1814, og selve unionsoppløsningen og utviklingen med særlig vekt på Agder i årene etter 1905.

Tanken om å lage et opplegg for arkivbesøk fra videregående skoler var ikke ny for oss. Sporadisk har vi hatt henvendelser fra historielærere, men vi ville gjerne gjøre noe på våre egne premisser, uten at det ble noe mer enn tanken. Men nå var anledningen her.

Før en kunne begynne å tenke arkivpedagogikk, måtte noen praktiske problemer løses. På grunn av

manglende plass på lesesalen, måtte klassene deles. Halve klassen startet i utstillingen, resten på lesesalen. Etter 45 minutter byttet gruppene plass. En annen faktor var lesesalens åpnings-tider. Et skolebesøk skulle ikke for- trengte lesesalens øvrige brukere. Det problemet ble løst ved at besøkene ble lagt til torsdager etter 15. september, da lesesalens vinteråpningstider star- ter. Da er lesesalen åpen for publikum om kvelden på tirsdag og torsdag.

Det tredje problemet var selve lesesalens beskaftenhet som auditorium. På lesesalen er det 12 plasser fordelt på to frittstående bord. Ved å snu det ene bordet 90 grader, skaptet det rom midt på gulvet til et tilstrek- kelig antall stoler til elevene, samtidig som det snudde bordet kunne brukes som utstillingsplass for arkivmate- rialet. Ved at lesesalen ble innredet som et lite auditorium, ble det til at elevene gikk rett inn og satte seg ned, og arkivmaterialet som jeg på forhånd hadde lagt ut på bordet fikk ligge i fred.

Hva skulle formidles på en knapp skoletime? Jeg gikk gjennom 1905- utstillingen sammen med Roald Hans- sen og plukket ut noen få emner som kunne belyses av et spekter av vårt arkivmateriale, som jo omfatter både kommunale og private kilder, samt bøker og fotografier. Samtidig var det viktig når vi fikk såpass voksne gjester på besøk å formidle generell arkivkunnskap med hovedvekt på hvem vi er, hvilke oppgaver vi har, ikke minst som interkommunalt arkiv, hvorfor vi tar vare på arkiv, publikums demokratiske rettigheter i forhold til det offentlige, det norske

arkivlandskapet og så videre. Til blikkfang for tilhørerne laget jeg en enkel presentasjon.

Min presentasjon ble en historie- time belyst av kildematerialet jeg hadde funnet fram. Jeg valgte å legge stor vekt på innføringen av det kom- munale selvstyre, ledsaget av Arendal kommunes første formannskapspro- tokoll, journal og kopibok. Hoved- budskapet var at slik det foregikk den gangen foregår det fremdeles. De samme arkivseriene er stadig i bruk, men i økende omfang er elektroniske medier tatt i bruk i post- og saksbe- handling.

Konsulatsaken, som jo var spreng- kilen i unionen ble belyst ut fra ett enkelt dokument fra Risør-rederen Prebensens arkiv. I Arendal sjømanns- forenings forhandlingsprotokoll for perioden før 1905 lette jeg etter spor etter konsulatsaken, men fant i stedet et gratulasjonstelegram til den nye kongefamilien etter folkeavstemnin- gen om statsformen i november, og svartelegram fra Haakon 7. "Vær hjertelig velkommen", skrev sjø- mannsforeningens styre til kongen. I juli 1906 dukket kongen opp i Aren- dal, noe som kunne dokumenteres ved hjelp av talløse fotografier fra vår fotosamling.

At arkivmateriale kan bli til bok viste jeg ved hjelp av en brevsamling etter Norges første utenriksminister, Jørgen Løvland. Et av disse ble tatt fram for å illustrere at forfatteren av Løvland-biografien, Per Eivind Hem, var en flittig gjest på vår lesesal under arbeidet med boka. Blant annet hadde han fått avfotografert en tegning Løv- land laget av seminarrommet på Holt

prestegård. Det var ganske virknings- fullt å kunne vise originalen sammen med fotografiet i boka.

Dersom det ble tid presenterte jeg AAKs' satsing på nettstedet "Eydehavnportalen" som vi utvikler i samarbeid Høgskolen på Agder og ABM-utvikling. Industristedet Eyde- havn var et resultat av industrireiseing i arendalsdistriktet etter 1905.

Helt til slutt, og ofte nesten på overtid, viste jeg arkivets eldste dokument, et skinnbrev fra 1341. Hensikten med det var å vise et 664 år gammelt dokument med en skrift så tydelig at det kunne vært skrevet i går og sammenholde med det vi alle lurte på, nemlig varigheten på dagens elektroniske dokumenter. Vil det være lesbart om 664 år?

Totalt meldte det seg sju tredjeklas- ser fra Arendal videregående skole som har allmennfaglig studieretning. Det var stort sett faglærere i nyere historie som fulgte klassene, og de ga uttrykk for at de emnene som ble vektlagt var svært pensumrelevante. Mitt hovedinntrykk av de cirka 160 elevene som besøkte lesesalen var at de fleste fulgte interessert med.

Dypvågboka, nå også på data!

AV ALF CHRISTOPHERSEN

Med ny teknologi kommer også etter hvert bygdebøker på data. Dette åpner for helt nye og spennende bruksmåter av dem.

Nå kommer for eksempel Dypvågboka (utgitt 1965 av Daniel Danielsen og Sophus Jensen på Sverre Kildahls boktrykkeri) på CD, utgitt av Ex Libris Antikvariat ved Per Jørg Johnsen i Tvedestrand, ISBN: 82-92752-00-5. Boken er på 2380 sider. CDen koster kr. 590 og kan bestilles over E-post til post@exlibris.no

Rettighetene til det opprinnelige verket er overtatt av Ex Libris fra etterslekten av etterkommerne. Dette er en forutsetning for gjenutgivelse av åndsverk som ellers er beskyttet i 70 år etter forfatterens død.

CDen inneholder boka i tre versjoner: som Word DOC-format, som Acrobat Reader pdf-fil og som databasetekst til programmet Databibelen fra SigveSaker, <http://www.SigveSaker.no>.

I Wordformat kan man endre tekst som man vil, men man har ikke rett til å videresende en slik redigert fil til andre. Årsak til det burde være opplagt ☺ - opphavsmannen skal respekteres. Det kan kanskje være behov for å få gjort endringer om man oppdager opplagte feil som bør korrigeres, slike forslag til endringer kan eventuelt returneres til Ex Libris antikvariat. To og to sider vises ved siden av hverandre slik de ser ut i boka og er forholdsvis enkel å lese, samt ok som utgangspunkt til egen utskrift.

Videre finnes manuset som en pdf-fil leselig i Acrobat Reader, hvor man i tillegg til å søke på enkelt vis også kan hoppe fra oversikten over gårdene frem til det enkelte bruk for videre leting, for eksempel ved bruk av søkemekanismen i Acrobat Reader. Jeg savner likevel at man ikke allerede i indeks og i tekster har utnyttet fullt ut hypertextmulighetene i Acrobat Reader og lenket sammen personene. Det er å håpe at en fremtidig versjon av pdf-filen vil inneholde slike lenker. Kanskje frivillige i samarbeide med Ex Libris kunne lage slike lenker. Det er for hvert individ kun å lage et mål (anker) og en lenke til denne for hver aktuell person. Bygdeboka bruker som indeksering fra foreldre til

barn et system med en bokstav for hvert barn og et siffer for generasjonsnummer, for eksempel *a1* for første barn i 1. generasjon i slekten under en gård. Senere vises så barnet med eget avsnitt under denne. Andre barnet for *a1* vil da bli *b2* etc. Da hadde det vært kjempeflott om man kunne ha klikket på *b2* i beskrivelsen til *a1* og så hoppet til ekteskapet til *b2* og så videre utover. Videre kunne eventuelt hypertextfunksjonaliteten brukes til å hoppe til slektspresentasjoner på nettet, skjønt slike lenker er en ting som fort blir utdatert.

Som forsmak får man også Vegårshei 1 som pdf-fil. Også Vegårsheibøkene er under bearbeidelse for utgiving på tilsvarende måte fra Ex Libris antikvariat

Mest spennende er likevel bruken av programmet Databibelen for å kunne lese og søke i manuset. Databibelen leveres som demoprogram som fritt kan brukes, og utgivelsen av dette er en gave fra Det Norske Bibelselskap og SigveSaker. Ved siden av Dypvågboka på Databibelformat, følger også med 1930-Bibelen på norsk og 1921-Bibelen på nynorsk samt flere moderne nytestamente-tekster. Derfor, når du starter programmet, vil ikke bare Dypvågboka bli åpnet (i høyre tekstfelt) men du får også opp en del tekster fra Bibelen i venstre felt. Hvorvidt man da vil heller studere bibelen eller ikke, er opp til deg. Vil du kun konsentrere deg om Dypvågboka er det bare å lukke venstre vindu.

Den store slagkraften i programmet Databibelen er søkemulighetene dette har, samt mulighet til å åpne flere vinduer med samme tekst. Og, som om det ikke var nok, så kan man starte Databibelen flere ganger etter hverandre og ha programvinduene gående parallelt sammen med ditt slektsprogram. Det medfører at man kan lese samtidig mange steder i Dypvågboka og derfor lese parallelt flere generasjoner og slekter ved siden av hverandre, om man også har investert i flere skjermkort og har flere skjermer koplet til maskinen (XP støtter visstnok opp til 4 skjermer samtidig). Da slipper man å bla frem og tilbake i tykke bøker når man kommer på kryssreferanser.

Enklest er å dobbeltklikke på et ord, så får du opp en liste med alle steder ordet nevnes. Hvis du så dobbeltklikker på et annet ord mens du holder Ctrl-tasten nede, vil du få opp de sidene begge ordene nevnes. Du kan også klikke på Ctrl-F og få opp en søkeboks. Den kan vises på to vis, et enkelt søk og i avansert modus:

Søk etter ord

Dette nøyaktige stilet

Denne ordrekkefølgen

Ingen lydsskiftord

Alle disse ordene

Ett av disse ordene

Søk i: Verdivent Aktiv vindu

☒ OK ☒ Avbryt ☐ Erkenn ☐ Hjelp

	Funnord	Forekomster	Antall Vers
☐ ngebbord		1	1
☒ nge burg		1	1
☒ ngeberg		2922	2500
☐ ngebergfene		1	1
☐ ngeberg navnet		1	1
☐ ngeborgs		12	1
☐ ngeborrig		3	2
☐ ngebrodt		1	1
☐ ngebrodtzador		1	1
☐ ngebroekt		1	1
☐ ngebrct		425	348
☐ ngebreth		1	1

Søke: gir nå 4 treff

[illegible]

Du kan så markere et avsnitt med høyre musetast og velge å merke avsnittet. Det vises da i blått og neste gang du klikker på høyre musetast har du nå åpnet for å kopiere dette avsnittet for så å lime det inn for eksempel i slektsprogrammet.

Eneste problem med Dypvågbooka i dataform er at den er ikke lett å ta med seg på senga for lesing der, men med sine nærmere 1 kg pr stykk i original, var neimen ikke originalen den letteste å ha i senga heller. Kanskje kan man legge den i fremtiden inn på en liten håndholdt PC, ikke vet jeg. I disse dager lanserer SigveSaker programmet MobBibel for å kjøre DataBibelfiler på mobiltelefon! Det er ikke klart i øyeblikket når og hvordan tekster som Dypvågbooka vil spille. Men følg med på <http://www.SigveSaker.no> !

Lykke til med studiene av bygdebøkene på Data-bibelformat!

Slektsforskerdagen 2006

Lørdag 28. oktober – et sted i nærheten av deg?
Årets slektsforskerdag går av stabelen over hele landet.

Det begynner nå å bli en tradisjon med den årlige slektsforskerdagen, og det er en god sjanse for de fleste av medlemmene å kunne komme seg til ett av de mange arrangementene som lokallagene står for rundt i hele landet. Her er en oversikt over tid og sted for Slektsforskerdagen 2006:

Arrangør	Sted	Tid
DIS-Aust-Agder	Arendal bibliotek, Arendal	
DIS-Buskerud	Drammen, Biblioteket	10:00 – 15:00
	Hønefoss, Biblioteket	10:00 – 14:00
	Kongsberg, Raumyr skole	10:00 – 16:00
DIS-Haugaland	Hemmingstad bydelshus	11:00 – 15:00
DIS-Hedmark	Statsarkivet, Hamar	13:00 – 17:00
DIS-Hordaland	Knarvik senter	10:00
DIS-Møre og Romsdal	Molde, Kristiansund, Ålesund, Sunndalsøra, Smøla	10:00
DIS-Nord-Trøndelag	Stjørdal, Stjørdal Bibliotek	10:00 – 14:00
	Steinkjer, Steinkjer Bibliotek	10:00 – 14:00
	Namsos, Namsos Bibliotek	10:00 – 14:00
	Levanger, Levanger Bibliotek	11:00 – 15:00
DIS-Oppland	Lillehammer, Kulturhuset Banken	11:00 – 15:00
DIS-Oslo/Akershus	Oslo, Høyskolen i Oslo	10:00 – 16:00
DIS-Rogaland	Stavanger, Stavanger Kulturhus	10:00 – 15:00
DIS-Salten slektshistorielag	Bodø, Radisson SAS hotell	10:00 – 15:00
DIS-Sogn og Fjordane	Sogndal, Sogningen senter i Sogndal	
DIS-Sør-Trøndelag	Trondheim Folkebibliotek, Peter Egges pl. 1	
DIS-Telemark	Skien, Skien Bibliotek	10:00
DIS-Troms	Tromsø, Statsarkivet i Tromsø	11:00 – 15:00
DIS-Vest-Agder		
DIS-Vestfold	Tønsberg, Tønsberg Bibliotek	10:00 – 16:00
DIS-Østfold	Halden, Aladdin kino, Halden	10:00

Her presenterer vi noen smakebiter fra programmet til noen av lokallagene. Mens Slegt og Data grå i trykken arbeides det selvsagt videre med detaljene ute i lokallagene. For siste, oppdaterte versjon henviser vi derfor til DIS-Norges nettsider: <http://www.disnorge.no/DISadmin/portal.php> der du finner informasjon under det enkelte lokallag.

DiS-Sør-Trøndelag

arrangerer sin Slektsforskerdag i Trondheim folkebibliotek kl. 10 - 15
Aktiviteter i biblioteket er blant annet:

- Informasjon og omvisning i bibliotekets samlinger av slektslitteratur.
- Bruk av internett i slektsforskning.
- Bruk av mikrofilm til søking i kirkebøker
- Informasjon om DIS-Sør-Trøndelag m.m.
- Demonstrasjon av slektsprogram

- I tillegg vil det være følgende foredrag:

- o 10.30 Hvordan komme i gang med slektsgransking.
- o 11.30 "Fra fødsel til død". Litteratur i folkebiblioteket
- o 12.30 Trondheim før og nå. Lysbilde-serie ved Haldis Isachsen
- o 13.30 ABM-senteret i DORA. Nye muligheter for kildetilgang"

Fra SFD i Bodø 2005. Foto: Valter Hauqlid

DIS-Buskerud

vil også i år arrangere Slektsforskerdagen i alle de store byene – Drammen, Kongsberg og Hønefoss. På alle stedene vil representanter for DIS-Buskerud være til stede og informere om slektsforskning, veilede i søk på internett, vise kilderegistrering, gravstedsregistrering og slektsprogrammer.

I Hønefoss arrangeres SFD i samarbeid med Ringerike Slettshistorielag på Ringerike Bibliotek kl. 10 – 14.

Kongsberg har arrangement på Raumyr skole kl. 10 – 16. Det vil være foredrag ved leder i DIS-Norge, Torill Johnsen, samt lokalhistoriker Per Sunmann som bl.a. vil snakke om den fredete kirkegården omkring Kongsberg kirke. Det kommer representanter bl.a. fra Statsarkivet i Kongsberg, Flesberg historielag, Eiker historielag og bygdebokforfatter Sigurd Vinger.

I Drammen er arrangementet på Drammen bibliotek kl. 10 - 15. Dagen åpnes av leder i DIS-Norge, Torill Johnsen. Det blir foredrag om "Hva biblioteket kan bidra med i slektsforskningen" ved Håkon Knappen, og omvisning og orientering på lokalhistorisk avdeling. Liv Marit Haakenstad vil snakke om "Emigranter til USA". Utstillere er bl.a. Buskerud Slekthistorielag, DIS-Danmark, Eidskog Slekthistorielag, Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige (Mormonerne), Tangen og Åskollen Historielag, Statsarkivet i Kongsberg og Den norske Skankeforening.

DIS-Nord-Trøndelag

Har tenkt å markere Slektsforsker-

dagen i Nord-Trøndelag også i år. Lokallaget bruker bibliotekene aktivt som arena og lager opplegg både i Namsos, Steinkjer, Levanger og Stjørdal. DIS-Nord-Trøndelag samarbeider med de lokale historielagene og prøver å få i gang flere nye slektsforskere. Lokallaget holder aktiviteten i gang i bibliotekenes åpningstider på lørdag.

Fra Slektsforskerdagen i Levanger i 2004

DIS-Salten slekthistorielag

Radisson SAS hotell kl 10:00 - 15:00. Slekstorg med ekspertpanel, søking etter slekt på mikrofilm, internett og databaser. Slektsforskerprogram, skanning av tekst og bilder. Ungdomshjørnet 15+ Nordlandsmuseet kommer med base over 150.000 digitale bilder som er søkbare. Kanskje finner du bestemors hus og oldefar på Lofotfiske?

Åpne foredrag:

Kl 12 Kort innføring i slektsgranskning, Torbjørn Seiring

Kl 13 Russiske krigsfanger i Nordland, Knut Støre

Kl 14 Slektslinjer i og til Vesterålen, Johan Borgos

DIS-Møre og Romsdal

Arrangerer slektsforskerdag både i

Kristiansund, Ålesund, Sunndalsøra og på Smøla, alle steder kl. 10:00. I år er lokallaget ute på kjøpesentre for å møte folk. I Ålesund skal vi ha stand på Moa nord, ved siden av Dressmann. I Kristiansund har vi stand på Storkaia brygge. I Molde har vi stand på Roseby. I Vestnes er det stand på kjøpesentret. På Sunndalsøra er det stand på butikksenteret samtidig med at Tor Helge Gravem viser fram kommunens billedsamling. På Smøla blir det også en stand på butikksenteret.

DIS-Oslo/Akershus

Arrangerer også i år slektsforskerdag på Høyskolen i Oslo, mellom kl. 10:00 og 16:00. Foredrag og slekstorg med ca 20 utstillere, deriblant representanter fra www.ancestry.com fra USA og svenske www.Genline.se. Egen stand med slektsforskning i Sverige (DIS-Väst m/venner og Genline). Billedskolen vil kjøre halvtimes-sesjoner.

DIS-Østfold

Halden. Aladdin kino, Halden kl. 10:00 - 14.00. Stands: • DIS-Østfold • Bokhandel H. Andersen Libris, Halden • Mikroklubben i Halden (slektsforskerklubb) • Halden bibliotek • Østfold Historielag • Idd og Enningdal Historielag • Foreningen Haldens Minder • Slektsenteret i Moss og Fredrikstad • Haldens Historiske Samlinger. Foredrag i kinosalen: Kl. 11.00 Fagkonsulent Svein Norheim ved Halden historisk samlinger: Tema: Stenhoggermiljøet i Halden og omegn. Kl. 12.30 Gode råd og tips for slektsforskere v/Anne Marie Sandhaug, DIS-Østfold

Tones og Espens DIS-ferie

TEKST OG FOTO: TONE HOTVEDT OG ESPEN BERG

Tone tar bilder på kirkegården

Noen er mer ivrige enn andre når det gjelder registrering av gravminner – og noen er ivrigere enn andre med å være på DIS-chat. Hva er da mer naturlig enn å kombinere gravminneregistrering med å besøke venner man har fått på chat'en når sommerferien skal planlegges? Her kan du lese Espen og Tones oppskrift på hvordan man kan få så mye DIS og slekting som mulig ut av en sommerferie. Espen er styremedlem i DIS-Norge, og sammen har han og Tone nå fått ei lita jente. Gratulerer!

Vi startet sommerferien vår i slutten av juni. Det tok noen dager før vi kunne komme oss av gårde fra Trondheim. En av kveldene før avreise måtte det varmes forsiktig opp ved å ta bilder av gravminnene ved Bakke kirke på Møllenberg i Trondheim. Dette må sies å være en liten kirkegård i Trondheim siden det bare er fem gravminner igjen. Det var sikkert noen som lurte på hva disse to raringene med mag-light, notatblokk og kamera drev på med.

Vi kom oss nå etter hvert endelig av gårde med retning Skudeneshavn. Planen var å ta første etappe til Ålesund via Trollstigen denne dagen. Vi kom oss ikke lenger enn til Vinje kirke i Hemne kommune hvor vi så en slik fin liten kirkegård. Den måtte

da være liten nok til å ta på en times tid, og det hadde jo vært deilig med en liten pause. Som sagt så gjort. Vi stoppet og satte i gang. Mens vi holdt på kom presten forbi og han hadde mye morsomt å fortelle. Blant annet ble den sovjetiske delen av kirkegården opprettet en tid etter andre verdenskrig. Disse gravene lå lenger oppi skogen tidligere, og hvert år kom det russiske embetsfolk for å hedre de som falt. Etter 2 1/2 time var vi ferdige med å ta bilder av gravminnene og turen gikk videre.

Vi hadde avtale om å møte en del av våre venner fra DISchat i Ålesund den kvelden, så vi hadde ikke mer enn tiden og vegen. På grunn av pausen ved Vinje kirke så ble turen om Trollstigen utsatt på ubestemt tid. Det ble heller direkterute via Molde til Ålesund. Vel framme i Ålesund fikk vi truffet både LivS, RoarP og Ingmar med familie. Det er utrolig moro å treffe mennesker du tidligere bare har pratet med på internett. DISchat hadde gjort oss kjent med hverandre, men å møte noen i levende live blir noe annet. Veldig moro å treffe dere. Tone og Ingmar greide også i løpet av kvelden å finne ut at de hadde felles slekt, så da ble det knyttet enda flere slektsbånd. Espen, RoarP og Ingmar hadde allerede tidligere funnet felles slekt.

Neste dag startet vi med mål Førde i Sogn og Fjordane. Som seg hør og bør så ble det stopp ved de fleste kirkene vi så på veien. Tenk om det var en liten kirkegård som egnet seg for korte stopp der? De fleste kirkegårdene på veien var litt i største laget for oss siden været ikke

Hele familien i aksjon.

akkurat var på vår side denne dagen. Slektsdatabasene våre var selvsagt lett tilgjengelige til enhver tid i tilfelle vi skulle se veiskilt med kjente stedsnavn. I en sving på vei mot Stranda på Sunnmøre så vi et skilt hvor det stod "Fausa". Espen husket at hans oldeonkel (dette er et begrep jeg ikke har hørt før, men det betyr at han er bror til min oldemor) som også er lidenskapelig slektsforsker (og medlem i DIS-Norge) hadde funnet ut at hans morfar kom fra Fausa på Sunnmøre. Da var det bare å kjøre innover denne humpete grusveien til vi kom til Fausadalen for å få dokumentert vår tilstedeværelse.

Vi stoppet ved kirkegårder langs veien for å kikke, det kunne jo være vi fant en som kunne dokumenteres? Vi kom blant annet til Sunnlyven kirke som så ut til å være en fin liten kirkegård som vi kunne ta på kort tid. Det tok ikke lang tid før vi fant ut at dette var ikke en kirkegård for oss. Vi ble brått og brutalt angrepet av de lokale måkene som må ha hatt rede i nærheten og tok stupdykk inn mot oss fra flere kanter. Nei her var det best å rømme.

På veien langs Sogn og Fjordanes fantastiske fjorder og natur fikk vi

også møtt KjellL som vi har blitt kjent med på DISchat. Han sitter også i styret for DIS-Sogn og Fjordane.

Hjemme hos Espens foreldre i Skudeneshavn tok det ikke lang tid før vi følte at det var på tide å ta bilder av litt steiner igjen. Vi satte igang med Falnes kirke, som har en litt stor kirkegård. Vi brukte en time eller to hver dag. Været var bra, nesten for bra. Enkelte dager ble det for lyse bilder, men vi lærte mye de dagene om hvordan få det til å fungere. Flere ganger kom vi også i snakk med folk som lurte på hva i alle dager vi holdt på med. En kveld kom et ektepar bort og pratet med oss, og etter en stund lurte de på om vi skulle ta den gamle kirkegården på Alveberg også. Som født og oppvokst på stedet hadde Espen aldri hørt om denne. Det endte med at de kjørte foran og viste oss veien. Vi stoppet ved en traktorvei og så gikk vi 10 minutter innover før det plutselig dukket opp en kirkeruin i skogen. Rundt kirkeruinen var det sikkert flere gravminner, men disse var nok overgrodd. Det var en lesbar grav der, og bilde av denne finnes nå under Gravminneprosjektet. Dette var den gamle kirken som brant ned tidlig på 1850-tallet. Vi fikk en kjem-

Espen med bløt blyant 6B

peinteressant kveld med mye historie som tydeligvis er i ferd med å gå i glemmeboken.

Nye(?) teknikker i tyding av gamle gravminner ble også utprøvd. 6B-blyant (de hadde ikke kullstift på bokhandelen) og vanlige 80 grams skrivepapir fungerer bra når det bare er fordypninger i steinen som skal forestille bokstaver og tall. Litt skravering og så dukket de fleste tegnene tydelig fram - nok til at det gikk an å tyde navn og årstall.

Etter en god uke var det igjen tid for å forflytte seg. Vi satte kursen mot Kragerø og Tones foreldre. På veien tok vi en omvei via Jelsa og Suldal. Her var det igjen fantastisk vær og Ryfylke viste seg fra sin beste side.

På Jelsa var det en utrolig vakker kirke. Hadde vi hatt mer tid og ikke avtaler som ventet på kvelden hadde vi nok latt kameraene få seg en titt på gravminnene her også, men det får bli en annen gang! Vi kunne selvsagt ikke sitte i ro i Kragerø heller. Her var det jo også kirkegårder som ikke var blitt dokumentert! Været var bra og vi fikk med oss Tones foreldre samt et vennepar av dem på båttur til Langøy. Her fant vi frem til Langøy kirkegård. Dette var det en fin liten kirkegård med omtrent 50 gravminner. De to damene hjalp til med å skrive av steinene. Vi hadde selvsagt et håp om å vise frem vår eminente hobby og kanskje verve noen til litt fotoarbeid, men vi må nok jobbe litt hardere med dette.

Det ble tid for å bevege seg igjen. Denne gangen til Oslo via et stopp i Andebu hos Tones tante. Hun hadde litt å fortelle om farsslekten som måtte noteres. De 4-5 dagene i Oslo-området ble brukt effektivt til å besøke BentN (som vi også er blitt kjent med på DISchat). Vi var en tur på besøk hos Espens oldeonkel på hytta hans ved Drøbaksundet. Her ble det slektsprat og slektsprat og slektsprat. Det er ikke mange som nærmer seg 90 år som alltid har med seg en USB-pinne i tilfelle man skulle komme over slektsfiler eller bilder som kan være greie å ha. Så gikk turen videre til Eda hvor Tone måtte ha et stopp på et bibliotek for å søke etter litt slekt. Her fant hun en bok om soldater i området som plutselig ga 3-4 nye generasjoner og ideer til videre søk. Vi fortsatte ferden videre til en grandonkel nord for Stockholm, hvor vi også fikk kost oss med litt innhenting av info og bilder. Deretter bar det mot Norge igjen. Første stopp ble et besøk på Dombås og en bestemor som fikk storinnrykk av alle barnebarna sine, samt to oldebarn. En av dagene fikk vi omsider anledning til å ta turen opp Trollstigen. Denne gangen med en fetter av Espen i baksetet som nesten backet ut da han fikk høre at vi skulle innom alle kirkegårdene på veien (Lesja, Lesjaskog, Lesjaverk, Øverdalen og Kors). Det var da klart at vi skulle ha bilde av kirkebyggene om ikke annet.

Nå var det på tide og vende snuten mot Trondheim igjen. Vi hadde hatt fire ukers ferie fylt av kirkegårder, slekt og DIS. Det kan absolutt anbefales å bruke litt av ferien sin på DIS og kirkegårder. Det er en ypperlig måte å få se Norge på og få masse frisk luft. Vi har sett steder som vi ellers ikke ville fått sett og truffet mennesker vi ellers ikke hadde møtt. Så da får vi bare vente og se hvordan neste års sommerferie blir.

DIS-Norges nye styre

På DIS-Norges landsmøte 23. april i år ble det valgt et nytt styre. Vår nye leder, Torill Johnsen, ble presentert i et eget intervju i nummer 2 av Slekt og Data. Nå har styret fordelt ansvaret som kontaktpersoner for de enkelte aktivitetsutvalgene.

Knut Bryn: Nestleder, kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for kursvirksomhet (leder au)

Bernt Bull: kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for slektsprogram

Ivar Jensås: økonomileder

Arne Langeland: kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for multimedia (leder au)

Maya Lillemoen: kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for kilderegistrering

Liv Solvi Skramstad, kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for lokallag (leder au)

Espen Berg, vara, kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for internett

Greta Hysvær, vara, kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for slektsfaglig virksomhet

Inger Kvenodd, vara, kontaktperson i styret for aktivitetsutvalg for distreff.

Styret kan kontaktes på epost: styre@disnorge.no

Ivar Jensås
Økonomileder

Knut Bryn
Kursvirksomhet

Arne Langeland
Multimedia

Inger Kvenodd
DISTreff

Greta Hysvær
Slektsfaglig
veiledning

Torill Johnsen
Slekt og Data

Maya Lillemoen
Kilderegistrering

Espen Berg
Internett

Liv Skramstad
Lokallag

Bernt Bull
Slektsprogram

Norsk Lokalhistorisk Institutt 50 år

NLI feiret sitt 50 års-jubileum i september. Instituttet er statlig finansiert og en viktig oppgave er å være en faglig støttespiller for dem som arbeider med bygdebøker, byhistorie o.l. Da særlig bygdebøker er nyttige hjelpemidler for slektsgranskere, har vi som DIS-medlemmer indirekte stor nytte av NLI's virksomhet. Det er også verdt å merke seg at instituttet har utgitt en rekke kildeavskrifter, en oversikt over gamle lover om arv og andre skrifter som er nyttige for litt viderekommende slektsgranskere.

Jubileet ble bl.a. markert med et seminar der "lokalhistoriens form og funksjon i det 21. århundre" var satt som overskrift. Som en fjern "slekting", var DIS invitert til å delta i arrangementet og undertegnede stilte på foreningens vegne. Flere foredrag understreket at lokalhistorisk litteratur har en viktig identitetsskapende funksjon. Dette ble også knyttet til byers og tettsteders behov for å etablere sine stedsnavn som "merkevarer" både vis-à-vis reiselivsbransjen, annet næringsliv og egne innbyggere.

Når det gjelder bygdebøker og annen lokalhistorisk litteratur kom flere av fordragsholderne med ønsker om en mer reflektert og analyserende beskrivelse av den historiske utviklingen på lokalsamfunnsnivå. Innen bygdeboksjangeren skilles det som kjent mellom gårds- og slektshistorie på den ene siden og samfunnsbeskrivelse på den annen. Betydningen av bøker om gårds- og slektshistorisk ble knapt nok berørt i seminaret. Vi får håpe at dette skyldes valg av tema på semina-

ret og ikke at gårds- og slektshistorie er på vei ut i bygdebokssammenheng.

Knut Bryn, DIS-Norges styre

Google for svaksynte

Et lite tips for dere som er interessert i tilgjengelighet på internett. Google har laget en søkemotor for blinde og svaksynte. Accessible Search er et tidlig Google Labs produkt designet for å identifisere og prioritere søkeresultater som er lettere å bruke for blinde og svaksynte. Den vanlige varianten av Google gir deg de mest relevante søkeresultatene. Accessible Search går litt lenger ved å hjelpe deg finne de mest tilgjengelige sidene innfor søkeresultatene. Google Accessible Search er foreløpig kun i engelsk språkdrakt. Prøv den her: <http://labs.google.com/accessible/>

Lepraarkivene

Lepraarkiva i Bergen kom i 2001 inn på UNESCOs liste "Memory of the World", og i sammenheng med dette har Digitalarkivet lagt ut internettkataloger, dokumenter, bilder og forskningsmateriale som gjelder disse arkivene.

Byarkivet i Bergen, Statsarkivet i Bergen, Medisinsk-historiske samlinger i Bergen og Lepramuseet i Bergen har samarbeidet om nettutstillingen. Lepra er omtalt i kjelder i Egypt alt 1350 år før vår tidsregning, og er den eldste kildebelagte sykdom i verden. Bibelen har mange henvisninger til lepra og spedalske. I 3. Mosebok er sykdommen omtalt som en pest, og

Fra lepraarkivet – distriktsoversikter 1856-1956.

det gis påbud og regler for hvordan en skulle håndtere de spedalske. Det har nok også hatt sitt å si for den måten sykdommen ble oppfatta på senere. Til tross for at lepra ble regnet som lite smittsom, er den likevel en av de store og alvorlige sykdommene i vår tid, med mange millioner pasienter. I dag er det en sykdom som stort sett bare rammer folk i den tredje verden, men det var en gang en alvorlig sykdom også i Vesten.

Fra utgangen av 1600-tallet var Norge og Island de eneste landene i Vest-Europa som var rammet av lepra i stort omfang. Det vi kaller Lepraarkivene i Bergen er derfor en enestående samling av kilder om lepra fra denne tiden og fram mot vår tid. Lepraarkivene i Bergen er også spesielle fordi mengden arkivsaker er så stor, og fordi de dokumenterer den omfattende lepraforskningen. Norge står nemlig i en særstilling også når det gjelder vitenskaplig forskning på lepra.

På 1830-tallet kom det en sterk vekst i antall spedalske i Norge. Det ble for få institusjonsplasser og folk

stod i kø for å få komme inn, og bare de aller sykeste kunne legges inn. Legene Boeck og Danielsen gjorde omfattende vitenskapelige undersøkelser tidlig på 1840-talet, og sykdommen ble et politisk tema. I 1854 ble det opprettet en egen overlegestilling for lepra, og i 1856 ble det opprettet et register over alle spedalske i landet. Det var en vitenskaplig nyvinning av dimensjoner, og er verdens første landsomfattende pasientregister. De norske legene diskuterte hvor årsaken til lepra lå. En hadde i flere tusen år regnet sykdommen som smittsom, men mange leger i Norge ville regne den som arvelig. Et viktig gjennombrudd i lepraforskningen kom i 1873 da Gerhard Henrik Armauer Hansen oppdaget leprabasillen, og med det kunne slå fast at den var smittsom. Sykdommen blir fremdeles kalt Hansen's Disease i mange land.

Nettutstillinga tar sikte på å visa ulike sider ved lepraen i Norge. Utstillingen har en generell del som omhandler lepra og historikken omkring den, en del som presenterer hva som er å finne i arkivene, og en del som presenterer en del "godbiter" om lepraen. Det finnes en del digitalisert materiale, blant anna databaser over inn- og utskrevne pasienter og tegninger av en del spedalske. Til sist inneheld utstillinga også en del om lepraforskningen i nyere tid og lenker videre til andre nettsteder som omhandler lepra.

Kilde: <http://digitalarkivet.no/lepra-arkiv/>

Hederspris til Sture Bjelkåker

Under de svenske Släktsforskar-dagarna 12. og 13. august delte DIS-Norge ut sin hederspris til Sture Bjelkåker.

I to dager var alt som kunne krype og gå av slektsforskere på plass i Stockholm. Rundt 10.000 må være rekord, både innen Skandinavia og Europa. Her kunne man vandre blant en rekke utstillere fra forskjellige områder i Sverige og deres naboland, eller besøke folk som arbeidet med smedslekter, wallonere eller som tilbød ulike måter å presentere slektsdata på. I tillegg var det mulig å få hjelp til egen forskning og en matbit mellom de lange interessante vandringene. Sveriges Släktforskarförbund markerte samtidig sitt 20-årsjubileum.

Det ble holdt taler og åremålet ble markert med både musikk og god mat.

DIS-Norges hederspris ble i denne anledning delt ut til Sture Bjelkåker. Alf Christophersen, leder for pris-komiteen, ga i sin tale uttrykk for Stures store innsats for å få etablert DIS-Norge.

Kilde: DIS-Norges nettsider

På bildet ser vi Alf Christophersen fra DIS-Norge, hovedpersonen Sture Bjelkåker og Ted Roswall (leder for Sveriges Släktforskarförbund). Foto: Tharald Moen

Torgeir Greipsland : Nordmenn i dødsleirene

Ved Finn Holden

Tittelen på denne boken gir med en gang assosiasjoner til konsentrasjonsleirene i Tyskland under Hitler eller i Sovjetunionen under Stalin. Men dette er andre og mer ukjente dødsleirer. Under den amerikanske borgerkrigen i 1861-65 deltok flere tusen nordmenn, og tusen norske soldater døde i borgerkrigen, mange av dem i fangeleirer. Denne delen av krigens historie er lite kjent her i landet.

Mellom 65 000 og 75 000 nordmenn hadde emigrert til USA til og med 1865. Nærmere 55 prosent av disse var menn. Omkring 6 500 nordmenn deltok i borgerkrigen, rundt hver 5. norske mann i USA på den tiden. Det vil si at omtrent hver norske familie i USA var berørt med en sønn, en bror eller ektemann som var borte i flere år som soldat. Net-tadressen www.vesterheim.org inneholder over 6 000 navn på norske soldater i borgerkrigen.

Både Nordstatene og Sørstatene hadde fangeleirer under krigen. De første årene var forholdene frie i leirene, de siste årene kunne forholdene sidestilles med leirene under annen verdenskrig. Fangene slapp straffarbeid, men de døde av sult og sykdom, eller ved at de ble skutt uten dom eller ble pint til døde.

Torgeir Greipsland har skrevet deres historie. Han har samlet brev og dagbøker fra norske soldater, både fra Nordstatene og Sørstatene. Han begynner med den mest kjente av de norske soldatene i borgerkrigen, Hans Heg fra Lier. Han ble, 32 år gammel, oberst og sjef for det 15. Wisconsinregiment på vel 900 mann, og som ble kommandert på norsk.

Han deltok i flere slag og ble utnevnt to år senere til brigadesjef, men falt samme år i slaget ved Chicamauga, på indianerspråket "Dødens elv". Dette regimentet deltok i 26 slag og trefninger. 345 av de 900 døde, dobbelt så mange som gjennomsnittet for andre Wisconsinregimenter.

Brevene hjem til koner og foreldre er veldig åpne, de forteller om kuleregn, frost og sult, om brødre og venner som er drept. Men de forteller også om bekymringer for de som er hjemme. Albert Emerson (Amundsen) har mistet to brødre i krigen og skriver fra fronten til en yngre bror, som vil verve seg. "Jeg vervet meg, fordi vårt land hadde bruk for hver og en av oss og av den grunn er det jeg tjener." Men "Jeg vil råde deg fra å gjøre det. Du ser nå, hvordan det er gått med to av våre brødre."

I Sørstatenes fangeleir Andersonville i Georgia satt 117 norske soldater som fanger, 79 av dem døde. Greipsland gjengir listen over disse fra Vesterheim og dagboksnotater fra ti måneders fangenskap i Andersonville, skrevet av Bjørn Aslaksen, født i Rauland i Telemark i 1829.

Mesteparten av boken handler om nordmenn i nordstatsarmeen. Men over hundre nordmenn deltok i sørstatshæren; navnene på disse er gjengitt av Greipsland. 30 av dem kom i Nordstatenes dødsleir.

Noen av de norske krigsdeltakerne skildres mer utførlig. Seks brødre Steen fra Grorud deltok på Nordstatenes side og kom alle tilbake fra krigen. Osmund Tveit fra Årdal kom inn i 15. Wisconsinregiment i 1862. Han deltok i flere slag, ble tatt til fange og satt i Andersonville. Der rørte han i begynnelsen "maismelet

ut med vann i sin lue; men da den ble hullet, brukte han sin ene sko. Han rørte da ut litt etter hvert som han spiste." Han levde senere i mange år, og "døde i den sikre tro at all mat var spiselig." Da Osmund kom hjem sommeren 1830, veide han bare 30 kilo og kunne ikke stå oppreist. Ingen kjente ham igjen, og kona, som trodde at hun var blitt enke, holdt på med forberedelser til bryllup med naboen. Osmund fikk overbevist henne om at han var ektemannen, og bryllupet ble stoppet.

Skildringen av livet til maleren Ole Peter Hansen, født 1823 av "egte norsk husmannsadel", er utrolig. Han tok stefarens etternavn Balling og ble portrettmaler for presidentene Lincoln og Grant.

Flere tusen nordmenn, også en jente forkledd som gutt, deltok i en krig i sitt nye fedreland fordi "vårt (nye) fedreland hadde bruk for hver og en av oss". Denne boken kommer tett innpå dagliglivet deres. Den forteller om deres daglige bekymringer for familien og ved fronten, deres frykt, deres Gudstro og tanker på fremtiden. Det er en fin bok, mange slektsforskere vil kunne finne nytt stoff om fjerne slektninger, jeg fant to av mine.

Boken har en lang oversettelse til engelsk. Det gis spesialtilbud til DIS-medlemmer på bøkene utgitt på Emigrantforlaget: signert eksemplar for kr 175,-, fritt tilsendt. Bøkene bestilles på forlagets nettside: <http://www.emigrantforlaget.no>. Skriv navn, adresse, medlemsnummer og hvor mange bøker du ønsker. Ønsker du en spesiell hilsen i boka, må du gi beskjed om dette. Bøkene kommer i posten så snart de er signert.

OKTOBER

lørdag 28. Arendal bibliotek. DIS-Aust-Agder arrangerer slektsforskerdag Slektsforskerdagen 2006.

lørdag 28. Molde, Kristiansund og Ålesund. DIS-Møre og Romsdal Slektsforskerdagen

lørdag 28. Sogndal. Sogningen senter i Sogndal. DIS-Sogn og Fjordane Slektsforskerdagen

lørdag 28. Bodø. Radisson SAS hotell kl 10:00 - 15:00. DIS-Salten Slekthistorielag Slektsforskerdagen 2006 i Salten. Slektsstorg med ekspertpanel, søking etter slekt på mikrofilm, internett og databaser. Slektsforskerprogram, skanning av tekst og bilder. Nordlandsmuseet kommer med base over 150.000 digitale bilder som er søkbare. Kanskje finner du bestemors hus og oldefar på Lofotfiske? Åpne foredrag: Kl 12 Kort innføring i slektsgranskning, Torbjørn Seiring Kl 13 Russiske krigsfanger i Nordland, Knut Støre Kl 14 Slektslinjer i og til Vesterålen, Johan Borgos

lørdag 28. Tønsberg Bibliotek kl 10:00 - 16:00. DIS-Vestfold Slektsforskerdagen 2006.

lørdag 28. Drammen, Kongsberg og Hønefoss. Biblioteket kl. 10:00. DIS-Buskerud Slektsforskerdag kl. 10:00 til 14:00 (10:00-15:00 i Drammen).

lørdag 28. Stavanger. Stavanger Kulturhus kl 10:00 - 15:00. DIS-Rogaland Slektsgranskerdagen 2006 **FOREDRAG** 10:45-11:30 Hvordan kan du koble slektsgranskning med historieformidling? v/Nils Olav Østrem 12:15-13:00 Norsk Bondeadel v/Tore H. Vigerust 13:30-14:30 Hva er typisk/ spesielt med Stavangers historie? v/ Gunnar Roalkvam. **SLEKTSTORG** hvor mer enn 20 deltakere og organisasjoner viser fram sine aktiviteter på egne stands. Innføring i slektsgranskning. Demonstrasjon av slektsprogram. Slektsgranskning på Internett. DIStreff databasen for slektsgranskere. Dataregistrering av kildemateriell. Slektsstrær. Historie- og Ættesogelag, Foreninger og institusjoner

lørdag 28. Halden. Aladin kino kl. 10:00. DIS-Østfold. Slektsforskerdag.

lørdag 28. kl. 10:00. DIS-Hordaland Slektsforskerdagen vi blir å treffe på Knarvik senter.

lørdag 28. Oslo. Høyskolen i Oslo kl. 10:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer Slektsforskerdag. Foredrag og slektsstorg. Ca 20 utstillere, deriblant representanter fra www.ancestry.com fra USA og www.Genline.se. Egen stand med slektsforskning i Sverige (DIS-Väst m/venner og Genline). Bildeskolen vil kjøre halvtimes-sesjoner.

lørdag 28. Tromsø. Statsarkivet i Tromsø kl 11:00 - 15:00. DIS-Troms Slektsforskerdag 2006 Slektsdata i privatarkiv og lokalarkiv: Slektsforskerdag med informasjon, slektsfaglige foredrag, salg av artikler og litteratur og evt tegning av medlemskap.

lørdag 28. Lillehammer. Kulturhuset Banken kl 11:00 - 15:00. DIS-Oppland.

NOVEMBER

onsdag 1. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 10:00. DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 1. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte. Migrasjon i Norge

onsdag 1. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde Medlemsmøte

onsdag 1. Tønsberg. Vestfold Slekthistorisk Senter på Nauen kl. 19:00. DIS-Vestfold. Møte i brukergruppen for Brother's Keeper. Vell møtt til en hyggelig prat rundt BK til både nybegynnere og mer erfarne brukere.

torsdag 2. Stavanger. Det Norske Utvandrersenter kl 18:30 - 21:00. DIS-

Rogaland Slektsdrøs og Internett.

torsdag 2. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 19:00. DIS-Telemark Brukermøte Her tar vi opp det medlemmene har på hjertet.

torsdag 2. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slekthistorielag. Bygdekveld: Saltdal. Arbeidsmøte uten foredrag, for folk med slekt og aner fra Saltdal kommune. Bygdebokforfatter Alan Hutchinson vil være til stede og svare på spørsmål og veilede i 400 års slektsmateriale.

mandag 6. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

tirsdag 7. Sandnes. Lura bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Embla Familie og Slegt - Brukermøte

tirsdag 7. Kristiansand. Statsarkivet kl. 18:30. DIS-Vest-Agder. Vi ser på forskjellige slektsforskerprogram

onsdag 8. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus. Brukergruppe Brothers Keeper: Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet

onsdag 8. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Foredrag om Husmannsvesenet

lørdag 11. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Medlemsmøte. Foredragsholder: Magne Berggren. Tema: "Et slektsdrama fra 1700tallet på Værne Kloster i Rygge." En spennende historie om nabotvister, romantikk og ulykkelig kjærlighet og om slekten som var bosatt på Værne Kloster i generasjoner.

mandag 13. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Medlemsmøte Slektsbøker

mandag 13. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte Gjennomgang av diverse programmer.

mandag 13. Haugesund. IOGT huset

i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland Medlemsmøte

tirsdag 14. Sunndalsøra. Sunndal vidaregåande skole kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal Sunndal Medlemsmøte

tirsdag 14. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg Medlemsmøte

onsdag 15. Stavanger. Statsarkivet kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Medlemsmøte Møbelsnekkere og billedskjærere i Stavanger-området

onsdag 15. Bergen. Kronstad Hovedgård kl. 19:00. DIS-Hordaland Brukermøte Vi fortsetter på slektsboken

onsdag 15. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 19:00. DIS-Oslo/Akershus Brukermøte for Legacy-brukere Vi samler opp innspill om endringer som kan bedre dagens Legacy. Dere tar med ønsker for hva dere vil at Legacy skal gjøre, vi samler dem og sender dem til programleverandøren som norske brukers ønsker for endringer i neste versjon av Legacy.

torsdag 16. Stokke. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. Vi får besøk av leder i DIS-Oslo/Akershus Laila N. Christiansen denne kvelden. "Finne slekt i USA ved hjelp av Internett." Internett har blitt en viktig del av slektsforskernes hverdag. Det finnes nå mange flotte ressurser på nett. Internett gir oss også mulighet til å kontakte institusjoner og andre ressurspersoner for å søke hjelp til å komme videre med slekta. Hun vil vise en del av disse ressursene, både betaltjenester og gratisressurser, og hvordan man finner ressurspersoner/institusjoner. Hun vil også ta for seg Slektsforum og kan sikkert gi oss alle tips og inspirasjon til å bruke dette bedre og mer.

mandag 20. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK gjengen møtes.

tirsdag 21. Kongsberg. Raumyr skole kl. 18:30. DIS-Buskerud Møte i

kilderegistreringsgruppa Kongsberg, personer som er interessert i kilderegistrering er hjertelig velkommen.

onsdag 22. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen Arbeidsmøte

mandag 27. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 19:00. DIS-Telemark. Brukermøte. Her tar vi opp det medlemmene har på hjertet.

onsdag 29. Kristiansund. Kristiansund vidaregåande skole, St. Hanshaugen. DIS-Møre og Romsdal Kristiansund Medlemsmøte

onsdag 29. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:30. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Brukermøte for TMG-brukere.

DESEMBER

mandag 4. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 19:00 . DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

tirsdag 5. Kristiansand. kl. 18:30. DIS-Vest-Agder Julemøte med 10-årsjubileumsmarkering

onsdag 6. Hamar. Statsarkivet Hamar kl. 10:00. DIS-Hedmark Avslutning før JUL med Gløgg og pepperkaker. Åpent arbeidsmøte hvor vi arbeider med eget slektsmateriale. Velkommen medlem eller ikke. Møtene holder på til kl.21.00. Mulig et halvtimes foredrag først.

onsdag 6. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte.

onsdag 6. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde Medlemsmøte

onsdag 6. Tønsberg. Vestfold Slekthistorisk Senter på Nauen kl. 19:00. DIS-Vestfold. Møte i brukerguppen for Brother's Keeper. Vel møtt til en hyggelig prat rundt BK til både nybegynnere og mer erfarne brukere.

torsdag 7. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slekthistorielag

Julemøte med historisk foredrag Knut Kosmo - bodøfilmer

lørdag 9. Råde. Bøndenens hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Julemøte Medlemsmøte. Tema: Julekortets historie. Foredragsholder: Solveig B. Haugan. Et lett lysbildekåseri om julekortets historie, opprinnelse og utvikling frem til idag. Julekort fra 1896 og frem til vår egen tid stilles ut, samt en liten samling amerikanske "peiskort" og engelske kunstkort.

mandag 11. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark. Medlemsmøte. Utvalgte slekter i Grenland samt orientering om søking på internett.

mandag 11. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte

tirsdag 12. Sunndalsøra. Sunndal vidaregåande skole kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal Sunndal Medlemsmøte

tirsdag 12. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg Medlemsmøte

onsdag 13. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus. Brukergruppe Brothers Keeper: Vi gjennomgår spørsmål fra deltakerne om bruken av programmet

onsdag 13. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Foredrag om gamle juletradisjoner

torsdag 14. Stokke. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Julemøte.

mandag 18. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK brukerguppen har møte.

onsdag 20. Bergen. Kronstad Hovedgård kl. 19:00. DIS-Hordaland. Julemøte med foredrag.

JANUAR 2007

onsdag 3. Oslo. Riksarkivet kl.

18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte.

mandag 8. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Utveksling av data.

mandag 8. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

onsdag 10. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen

lørdag 13. Råde. Bøndernes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Medlemsmøte. De lokale kreftene står til rådighet for spørsmål, generell info om DIStreff, DISchat, DISadmin, vår egen webside, og andre funksjoner på nett. Har du spesielle ønsker om tema, ta kontakt med oss i styret.

onsdag 17. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Årsmøte. Tema: Hvordan lage slektsbok?

onsdag 24. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 12:00. DIS-Buskerud-Drammen i samarbeide med Buskerud Slekthistorielag har "Åpent hus" i våre lokaler på Gullaug Aktivitetssenter onsdag 24. januar mellom kl. 12:00 og 21:00. Alle er hjertelig velkommen til en slektsopplevelse.

FEBRUAR

mandag 5. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

onsdag 7. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte.

lørdag 10. Råde. Bøndernes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold Medlemsmøte. Tema: Fra slaveliv til ferieparadis. Utvandringen fra Norge til Hawaii fra 1880 til idag. Foredragsholder: Torbjørn Greipsland.

mandag 12. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder Årsmøte.

onsdag 14. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

onsdag 28. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

MARS

mandag 5. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

onsdag 7. Oslo. Riksarkivet kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus arrangerer medlemsmøte og årsmøte

lørdag 10. Råde. Bøndernes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Årsmøte. Saker som ønskes behandlet av årsmøtet må være styret i hende minst 4 uker før møtedato, 10 februar.

onsdag 14. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen

onsdag 28. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

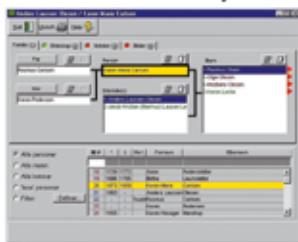
Returadresse:
DIS-Norge
Pb 6601, St. Olavs plass
0129 Oslo

Familiehistorie er spennende!

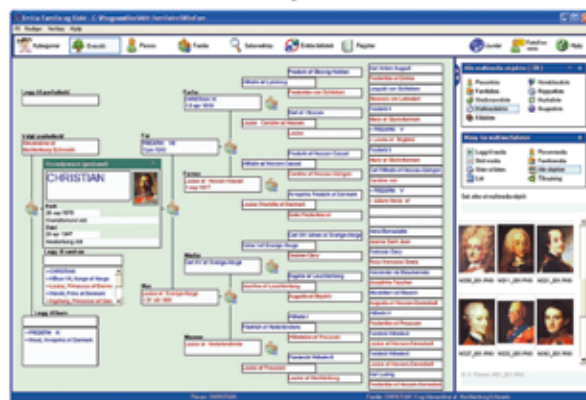
Det er på tide å skifte fra gamle WinFamily til
NORSKE Embla Familie og Slegt v2006!

Oversikten i Embla Familie og Slegt

Oversikten i WinFamily v6

DIREKTE overføring
av familietreet

DIS-Norge advarer mot bruk av WinFamily:

"Import/Eksport rutine har fatale feil, unngå bruk inntil feil er rettet". Det er mange som dessverre er låst til WinFamily siden eksport til Gedcom inneholder feil. Men nå kan du overføre hele familietreet ditt til Embla Familie og Slegt uten å bruke Gedcom, og uten å miste noe informasjon. Embla Familie og Slegt er det eneste slektsprogrammet som leser databasen fra WinFamily v6 direkte – og det er utrolig enkelt!

Overfør familietreet med Gedcom

- Brothers Keeper
- Disgen
- Familiearkiv
- Family Tree Maker
- Genbox
- Legacy
- PAF
- Reunion
- Root Magic
- TMG
- ..og mange flere!

ENKEL Gedcom - som alle klarer

oppdatert

AVANSERT Gedcom - med spesielle verktøy

helt ny

Besøk oss på Internett - www.embla.no/dis
Eller bestill her - www.embla.no/dis/bestilling

Du betaler ingen ting før du har overført hele familietreet til det fullnorske slektsprogrammet
Embla Familie og Slegt, og du betaler heller ikke noe før du er helt FORNØYD!

Embla Familie og Slegt er gøy, spennende og meget enkelt å bruke!

Kun kr.
890,-